

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLAR ÜZERİNE
ÖRNEK BİR MÜZİK EĞİTİMİ UYGULAMASI
-DİYARBAKIR İLİ ÖRNEĞİ-**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Songül ÇAKMAK

MALATYA-2013

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLAR ÜZERİNE
ÖRNEK BİR MÜZİK EĞİTİMİ UYGULAMASI
-DİYARBAKIR İLİ ÖRNEĞİ-

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Songül ÇAKMAK

Danışman: Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU

KABUL VE ONAY SAYFASI

Songül ÇAKMAK tarafından hazırlanan; “SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLAR ÜZERİNE ÖRNEK BİR MÜZİK EĞİTİMİ UYGULAMASI-DİYARBAKIR İLİ ÖRNEĞİ” başlıklı bu çalışma; 21 Haziran 2013 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Bitirme Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Cemal YURGA
BAŞKAN

.....

Prof. Dr. Turan SAĞER

.....

Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU
DANIŞMAN

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

O N A Y

...../...../ 2013
Prof. Dr. Celal ÇAKAN
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU'nun danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerine Örnek Bir Müzik Eğitimi Uygulaması (Diyarbakır İli Örneği)** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Songül ÇAKMAK

ÖNSÖZ

Songül ÇAKMAK

Ülkemizde sokakta çalışan çocuklar her geçen gün daha da artıyor. Göç sonucu büyükşehirlere gelen ailelerin çocukları, ailedeki olumsuzluklar yüzünden ya evini terk ederek sokakta yaşamaya başlamakta ya da farklı biçimlerde çalışarak aileye maddi katkı yapması yönünde baskı görmektedir. İlimizde de söz konusu olan çocukların, eğitimini tamamlaması ve bu konuda toplumu bilinçlendirmek amaçlı önemli çalışmalar, projeler sürdürülmektedir.

Yapılan çalışmalarla (müzik, resim, drama, halk oyunları vb. ...) sokakta çalışan çocukların eğitime devam etmesi hususunda önemli sonuçlar elde edilmektedir. Örneğin müzik eğitimi faaliyetlerinde; müziğin ve müziğin temeli olan ritmin etkisiyle olumsuz duygu-durumlarından sıyrılıp sahip oldukları hayatın negatif yönlerinden uzaklaşabilmektedirler. Sağlıklı ve işbirliğini özendirilen toplu çalışmalar sayesinde güven duygusu gelişen çocuklarda, gelecekle ilgili pozitif düşüncelerin oluştuğu gözlemlenmiştir.

Birebir gerçekleştirilen çalışmaların sağlanması sonucunda ise istenilen davranışın kazandırılması, eğitime devam etmesi sağlandıktan sonra onları topluma entegre etme amacının oluşabileceği gözlenmektedir.

Yapılan araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemleri, sayıtlıları ve sınırlılıkları; ikinci bölümde; araştırma ile ilgili kuramsal bilgiler ışığında araştırmalar; üçüncü bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma evreni, verileri toplama teknikleri ve verilerin analizi; dördüncü bölümde araştırmanın bulgular ve yorumları; beşinci bölümde ise ulaşılan sonuçlarla bağlantılı öneriler yer almaktadır.

Araştırmanın düzenli ve sağlıklı bir biçimde yürümesi için bilgi ve deneyimleriyle beni yönlendiren değerli tez danışmanım, Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU'na;

Araştırmada kullanılan istatistiksel yöntemler konusunda, bilgi, öneri ve yardımlarıyla çalışmaya katkıda bulunan, Eğitimde Ölçme-Değerlendirme alanındaki sayılı uzmanlardan biri olan değerli hocam Prof. Dr. Feridun MERTER'e;

Araştırma öncesi ve sonrası desteği ve motivasyonuyla çok iyi enerji veren çok değerli hocam Prof. Cemal YURGA'ya;

Araştırma teknikleri hususunda bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren değerli hocam Doç. Dr. Ilgım KILIÇ'a;

Uzman Değerlendirme Formunu dolduran İnönü Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü Akademisyen hocalarıma;

Araştırma süresince fikir alışverişinde bulunduğum arkadaşlarıma;

İmla, yazım ve düşünce anlamında bana destek olan ve kendisini örnek aldığım çok değerli ağabeyim (Edebiyat Öğretmeni) Ahmet ÇAKMAK'a ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürler...

ÖZET

SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLAR ÜZERİNE ÖRNEK BİR MÜZİK EĞİTİMİ UYGULAMASI -DİYARBAKIR İLİ ÖRNEĞİ-

ÇAKMAK, Songül

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hasan Arapgirlioğlu
Haziran-2013, XIX+143 sayfa

Gelişen ve gittikçe büyüyen şehir, beraberinde toplumun sosyo-ekonomik yapısının değişmesine ve buna paralel olarak zorlaşıp karmaşıklaşmasına neden olmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak sokakta çalışan çocuk sayısında bir artış gözlenmektedir. Sokakta çalışmak zorunda kalan çocukların okul hizmetlerinden yeterince yararlanamadığından, okullaşma oranlarının düşük olduğundan, bedensel ve ruhsal istismara uğradıklarından ve sağlıklı sosyalleşme gerçekleştiremediklerinden çocukların yaşamlarını kaosa sürüklemektedir.

Bu çalışmada varılmak istenen amaç; müzik eğitiminin sokakta çalışan çocuklar üzerindeki etkilerinin belirlenmesidir. Burada değinilen 'etki' kavramı, içerisinde olumlu-olumsuz yöndeki değişimlerin tümünü kapsamaktadır.

Uygulanan müzik eğitimi çalışmasıyla sokakta çalışan çocukların eğitime devam etmesi hususunda önemli sonuçlar elde edilmektedir. Müzik eğitimi faaliyetlerinde; müziğin ve müziğin temeli olan ritmin etkisiyle olumsuz duygudurumlarından sıyrılıp sahip oldukları hayatın negatif yönlerinden uzaklaşabilmektedirler.

Sağlıklı ve işbirliğini özendiren toplu çalışmalar sayesinde güven duygusu gelişen çocuklarda, gelecekle ilgili pozitif düşüncelerin oluştuğu gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada elde edilen verilere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığından gerekli izinler alınarak ulaşılmıştır. Bu araştırmada, verilerin toplanması süreci, İki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama ; hazırlanan Müzik Tutum Ölçeği Sokakta Çalışan ve 75.Yıl ÇOGEM 'e kaydı onaylanmış 150 çocuktan oluşmuş olup, 30 maddeden oluşan 5'li likert

ölçek geliştirilerek uygulanmıştır. İkinci aşamada genel Müzik tutumu belirlendikten sonra hazırlanmış olan ön test-son test uygulanarak 20 istekli çocukla, müzik eğitimi öncesi ve çalışma sonrası davranış ölçmeye yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır.

Bu çalışmada uygulanan yöntem; iki aşamadan oluşmaktadır; genel tarama modeli içerisinde tek yönlü varyans analizi (Anova) ile ilişkili iki örneklem testinden (Wilcoxon) yararlanılmıştır. Bu modellerin uygulanma aşaması SPSS 20.0 paket programı kullanılarak oluşturulmuştur.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de sokakta çalışan 09-17 yaş arası çocuklar, örneklemini ise Diyarbakır’da Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı 75.Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezine bağlı sokakta çalışan 09-17 yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonucunda, sokakta çalışan çocukların müziğe, müziğin yarattığı disipline ve müziğin yarattığı sosyal bağlara bağlı olarak okula devam etme, pozitif okul yaşantıları/etkileşimleri oluşturma ve okul, öğretmen, başarı ve eğitim alanındaki beklentilerinin olumlu yönde evrilmesi çalışmanın belirli koşullar sağlandıktan sonra beklediği pozitif bir sonuçtur.

Diğer ikinci önemli pozitif sonuç ise; barış ve doğaya karşı tutumlarının müzik eğitimiyle beraber estetik bir duyarlılık kazanmış olmasıdır.

Araştırma sonucundaki geri bildirimlerin pozitif olmasından kaynaklı çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Müzik, Müzik Eğitimi, Sokakta Çalışan Çocuklar

ABSTRACT

A SAMPLE MUSIC EDUCATION APPLICATION
ON CHILDREN WORKING
ON THE STREET
-THE EXAMPLE OF DIYARBAKIR -

ÇAKMAK, Songül
Degree: Master of Education
Institution: the Institute of Educational Sciences at Inonu University
Department: The Department of Fine Arts
Program: Music Education

Advisor: Prof. Dr. Hasan Arapgirlioğlu
Date: July, 2013, XIX+143 Pages

As the city develops and enlarges, it results in changes in the socio-economic structure of the society and complicates the social life. As a result, the number of children working in the street increases. It is observed that the children who have to work on street cannot sufficiently benefit from schooling services, have high rates of dropouts, and lack socialization opportunities. Working on the street causes chaos in the lives of the children who have to do so.

This study aims to determine the impact of music education on the lives of children who work on the street. Both positive and negative impacts are taken into consideration in the analysis.

When we look at the results of the study, the application of music education implemented in the study resulted in an increase in the school attendance rates. Also, the students who attended the music education program in this study have moved away from the negative feelings and life experiences they had due to the relieving effects of music and rhythm, which is the foundation of music. Moreover, a result of the encouragement of the collaborative and healthy group work, an important degree of positiveness about future was observed among the children in the study.

The data collection was conducted with the permission of the Department of Education and Publication under the Ministry of Family and Social Politics.

The data was collected in two phases. First, the researcher developed a 30-question survey with five-likert scale questions. The survey was developed to test music attitudes of children involved in the study and was conducted face to face with 150 children who were registered in the system of 75. Yıl ÇOGEM. In the second phase of the study, another survey was developed to measure behavioral changes among the children. The survey included 40 five-likert scale questions. Pretest and posttests were conducted on 20 children who were willing to participate. The data was analyzed by using one-way Anova and Wilcoxon. SPSS 20.0 was used for the necessary analyses.

The target population of the study is children aging 9-17 and working in the street while the sample is children who are registered in the database of the 75. Yıl ÇOGEM under the Directorate of Family and Social Politics in Diyarbakir.

The study shows that music, the discipline and social networks created by music help children working on the street to develop positive life perspectives and interactions, to have increased rates of school attendance, to construct better views about school, teachers, success and education.

Also, the music education helps the children to develop better esthetic sensitivities about peace and nature. At the end of the study, some recommendations have been made.

Key words: Music, Music Education and Children who work on the street

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	5
1.4. Alt Problemler.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	6
1.6. Sayıtlar	7
1.7. Sınırlılıklar	7
1.8. Tanımlar	8
BÖLÜM II.....	11
KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	11
2.1. KURAMSAL BİLGİLER	11
2.1.1. Çocuk Kavramı	11
2.1.1.1. Ulusal ve Uluslar arası Mevzuata Göre Çocuk Tanımı.....	12
2.1.1.2. Çocukluk Dönemi	12
2.1.2. Çocuk İşgücünün Çalışma Biçimleri	13
2.1.3. Sokakta Çalışan Çocuklar ve Sokak Çocukları	15
2.1.4. Çocukların Çalışmasının Nedenleri	16
2.1.5. Yoksulluk ve Az-Gelişmişlik	17
2.1.6. Eğitimle İlgili Nedenler	18

2.1.7. Geleneksel Bakış Açısı	20
2.1.8. Çocuk İşçiliğini Ortaya Çıkaran Nedenler	21
2.1.10. Dünyada Sokakta Çalışan Çocukların Genel Durumu	22
2.1.10.1. Türkiye’de Sokakta Çalışan Çocukların Genel Durumu	24
2.1.10.2. Ülkemizde Sokak Çocukları Profili	26
2.1.10.3. Diyarbakır’da Sokakta Çalışan Çocuk Profili	28
2.1.10.4. Sosyo-Demografik ve Ekonomik Özellikleriyle Diyarbakır	29
2.1.10.5. Diyarbakır’da Sokakta Yaşayan ve/veya Çalıştırılan Çocuklar Sorunu ...	32
2.1.10.6. Diyarbakır’da Göç ve Göçün Çalışan Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri ..	37
2.1.10.7. Sokakta Çalışan Çocuklarla İlgili Diğer Çalışmalar	40
2.1.11. Eğitim ve Sanatsal Çalışmalar	45
2.1.12. Sanatla Eğitim	45
2.1.13. Sanat ve Eğitim Olgusu	46
2.1.14. Müzik Eğitimi	48
2.1.15. Dünyada Sokakta Çalışan Çocukların Müzikle Eğitimi	49
2.1.16. Türkiye’de Sokakta Çalışan Çocukların Müzikle Eğitimi ve SODES Projeleri ...	50
2.1.16.1. İstanbul İli Barış İçin Müzik Vakfı Çalışmaları	50
2.1.16.2. Aydın İlinde Sokaktan Gelen Müzik Projesi (SODES)	54
2.1.16.3. İstanbul İlinde Sokak Lambası Projesi (SLP, SODES)	57
2.1.16.4. Gaziantep İlinde (SEVÜKAP Projesi -SODES)	57
2.1.16.5. Adıyaman İlinde Risk Altındaki Çocuklara Yönelik Çalışmalar (SHÇEK) ..	59
2.1.16.6. Şanlıurfa İlinde Çocukların Müzikle Topluma Entegrasyonu Projesi (SODES) ..	60
2.1.16.7. Batman İlinde Sokak Yıldızları 2 Projesi (SODES)	60
2.1.16.8. Mardin-Kızıltepe İlçesinde Dezavantajlı Çocukları Hayata Hazırlama (SODES) ..	61
2.1.16.9. Diyarbakır’da Yapılan Sanatsal Faaliyetler	61
2.1.16.9.1. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Çatısı Altında Yapılan Sanatsal Çalışmalar ..	61
2.1.16.9.1.1. Sokakta Çalışan ve Yoksul Olan Çocuklara Yönelik Yaz Kampı Müzik Çalışmaları	61
2.1.16.9.1.2. Atölye çalışmaları	62
2.1.16.9.1.3. Diyarbakır Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Bünyesinde Yapılan Sanatsal Çalışmalar	63
BÖLÜM III	64
YÖNTEM	64

3.1. Araştırma Modeli	64
3.2. Evren ve Örneklem	64
3.3. Verileri Toplama Teknikleri	65
3.4. Verilerin Analizi	67
3.5. Tablolarda Kullanılan Sembollerin Anlamları	69
BÖLÜM IV	70
BULGULAR VE YORUM.....	70
4.1. Tablo 6. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Cinsiyete Göre Dağılımı ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	70
4.2. Tablo 17. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Faktörlere Göre Dağılımına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	75
4.3. Sokakta Çalışan Çocuklara Verilen Müzik Eğitimi Ön Test-Son Test Sonrası Sosyal Davranışlarında Ne Gibi Farklılıkların Oluşturduğuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	76
4.4. Sokakta Çalışan Çocuklara Verilen Müzik Eğitimi Sonrası, Çocukların Özgüven/Benlik Durumlarında Ne Gibi Değişikliklerin Oluşturduğuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	77
4.5. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte İnanıtları Kalıplaşmış Yargılarda Ne Gibi Değişiklikler Oluşturduğuna İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	78
4.6. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Okul Ve Öğretmenle İlgili Olumsuz Tutum Ve Düşüncelerinde Ne Gibi Değişiklikler Oluşturduğuna İlgili Bulgular ve Yorumlar	83
4.7. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Etik Yapılarında Var Olan (yalan söyleme, hırsızlık, şiddet, vs.) Negatif Düşünce Ve Eylemlerinde Ne Gibi Değişimler Oluşturduğuna İlgili Bulgular ve Yorumlar	86
4.8. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Sevgi, Barış Ve Mutluluk Gibi Değerlerle İlgili Yaklaşım Ve Fikirlerinde Ne Gibi Değişimler ve farkındalıklar Oluşturduğuna İlgili Bulgular ve Yorumlar	89
4.9. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Doğa Ve Doğaya Ait Olan Varlıklarla İlgili Tutumlarında Ne Gibi Farklılıklar Oluşturduğuna İlgili Bulgular ve Yorumlar	97
4.10. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte,	

Kendilerine Karşı Bedensel Ve Ruhsal Tutumlarında Ne Gibi Farklılıklar Oluşturduğu İlgili Bulgular ve Yorumlar	99
4.11. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Emek Ve Çalışmayla İlgili Tutumlarında Ne Gibi Farklılıklar Oluşturduğu İlgili Bulgular ve Yorumlar	101
4.12. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Kendini Eğitim Alanında Gösteren Başarı Kavramına Karşı Tutumlarında Ne Gibi Farklılıklar Oluşturduğu İlgili Bulgular ve Yorumlar	102
BÖLÜM V	103
5.1. Sonuçlar	103
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	103
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	103
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	104
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	104
5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	105
5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	105
5.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	106
5.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	106
5.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	107
5.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	107
1.2. Öneriler	108
KAYNAKÇA	109
EKLER	120
EK-1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Onay Yazısı	128
EK-2. Diyarbakır 75. Yıl ve Çocuk Merkezi Onay Yazısı	129
EK-3. Diyarbakır 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Araştırma Yapma İzni Yazısı ...	130
EK-4. Aile ve Sosyal Politikalar Diyarbakır İl Müdürlüğü Konser İzin Yazısı	131
EK-5. Diyarbakır Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Onay Yazısı	132
EK-6. Uygulanan Ölçek Soruları-1-2 ve Uzman Görüşü Ölçeği	133
EK-7. Sokakta Çalışan Çocuklara Ölçek Soruları Doğrultusunda Öğretilen Şarkı Notaları	141
EK-8. Sokakta Çalışan Çocuklarla İlgili Konser Haberleri (22.04.2013)	144

GRAFİK VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Dünyanın Belli Başlı Bazı Şehirlerindeki Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocukların Durumu.....	23
Grafik 1. Bölgelere Göre Bir işte Çalışan Okul Çağındaki Çocuklar(1999).....	25
Tablo 2. Diyarbakır’da Sokakta Çalıştırılan Çocukların İkamet Ettikleri Semtlere Göre Dağılımı.....	39
Tablo 3. Davranış Tutum Ölçeği Faktör Dağılımı.....	66
Tablo 4. Ön test ve son test Aritmetik Ortalama Sonuçları.....	67
Tablo 5. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimi Davranış Tutum Ölçeği Ön Test-Son Test Wilcoxon Testi Sonuçları.....	67
Tablo 6. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	70
Tablo 7. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Yaşa Göre Dağılımı.....	70
Tablo 8. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	71
Tablo 9. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	71
Tablo 10. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Babanın Doğum Yeri Durumuna Göre Dağılımı.....	71
Tablo 11. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Ailenin Oturduğu Semt Durumuna Göre Dağılımı.....	72
Tablo 12. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Baba Meslek Durumuna Göre Dağılımı.....	72
Tablo 13. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Çocuğun Yaptığı İş Durumuna Göre Dağılımı.....	73
Tablo 14. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Çocuğun Çalıştığı Semt Durumuna Göre Dağılımı.....	73
Tablo 15. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Çocuğun Gittiği Okul Durumuna Göre Dağılımı.....	73
Tablo 16. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Çocuğun Okul Başarısı Durumuna Göre Dağılımı.....	74
Tablo 17. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Faktörlere Göre Dağılımı.....	75
Tablo 18. Madde 7’nin (Okulda bulunmak, eğitimim için gereklidir) Ön test-Son test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	76
Tablo 19. Madde 4’ün (Emek harcamadan da kolay yoldan kazanç sağlayabiliriz) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	77
Tablo 20. Madde 39’un (Müzikle uğraşmak, kendime güvenmemi sağlıyor) Ön Test-Son	

Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	78
Tablo 21. Madde 2'nin (Müzik,işi olmayanların uğraştığı bir alandır) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	79
Tablo 22. Madde 14'ün (Mutluluğun,çok maddiyata sahip olmadan gerçekleşmediğini düşünüyorum) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	79
Tablo 23. Madde 8'in (Herkes iyi davranmak zayıftır) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	80
Tablo 24. Madde 10'un (Benim gibi düşünmeyen biri,benim için önemli değildir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	81
Tablo 25. Madde 33'ün (İyilik, beraberliği güçlendiren bir davranıştır)Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	81
Tablo 26. Madde 36'nın (Arkadaşlık, işiniz bitinceye kadardır, güvenmemek lazım) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	82
Tablo 27. Madde 40'ın (Sadece çok iyi tanıdığımız insanlara destek vermeliyiz) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	83
Tablo 28. Madde 9'un (Öğretmen, bizi hayata hazırlayan değerli bir insandır) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	84
Tablo 29. Madde 32'nin (Öğretmen, çok ders veren ve yapamayınca bize kızan biridir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	84
Tablo 30. Madde 34'ün (Eğitim için okul şart değil, her yerde öğrenebilirsin) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	85
Tablo 31. Madde 1'in (Tanımadığımız insanlara da gerekli durumlarda yardım etmek gerekir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması..	86
Tablo 32. Madde 16'nın (Gerektiği zaman yalan söylenebilir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	87
Tablo 33. Madde 25'in (Yalan söylemek, çok kötü bir davranıştır) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	87
Tablo 34. Madde 26'nın (Kardeşlik, karşılıklı çıkar ilişkisidir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	88
Tablo 35. Madde 31'in (İnsanların düşünceleri farklı olsa da her insan değerlidir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	89
Tablo 36. Madde 3'ün (Ailem yanımda olsun,başka kimseye ihtiyacım olmaz) Ön Test – Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	90
Tablo 37. Madde 5'in (İyi arkadaş,hayattaki bir çok şeyden daha önemlidir) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	90
Tablo 38. Madde 15'in (Huzurlu ve mutlu bir çevre için kardeşlerimizi sevmeliyiz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	91

Tablo 39. Madde 17'nin (Barış bir toplumda olmazsa kavga,huzursuzluk rahatsızlık verir) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	92
Tablo 40. Madde 19'un (Barış,birlik, beraberlik ruhunu geliştirerek insanları mutlu eder) Ön Test–Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	92
Tablo 41. Madde 20'nin (Sevgiyle yaklaşım,büyük bir zayıflıktır) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	93
Tablo 42. Madde 21'in (Sevgi,bütün kötülükleri engelleyen bir güçtür) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	94
Tablo 43. Madde 22'nin (Barış olmadan da mutlu olabiliriz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	94
Tablo 44. Madde 24'ün (Barış, kavga olmadan olmaz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	95
Tablo 45. Madde 27'nin (Mutluluk, bulunduğu ortamdan memnun olmaktır) Ön Test – Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	96
Tablo 46. Madde 38'in (Ailemden uzak, tek başıma yaşamak isterdim) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	96
Tablo 47. Madde 11'in (Doğa ile uyum içerisinde,sağlıklı ve verimli bir hayat hakkımızdır) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	97
Tablo 48. Madde 13'ün (Sokakta gördüğümüz zarar görmüş hayvanları iyileştirmeliyiz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	98
Tablo 49. Madde 28'in (Sokakta gördüğümüz hayvanlara, bize yaklaşmasın diye zarar vermeliyiz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	98
Tablo 50. Madde 30'un (Doğayı kendi çıkarlarımız için her türlü kullanmalıyız) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	99
Tablo 51. Madde 18'in (Sağlık, insan hayatında bu kadar da önemli değildir) Ön Test – Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	100
Tablo 52. Madde 23'ün (Sağlıklı bir yaşam için iyi beslenmemiz gerektiğini düşünüyö- rum) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması...	100
Tablo 53. Madde 35'in (Hayatı, yaptıklarımız ve yapacaklarımız şekillendirir) Ön Test – Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	101
Tablo 54. Madde 37'nin (Emekle, alınının teriyle kazanmak değerlidir) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.....	102
Tablo 55. Madde 12'nin (Ders çalışarak hayatımızın değişeceğine inanmıyorum) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması	103
Tablo 56. Madde 29'un (Ders çalışarak başarılı olur, hayatımızı olumlu yönde değiştire- biliriz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması..	103

KISALTMALAR VE TERİMLER LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

AK: Avrupa Komisyonu

AÇEV : Anne Çocuk Eğitim Vakfı

AMATEM : Alkol-Madde Bağımlılığı Araştırma, Tedavi ve Eğitim Merkezi

BM: Birleşmiş Milletler

BSRM : Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi

ÇATOM : Çok Amaçlı Toplum Merkezi

ÇEM: Çıraklık Eğitim Merkezi

Çİİ: Çocuk İşçiliği İzleme

ÇİA: Çocuk İşgücü Anketi

ÇİKORED: Çocuğu İstismardan Koruma Rehabilitasyon Derneği

ÇÇB: Çalışan Çocuklar Bölümü

ÇHS: Çocuk Hakları Sözleşmesi

ÇKK: Çocuk Koruma Kanunu

ÇOĞEM : Çocuk ve Gençlik Merkezi

ÇEMATEM : Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Eğitim ve Destek Merkezi

ÇYDD : Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği

DİMAB-MER : Diyarbakır Madde Bağımlıları Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı

GAP: Güneydoğu Anadolu Kalkınma Projesi

GSMH : Gayri Safi Milli Hâsıla

IPEC: Çocuk işçiliğinin Önlenmesi Uluslararası Programı

İEP : İl Eylem Planı

İGEP : İç Göç Entegrasyon Projesi

İHAS: İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi

ILO: Uluslar arası Çalışma Örgütü

KBRM : Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi

OECD : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü bazen de İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (*İngilizce:* Organisation for Economic Cooperation and Developmen)

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

OHAL : Olağanüstü Hal

PDR : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
PİO: Pansiyonlu İlköğretim Okulu
RAM: Rehberlik ve Araştırma Merkezleri
STA: Sivil Toplum Akademisi
STK : Sivil Toplum Kuruluşu
SHÇEK : Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SHRM: Sosyal Hizmet ve Rehabilitasyon Merkezi
SHU : Sosyal Hizmet Uzmanı
SIMPOC: Çocuk İşçiliği İstatistiki Bilgi ve İzleme Programı
SİR: Sosyal İnceleme Raporu
SODES : Sosyal Destek Programı
SYDV: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
SYDTF: Sosyal Yardımlaşma dayanışma teşvik fonu
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEGEV : Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı
TESEV : Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
TİSK: Türkiye’de Çocuk işgücü
UMATEM : Uçucu Madde Araştırma ve Tedavi Merkezi
UNICEF : Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
ZBPPÇ: Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi
YİBO: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Göçün ve diğer etmenlerin yarattığı şehirleşme/büyüme, beraberinde sosyo-ekonomik yaşantının zorlaşmasını ve daha komplike hale gelmesini getirmektedir. Bu durumun getirdiği önemli sonuçlardan biri ise normal evreleriyle yaşaması gereken yaşamı yaşayamayıp, sokakta çalışma/yaşama/bulunma şeklinde yaşamını sürdüren çocuk niceliğinin artmasıdır. Bu çalışmada; sokakta çalışan çocuklar üzerine müziğin tesirlerini ortaya koyan durum-tutum belirleme ölçeği ve sonucunda uygulanacak eğitim sonrası durum tespiti geliştirmek amaçlanmıştır.

Hedef kitlesi sokakta çalışan çocuklar olan bu araştırmanın temel dinamiği olan müziğin insan bilinci için önemi; insanlıkla başlayıp her zaman var olmuştur. Tarihte bir çok yer ve durumda kullanılmış olan müziğin değiştirici/dönüştürücü rolü üzerinde durulacaktır.

Bunlara ek olarak, müziğin bu yönüyle beraber sosyal/bireysel anlamda disipline edici yönü ağırlıklı olarak ele alınacaktır.

Modern dünyanın gelişen ve bu gelişimle beraber bütün anlamlarda karmaşık uyarıcılarla kendini gösteren yapısı; müzik v.b. alanlar kullanılarak insan bilinci ve yaşantısının olumlu yönde değiştirilmesi/dönüştürülmesi kavramını çok daha önemli hale getirmektedir.

Müzik eğitimi paralelinde; sokakta çalışan çocuğun yaşantısının bir boyutu olan okul yaşantısını da pozitif yönlerde değiştirebilmektedir.

Okula devam etmeme ve okul yaşantısında uyumsuz davranışlar gösterme şeklinde kendini gösteren olumsuz tutumlar; müziğe, müziğin yarattığı disipline ve müziğin yarattığı sosyal bağlara bağlı olarak okula devam etme ve pozitif okul yaşantıları/etkileşimleri oluşturma şekline dönüşebilmektedir.

Okul yaşantısında kendisini gösteren bu değişiklikler; doğal bir sonuç olarak çocuğun sosyo-ekonomik yapısına da etki etmektedir.

Bu etkinin hangi yönlerde ve şiddette olduğu çok belirgin ve net ölçeklerle ortaya konamasa da izafi olarak; kişinin sosyo-ekonomik yapısında da pozitif etkiler yaratabilmektedir.

Söz konusu olan şey ister müzik olsun, ister diğer başka bir alan olsun ; bireyin bir şeyi başarabilme yönünde ilerlemesi, bireye özgüven ve benlik saygısı anlamında olumlu anlamda farklılıklar getirmektedir.

Bu durumda kendini en çok gösterebileceği yön; bireyin diğer bireylerle olan ilişkilerinde çekinik/zayıf/yetersiz kalma durumunun, kendini ifade edebilen ve varlığının bir anlam ifade ettiğinin bilincine varan bir duruma dönüşebilmesidir.

Sokakta çalışan çocuk tanımı, genel bir çerçeve ile ; sistemin oluşturduğu genel geçer yaşam pratiklerini bir yaşam biçimi olarak sürdüren çocuk olarak tanımlanabilir.

Bu çalışmada ayrıca, geçim nedeniyle sokakta çalışan çocuklar tanımıyla ilgili çeşitli toplumbilimcilerin görüşlerine de yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Şişman'a göre sokakta çalışan çocuk: Ailesinin geçimine katkıda bulunmak ya da kendi masraflarını karşılamak amacıyla günün belirli bir bölümünde sokakta çalışan çocuktur. Sokak çocuğundan temel farkı bu çocukların aile ilişkilerinin sürmesi ve genellikle tiner, bali ve benzeri madde bağımlılıklarının olmamasıdır (Şişman, 2006).

Sokakta çalışan çocuklar, bütün dünya ülkelerinin önemli bir sorunu olduğu gibi, ülkemizin de karşılaştığı ciddi sorunlardan biridir.

Sokakta çalışan çocuklar eskiden metropollerin ve büyük kentlerin sosyal bir sorunu iken günümüzde bütün kentlerin önemli bir sorunu haline gelmiştir.

Eskiden sokakta çalışan çocuklar sorunu yerel bir sorun olarak görülürken, günümüzde bu sorun ulusal bir nitelik taşımaktadır.

Sokakta çalışan çocukların sokağa çıkma nedenleri arasında, başta ailenin yeterli ekonomik kaynaklara sahip olamaması gösterilmesine rağmen, aile içi şiddet, parçalanmış aileler, kırsal alandan kentsel alana zorunlu zaman zaman istekli göç, aile içerisinde veya toplumda çocuğun fiziksel/cinsel istismara uğraması, sosyal güvenlik sistemlerinin yetersizliği, plansız çocuk doğumlarının sonucu kalabalık nüfusa sahip aileler, aile reisinin işsiz kalması veya niteliksiz işlerde geçici çalışması, aile içerisinde çocuğa yeterince sevgi gösterilmeyişi, çocuğun okul hizmetlerinden yeterince yararlanamaması, okullaşma oranlarının düşük olması, yetersiz sosyalleşme gibi sosyal nedenler de sokakta çalışma nedenleri arasında gösterilebilir.

Polat'ın da dediği gibi; sokakta çalışan çocuklar konusu yalnızca ülkemizde değil, bütün dünyada önemli bir sorundur. Göç sonucu büyükşehirlere gelen ailelerin çocukları, ailedeki olumsuzluklar yüzünden ya evini terk ederek sokakta yaşamaya başlamakta ya da farklı biçimlerde çalışarak aileye maddi katkı yapması yönünde baskı görmektedir. Sokaktaki çocukların sokağa iniş nedeni büyük oranda ekonomik olmakla beraber, aile içi şiddet, cinsel/fiziksel istismar, sosyal destek sistemlerinin yetersizliği, ailenin bakabileceğinden fazla çocuğa sahip olması, sevgisizlik, ihmal, çocukların akranlarıyla birlikte eğitim kurumlarından yararlanamaması, eğitim kurumlarındaki çocukların okul başarısının yukarıda sayılan olumsuz etkenler dolayısıyla olumsuz etkilenmesi ve öğretmenlerle çocuklar arasındaki olumsuz iletişim sayılabilir. Bu sorunlara genel bir bakış açısı getirildiğinde kaynağın büyük oranda yoksulluk ve yetişkinlerin olumsuz tutumlarından kaynaklandığı görülmektedir (Polat, 2002).

Aile ortamında ve eğitim kurumlarında yaşadığı olumsuz iletişim, çocuğun korunma beklentisi duyduğu yetişkinlere ilişkin güvenini kaybetmesine ve tamamen arkadaşlarına yönelerek bir yetişkinin yol göstericiliğinden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu tür istismar durumlarıyla karşı karşıya kalan çocuklar kolaylıkla akran gruplarının etkisinde kalmakta ve sokak ortamı tüm tehlikelerine rağmen cazip bir hal almaktadır(Polat, 2002).

Ülkemizde sokakta yaşayan çocukların yeniden aileye dönmesi, eğitimi tamamlaması ve bu konuda toplumu bilinçlendirmek amaçlı önemli çalışmalar, projeler sürdürülmektedir.(Oğuz,2010)

Yapılan çalışmalarla (müzik, resim, drama, halk oyunları vb.) sokakta çalışan çocukların eğitime devam etmesi hususunda önemli sonuçlar elde edilmektedir. Örneğin müzik eğitimi faaliyetlerinde; müziğin ve müziğin temeli olan ritmin etkisiyle olumsuz duygu-durumlarından sıyrılıp sahip oldukları hayatın negatif yönlerinden uzaklaşabilmektedirler. Sağlıklı ve işbirliğini özendiren toplu çalışmalar sayesinde güven duygusu gelişen çocuklarda, gelecekle ilgili pozitif düşüncelerin oluştuğu gözlemlenmiştir.

Birebir gerçekleştirilen çalışmaların sağlanması sonucunda ise istenilen davranışın kazandırılması, eğitime devam etmesi sağlandıktan sonra onları topluma entegre etme amacının oluşabileceği gözlenmektedir.

Gelişimin temel kurallarından olan her çocuk yaşının gerektirdiği yaşamı yaşmalıdır ilkesinin sokakta çalışan çocuklarda gerçekleşmediği görülmektedir. Oyun çağındaki çocuğun oyun oynaması, okul çağındaki çocuğun okula gitmesi gerekirken bu çocukların yaşamlarını sokaklarda tehlikeli ve gelişimlerini engelleyen boyutlarda geçirdikleri görülmektedir.(Ergenç, 2002)

Çocuklara eğitimi ve öğrenmenin önemini cazip duruma getirmenin bir yolu da müzikle eğlenceli bir ortam oluşturmaktan geçmektedir, sokağın kuralsızlığına alışan çocuğu bu durumda ikna etmek zor olsa da samimiyet, istikrar ve sabırla rehabilite edilebileceği kanıtlanmıştır.

Rehabilitasyonda çok önemli rolü olduğu bilinen ve evrensel bir iletişim aracı olarak kabul edilen müziğin, çocukların oyunlarından tutun, yaşamlarının her alanında onları rahatlatan bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir.

Müziğin en önemli işlevlerinden biri çocuğa katı kuralları olan eğitimi uygulamayıp spontane gelişen durumlarla hareket etmesine fırsat vermesi, bilişsel kaliteyi sağlayabilecek bir ortam yarattıktan sonra gelişimine uygun programı uygulamasıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ; müziğin yapıcı-değiştirici-dönüştürücü etkileri kullanılarak, sokakta çalışan çocuklar üzerinde ne gibi değişimlerin meydana geldiğinin gözlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada ; sokakta çalışan çocuklar üzerine müziğin tesirlerini ortaya koyan durum-tutum belirleme ölçeği ve sonucunda uygulanacak eğitim sonrası durum tespiti amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi

Sokakta çalışan çocuklara yönelik uygulanacak müzik eğitimi paralelinde ne gibi davranış değişiklikleri gözlenebilir ?

1.4. Alt Problemler

Araştırmanın amacı, problem durumu ve problem cümlesi doğrultusunda ele alınan alt problemler aşağıda yer almaktadır.

1. Sokakta çalışan çocuklara verilen müzik eğitimi sonrası sosyal davranışlarında ne gibi farklılıklar meydana gelmektedir?
  - a) Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimi uygulamasındaki etkilerin, çocuğun okul da dahil dış çevreyle olan bağlarını-ilişkilerini hangi çerçevelerde etkilemektedir ?
  - b) Müzik eğitimi, paralelinde, sokakta çalışan çocukların sosyo-ekonomik davranış kalıplarını hangi yönlerde etkiler?
2. Sokakta çalışan çocuklara verilen müzik eğitimi sonrası, çocukların özgüven/benlik durumlarında ne gibi değişiklikler oluşmaktadır?
3. Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte inandıkları kalıplaşmış yargılarda ne gibi değişiklikler oluşmaktadır?

4. Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimi paralelinde, okul ve öğretmenle ilgili olumsuz tutum ve düşüncelerinde ne gibi değişim oluşmaktadır?
5. Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimiyle beraber, etik yapılarında var olan (yalan söyleme, hırsızlık, şiddet, vs.) negatif düşünce ve eylemlerinde ne gibi değişimler olmaktadır?
6. Sokakta çalışan çocukların sevgi, barış ve mutluluk gibi değerlerle ilgili yaklaşım ve fikirlerinde müzik eğitimiyle beraber ne gibi değişim ve farkındalıklar söz konusu olmaktadır?
7. Sokakta çalışan çocukların doğa ve doğaya ait olan varlıklarla ilgili tutumlarında müzik eğitimiyle beraber ne gibi farklılıklar meydana gelmektedir?
8. Sokakta çalışan çocuklarda müzik eğitimiyle beraber kendilerine karşı bedensel ve ruhsal tutumlarında ne gibi farklılıklar meydana gelmektedir?
9. Sokakta çalışan çocuklarda müzik eğitimiyle beraber emek ve çalışmayla ilgili tutumlarında ne gibi değişiklikler meydana gelmektedir?
10. Sokakta çalışan çocuklarda müzik eğitimiyle beraber öncelikle kendini eğitim alanında gösteren “başarı” kavramına karşı tutumları hangi yönlerde değişmektedir ?

1.5. Araştırmanın Önemi

Müzik öğretimiyle sağlanacak gelişmeler, çocukların hayatında yeni ufuklar açacağı gibi kendilerine güvenmelerini sağlayarak eğitimlerine devam etmelerini ve farklı bakış açıları kazanmaları açısından önemlidir.

Toplum içinde potansiyel suçlu konumundaki sokakta çalışan çocuklar, kendilerine yüklenen bu olumsuz sıfatları, kişiliklerini olumlu yönde etkileyecek olan müzik öğretimiyle informal eğitimden formal eğitime de geçişini sağlaması açısından önemlidir.

Uygulanan bu çalışma, müzik eğitimi alan çocukların sokaklarda tehlikeli istismarlara düşmesine ve suça bulaşmasına engel olabilmesinde önem arz etmektedir.

1.6. Sayıtlar

Araştırmanın üzerinde şekillendiği dört temel sayıtlı şunlardır :

1. Sokakta çalışan çocuklarla ilgili Diyarbakır örneğinin Türkiye'deki sokakta çalışan çocukların genel profilini temsil etmiştir.
2. Sokakta çalışan çocuklara yönelik hazırlanan müzik durum/tutum ve davranış tutum ölçekleri samimi ve içten cevaplanmıştır.
3. Araştırmanın kuramsal bilgiler bölümünde kullanılan kaynaklardan elde edilen veriler geçerli ve güvenilirlerdir.
4. Müzik eğitimi sonrasında çocuklarda istendik yönde davranış değişikliği olacağı ve çocukların önce topluma sonra eğitime kazandırılacağı varsayılmaktadır.

1.7. Sınırlılıklar

Yapılan araştırmanın sınırlılıklarını şunlar oluşturmaktadır :

1. Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ile,
2. Araştırma Diyarbakır 75.Yıl ÇOGEM' de sokakta çalışan müziğe ilgisi olan 09-17 yaş çocuklarla,
3. Araştırma sokakta çalışan çocuklarla yapıldığından, sadece çocuk ve gençlik merkezine kendi isteği ile gelen ve merkeze kaydı onaylanmış olan çocuklarla sınırlanmış ve kayıtsız çocuklar çalışma dışında tutulmuştur.

1.8. Tanımlar

Özel eğitim: Normal yaşlılarının yararlanabildiği eğitim ortamından yeterince yararlanamayan çocuklara yönelik verilen eğitimidir.

Rehabilitasyon: Genel olarak bireyin kişisel, sosyal, işle ilgili, sağlık ve eğitimiyle ilgili yaşamında ortaya çıkabilecek engelleri önlemeye ve bunları gidermeye yönelik tedbir ve müdahaleler olarak yorumlanmaktadır...(Atauz, 1997)

Türkiye’de özel eğitim; örgün eğitimin verildiği okulların özel alt sınıflarında, kaynaştırma sınıflarında, kaynak odalarda ve ayrıca Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerinde verilmektedir (Polat, 2002).

Sokak çocukları:

1. Sorumlu yetişkinler tarafından herhangi bir koruma, denetleme ya da yönlendirmenin olmadığı bir pozisyonda, ailelerinden çok en geniş anlamıyla sokağı ev edinmiş şekilde yaşayan çocuklardır (Ergenç, 2005).

2. Sokak çocukları; “18 yaşını doldurmamış, sokak ortamında yaşayan, sokaklarda amaçsız dolaşan (ihmal, istismar, sömürü ve kötü davranışa maruz kalan), kendi arkadaş grupları arasında ve sokakta ilişkilerini sürdüren, ebeveyn (ana-baba), öğretmen, sosyal hizmet uzmanı gibi kendilerinden sorumlu yetişkinlerle ya çok az ilişkisi olan veya hiç ilişkisi olmayan çocuklardır” şeklinde tanımlanmaktadır (Polat, 2004).

Sokakta Çalışan Çocuklar

1. Sokakta çalışan çocuklar kavram, aile bütçesine katkıda bulunmak ya da kendi masraflarını karşılamak için günün bir bölümünde sokakta çalışan, gecenin erken ya da geç bir saatinde evine dönen çocuklar için kullanılmaktadır. Bu çocukların aile ilişkileri sürmektedir; ancak, günlerinin önemli bir bölümünü aile korumasından, yaşadıkları çevreden oldukça uzak sokaklarda geçirmektedirler (Zeytinoğlu, 1991).

2. Yaşam sürelerinin büyük bir kısmını ev yerine evin dışında sokak, alış-veriş merkezleri gibi yerlerde geçiren, bu süreç içerisinde de aile bağları gittikçe zayıflayan çocuklardır. Bu çocuklar ev dışında genellikle mendil, kibrit ya da benzer maddeleri satarak yaşayan çocuklardır (Konanç, 1992).

3. Sokakta çalışan çocuklar, günlerini sokakta çalışarak geçirseler de ailelerinin koruması ve denetimi altındaki çocuklardır. Aileleriyle zaman zaman ilişki kuran sokaktaki çocukların aile bağları zayıflasa da tümüyle kopmamıştır. Kendilerini halen ana-baba, kardeşleriyle özdeşleştirmektedirler. Gününü sokakta bir şeyler satarak ya da dolaşarak geçiren çoğu zaman geceleri evlerinde geçiren çocuklardır (Okumuş, 2007).

Unicef : Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu ya da UNICEF (İngilizce: United Nations International Children's Emergency Fund) 1954 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından çocuk haklarının korunması adına tanıtım ve savunma çalışmaları yapmak, çocukların temel gereksinimlerinin karşılanmasına yardımcı olmak ve çocukların potansiyellerini eksiksiz biçimde gerçekleştirmek için fırsatlar yaratmak üzere görevlendirilmiş bir kuruluştur. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) doğrultusunda faaliyet gösteren UNICEF, çocuk haklarına kalıcı etik ilkeler olarak yerleşiklik kazandırmak, çocuklara yönelik davranışları uluslararası standartlara kavuşturmak için çaba göstermektedir. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/UNICEF>)

ÇHS : Tarihte en geniş kabul gören insan hakları belgesidir. İlk kez 1989 yılında onaylanan sözleşme, bugün ikisi hariç BM üyesi bütün ülkeler tarafından onaylanmıştır ki, bu 191 ülkenin onayı anlamına gelmektedir. Üzerinde uluslararası planda mutabakata varılmış, üzerinde pazarlık yapılması mümkün olmayan standartlar ve yükümlülükleri içermektedir. Belge, nerede doğduklarına, kim olduklarına; cinsiyetlerine, dinlerine ya da sosyal kökenlerine bakılmaksızın bütün çocukların haklarını tanımlamaktadır.

Bunları kapsamaktadır: Yaşama hakkı; eksiksiz biçimde gelişme hakkı; zararlı etkilerden, istismar ve sömürüden korunma hakkı; aile, kültür ve sosyal yaşama eksiksiz katılma haklarıdır. ÇHS medeni, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki insan haklarını en geniş biçimde tanımlamaktadır.

ÇHS'ye yön veren temel değerler şunlardır:

Ayrım gözetmeme, çocuğun yararının gözetilmesi, yaşama ve gelişme, katılım, on sekiz yaşın altında olanları çocuk olarak tanımlayarak başlamaktadır. ÇHS'de özetlenen haklar, nerede olurlarsa olsunlar bütün çocuklar için geçerlidir.

Çocuklarla ilgili bütün konularda, çocuğun yüksek yararı gözetilecektir. Devletler, çocukların haklarına eksiksiz biçimde saygı gösterilmesini sağlayacak önlemleri almakla yükümlüdürler. (http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23a.html)

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan sosyologlar, sosyal çalışmacılar, psikologlar ve çalışma alanımızla ilintili olan bilgi, belge verilere yer verilmiştir.

2.1. KURAMSAL BİLGİLER

2.1.1. Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı, zaman, mekan ve toplumsal açıdan farklılıklar göstermekte, toplumun çocuğa bakış açısına bağlı olarak değişmektedir. Çocukların ne zaman okuldan ayrılacakları, evlenebilecekleri, oy kullanabilecekleri, yetişkin sayılacakları, askere alınacakları ve iş hayatına atılabilecekleri o toplumun yargısının bir tür resmi yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır (UNICEF, 1997).

Bu çerçevede, toplumların tarihsel, sosyo-ekonomik ve kültürel yapıları çocuğa bakış açısını belirlemekte ve evrensel bir çocuk tanımı yapılamamaktadır. Çocuk; yetişkin dünyasına bağımsız bir şekilde entegre olana kadar, fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişimleri açısından yetişkin korumasına ihtiyacı olan birey olarak tanımlanabilir (Rogers ve Standing, 1981).

Yörükoğlu'na (2000) göre çocuk, “gelişen bir insan yavrusu, olgunlaşmamış reşit sayılmayan küçük yurttaş” olarak tanımlanırken; Akyüz (2000) ise “psikoloji biliminin çocuğu doğumundan başlayarak erinliğe kadar ki devrede bulunan kişi (11-12 yaş)” olarak tanımladığını belirtmektedir.

2.1.1.1. Ulusal ve Uluslararası Mevzuata Göre Çocuk Tanımı

Yasal mevzuatımızda çocuk ve genç kavramları net bir şekilde tanımlanmamakta, çocuğun kim olduğu, farklı durumlarda farklı yaşlar esas alınarak belirtilmekte, bunun yanı sıra 18 yaşından küçükler ve büyükler ifadesi sıkça geçmektedir. Çocuk hukuk sistemimize göre hak ehliyetine sahip kişi anlamına gelmektedir.

Ancak henüz fiziksel ve zihinsel olarak gelişimini tamamlayamadığı varsayıldığı için kural olarak 18 yaşına kadar onu korumak gerekliliği; toplumsal yaşama zarar vermeden veya en az zararla girebilmesi için bir alışma devresi öngörülmüştür. Bu süre içinde bulunacağı, yaşayacağı kurumlar, karşılaşılabileceği durumlar için özel hükümler öngörülmüştür. Bu hükümler çeşitli yasalarımızda dağınık durumdadırlar (Usta, 1995).

2.1.1.2. Çocukluk Dönemi

Bireyin gelişim sürecinde çocukluk dönemi son derece önemli olmakta, bu süre zarfında fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişim için önemli adımlar atılmaktadır. Çocukların ileride katılımcı, faal ve yönetimde söz sahibi bireyler olabilmeleri için çocukluk sürecinin her türlü temel gereksinimler karşılanarak, eğitim ön planda tutularak ve sosyalleşme sağlanarak etkin bir şekilde geçirilmesi gerekmektedir. Söz konusu husus toplumsal huzur, barış ve ilerleme için de son derece önemlidir. Bütün bunlar bir arada düşünüldüğünde çocukluğun özel toplumsal bir kategori olarak değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de, “çocukların bedenlerinin ve zihinlerinin yetişkinlere göre henüz olgunlaşmamış olduğu, yetişkin rolleri üstlenen çocukların çoğu kez artık çocuk olarak görülmediği ve dolayısıyla yetişkinlere uygun düşen rollerin çocuklar için uygun olmayabileceği ve bu rollerin üstlenilmesinin de kaçınılmaz biçimde çocukluk döneminin yitirilmesine yol açacağı” belirtilmektedir (UNICEF, 2006).

Çocuklar, yetişkin bireylere göre daha korunmasız durumda olduğundan, çocukluk dönemleri boyunca korunması ve doğru bir şekilde yönlendirilmesi gerekmektedir.

Çocukların geleceğin ekonomik değer yaratacak insan sermayesi olarak değerlendirilmesi noktasında, “çocuğun yetiştirilmesinin ve korunmasının önemi ortaya çıkmaktadır” (Gökçe, 1971).

Çocukluk süreci büyüme, gelişme ve öğrenmenin hızla ilerlediği ve temel ve mesleki eğitimin henüz tamamlanmadığı bir süreç olarak adlandırılmakta ve bu dönem zarfında çocukların iş hayatı yerine okul sıralarında olması gerekmektedir.

Çocukların çocukluklarını yaşamadan aile bütçesine katkıda bulunmak ya da meslek öğrenmek için iş gücü piyasasında yer alması, ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmişliği ile yakından ilgilidir.

Karataş, (1993) sanayileşmiş ülkelerde, çocukluktan yetişkinliğe geçişin ve dolayısıyla çalışma yaşamına girişin oldukça uzun sürdüğünü ancak; gelişmekte olan ülkelerde, erken yaşta çalışma hayatına girmenin çocuğun sosyalizasyon sürecinin bir parçası olarak görüldüğünü” belirtmektedir.

Bu kadar önemli olan çocukluk döneminin, çalışma hayatının zor koşulları içinde geçmesi çocuğun hayata hazırlanmasını ve bilinçli bir birey olarak yetişmesini olumsuz yönde etkilemekte ve toplum olarak geleceğimizi tehlikeye atmaktadır.

Çocuk yarın demek olduğuna göre, dikkat ve özen gösterilmesi gereken bir varlıktır. Gelecekte dünya maddesel ve moral mutluluğa, rahatlığa ulaşmak ve barış içinde yaşamak istiyorsa olanaklarının çoğunu çocukların sağlıklı büyümelerine, iyi yetiştirilmelerine ayırmak zorundadır (TISK, 1994).

2.1.2. Çocuk İşgücünün Çalışma Biçimleri

Çocuk işgücünün, tüm dünyada ve hemen her dönemde, ekonomik yaşam içinde yer aldığı söylenebilir (Altan, 2000). Çocuklar farklı iş kollarında, işçi konumunda ya da ücretsiz aile işçisi olarak; kendi hesabına veya ücretli çalışmakta; ücretlerin bir kısmı ya da tamamı para veya mal olarak ödenmektedir. Çocukların çalışma süresi de yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde tam gün ya da part-time olarak değişmekte olup; çalışan çocukların bir kısmı okula devam ederken bir kısmı okulu bırakmak zorunda kalmaktadır.

Çalışan çocuklar;

Çalışma süresine göre;

- Tam zamanlı
- Yarı zamanlı

Çalıştıkları sektöre göre;

- Tarımda
- Esnaf ve sanatkârların yanında, sanayi iş kollarında
- Marjinal iş kollarında

Sosyal ve hukuki statüleri açısından;

- İşçi statüsünde,
- Çırak statüsünde,
- Sokaklarda yaşayan ve çalışan çocuklar olarak sınıflandırılabilir (TİSK 1995).

Çocuklar farklı faaliyetlerde bulunmakta olup; bu faaliyetlerin bir kısmı çalışma yaşamı ile ilgilidir Rodgers ve Standing bu faaliyet türleri ile ilgili olarak bir “çocuk tipolojisi” hazırlamışlardır.

Çocuk tipolojisinde yer alan faaliyetler aşağıda sınıflandırılmıştır (1981):

- Ev içi (domestic) faaliyetler; Aile içi, ücretsiz, ev ve çocuk bakım işleri,
- Ev dışı fakat ücret alınmaksızın yapılan faaliyetler; Aileyle birlikte yapılan ücretsiz iş ya da satışlar,
- Bağımlı ya da sözleşmeli emek (tied labour); Ailelerin çocuklarını kredi ya da borç karşılığı kiralaması,
- Ücretli emek; Mal ya da para karşılığı çalışma,
- Marjinal faaliyetler; Sokakta satıcılık, çöp toplayıcılığı, dilencilik, fahişelik ya da hırsızlık gibi faaliyetler,
- Eğitim,
- Boş gezme ya da işsizlik,
- Dinlenme ve boş zaman faaliyetleri,
- Yeniden üretimle ilgili faaliyetler.

Yukarıda sıralanan faaliyetlerden bazıları, bazı toplumlar tarafından çocuğu hayata hazırlamanın araçları olarak görülürken, bazı faaliyet türleri ise çocukların aile bütçesine katkıda bulunmalarını sağlamak için onları işgücü piyasalarının zorunlu aktörleri haline getirmektedir (ILO, 2006).

2.1.3. Sokakta Çalışan Çocuklar ve Sokak Çocukları

Bazı çocuklar, günün büyük bölümünü ya da tamamını ailelerinin ve toplumun korumasından uzak, her türlü ihmal, taciz, tehlike ve istismarın yaşanabileceği sokaklarda çalışarak geçirmekte ya da sokaklarda yaşamak zorunda bırakılmaktadır. Lusk, sokak çocuklarını dört gruba ayırmaktadır. Buna göre; birinci grupta yer alan yoksul çalışan çocuklar geceleri evlerine dönmekte, çoğu zaman okul ile bağlantılarını koruyabilmekte ve suçtan uzak durmaktadır. İkinci grupta yer alan bağımsız sokak çalışanları, aile bağlantılarını koruyamamakta, okula devam oranları düşerken suç işleme oranları artmaktadır.

Üçüncü grupta, sokaklarda aileleri ile birlikte çalışan ve yaşayan evsiz ailelerin çocukları bulunmaktadır. Bu grubun yaşam koşulları doğrudan doğruya yoksullukla bağlantılıdır.

Son grup ise, aile bağlantıları tamamen kopmuş, sokaklarda yaşayan ‘gerçek’ sokak çocukları olarak nitelendirilmektedir (Lusk,1992).

Zeytinoğlu (1989), sokak çocuklarını; bütünüyle sokağı mesken edinen, geceleri ya da en azından bazı geceler evine dönmeyen, aile koruması ve desteğinden bütünüyle ya da büyük ölçüde yoksun kalan çocuklar ve ailesinin geçimine katkıda bulunmak ya da kendi masraflarını karşılamak için günün bir bölümünü sokakta çalışarak geçiren ve sonrasında evine dönen çocuklar olmak üzere ikiye ayırmaktadır.

Phillips, Hindistan’a ilişkin çalışmasında sokak çocuklarını; ailesiyle düzenli ve sürekli ilişki içinde bulunan “sokaktaki çocuklar”, ailesiyle yeterli ve düzenli olmayan bir ilişki sürdüren “sokağın çocukları” ve terk veya ihmal edilmiş ‘ailesiz çocuklar’ olmak üzere üç kategoride incelemektedir (1994).

Atauz ise sokak çocuklarını “sokaktaki çocuklar” ve “sokağın çocukları” olarak iki gruba ayırmaktadır. Çoğunlukla harçlıklarını çıkarmak, aile geçimine katkıda bulunmak ve bazen de tek başına ev geçindirmek amacıyla sokakta çalışan çocuklar “sokaktaki çocuklar”; ailesi olmayan, evden kaçmış, atılmış ya da terk edilmiş, sürekli olarak sokaklarda başıboş dolaşan, yaşayan ve çalışan çocukları ise “sokağın çocukları” olarak adlandırmaktadır (Atauz,2001).

Sokakta çalışan çocuklar ve sokak çocuklarını özetleyecek olursak, sokak çocukları ile ilgili literatür incelendiğinde genel anlamda, sokak çocuklarının iki kategoriye ayrıldığı; birinci kategoride yer alan çocukların sokaklarda çalıştığı ancak aile ile bağlarını koparmadığı, ikinci kategorideki çocukların ise, sokağın çocukları olarak adlandırıldığı, sokağı mesken edinmiş bu çocukların ailenin her türlü korumasından uzak bir şekilde sokaklarda yaşadığı görülmektedir. Sokak çocukları sorununu açıklamakta kullanılan temel nedenler olarak kentsel yoksulluk, modernleşme, kentleşme, göç, ailelerinin istismar ve ihmalleri ifade edilmekte (Altıntaş,2003) ve çocukların sokaklarda çalıştırılmaya zorlanmasının en önemli nedeni olarak, sokakta çalışarak elde edilen kazancın formal sektöre göre daha fazla olduğu vurgusu yapılmaktadır (Akyüz, 2000).

Çocukların çalıştığı bütün alanlar emek yoğun bir nitelik taşımakta, ucuz ve uysal işgücü olan çocuklar aile açısından ek gelir, işveren açısından ise maliyetlerden kaçmanın yolu olarak görülmektedir.

2.1.4. Çocukların Çalışmasının Nedenleri

Çocukların çalışma yaşamına katılmaları kendi seçimleri olmamakla birlikte, ailelerin yaşama ve çalışma koşulları çocuk işçiliğinin ana nedenlerini belirleme noktasında önemli bir yer tutmakta ve ailelerin yoksulluğu, eğitimsizliği gibi temel sorunlar çocukları çalışma yaşamına itmektir.

Çocukların çalışma yaşamında yer almasının birçok nedeni bulunmakta ancak, çıkış noktası göz önüne alındığında, toplumda yaşanan genel yoksulluğun ve sonuçlarının, çocuk emeğinin bir geçinme stratejisi olarak görülmesine neden olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.1.5. Yoksulluk ve Az-gelişmişlik

Çocuk işçiliğinin temelinde yatan en önemli etken yoksulluktur. Şimşek ve Erol 8-18 yaş arasında 3179 çalışan çocukla yaptıkları araştırmada; çalışan çocukların genellikle yoksulluk nedeniyle çalıştıkları sonucuna ulaşmıştır (Şimşek-Erol, 2006).

Çocukların yoksulluğu ailenin yoksulluğuna bağlı olmakta ve bunun en önemli nedeni olarak da işsizlik görülmektedir. Çocuğun çalışmasının önemli nedenlerinden biri olarak gösterilen yoksulluğun işsizlik boyutu, ailenin yetişkin bireylerinin istihdam piyasasında yer almamaları anlamına gelmektedir. Bu konuda ülkenin sosyo-ekonomik şartlarının yanı sıra bireylerin eğitim, bilgi ve birikimleri de önemli rol oynamaktadır (Smith, 2001).

Ailenin düzenli ve yeterli gelirinin olmaması, aile bireylerinin eğitim ve iş durumu, hane büyüklüğü ile söz konusu hususlardaki eksiklikleri tedarik edici bir sistemin bulunmaması ya da tam olarak işlemeyişi ailelerin çocuklarını çalıştırmalarına neden olmaktadır.

Yoksul ailelerde çocuğun çalışması ya da evde kardeşlerine bakması ve/veya birtakım ev işlerini üstlenmesi aile bütçesine katkı olarak görülmekte; ancak bu süre zarfında çocuğun eğitimden uzak kalması ve çalışma hayatında karşılaşılabileceği riskler göz ardı edilmektedir.

Ailelerin yeterli bütçeye sahip olmaması ve ekonomik güçlükler, ailelerin çocuklarını okuldan alarak çalışma hayatına itmelerine neden olmaktadır (ÇSGB ILO-IPEC, 2006).

Kırsal bölgelerin az gelişmişliği de çocuk işçiliğinin önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Ertürk "Patterns of Child in Rural Turkey" adlı araştırmasında, çocuk emeğinin yoksul kırsal haneler için vazgeçilmez bir öneme sahip olduğu sonucuna varmıştır (Ertürk, 1994).

Kırsala yapılan yetersiz yatırım ve hizmetlerin yanı sıra istihdam olanaklarının azlığı, yaşama ve çalışma koşullarını güçleştirmekte bu da ya tarımsal faaliyetlerde çocukların yoğun bir şekilde yer almasına ya da köyden kente göçe neden olmaktadır. Kente yapılan göç başta ekonomik sıkıntılar olmak üzere bir çok sıkıntıyı beraberinde getirmekte, zaten tarımsal faaliyetlerde ücretsiz aile işçisi konumunda olan çocuktan şehir hayatında da aile bütçesine katkıda bulunması beklenmektedir.

Sokakta çalışan çocuklar sorunu, biran önce çözüm üretilmesi gereken toplumsal sorunların başında gelmekte, temel nedeni olarak yoksulluk ve azgelişmişlik gösterilmekte bu da çocukların yoğun bir şekilde çalıştırılmasına sebebiyet vermektedir.

2.1.6. Eğitimle İlgili Nedenler

Mevcut eğitim sistemin barındırdığı çarpıklık ve sorunlar, bireyi normal bir yaşama adapte etme yolunda en önemli etkenlerden biri olan eğitimin yeterince pozitif işleminin önünde engel teşkil etmektedir. Bu durumla ilgili neden ve sonuç tanımları aşağıda çeşitli görüşler şeklinde sıralanmıştır.

Zorunlu eğitim süresinin uzaması çocuk işçi sayısının azalmasında son derece önemli bir rol oynarken; eğitime ulaşılabilirlikte yaşanan sorunlar, yoksul toplum/hanelerin eğitim için ayıracak kaynaklarının sınırlı oluşu, eğitim kurumlarına olan güvensizlik, eğitimin ileride bir getirisi olmayacağına dair inanç, ailenin eğitim seviyesinin düşük oluşu, motive edici olmayan eğitim içeriği, eğitim verilen ortamın ve eğitimcilerin yetersizliği, sınıfta kalma/başarısızlık vb. sebepler çocukları okuldan uzaklaştırmakta bu da beraberinde çalışan çocuklar sorununu getirmektedir.

Eğitim; toplumda başkalarıyla eşit bir yer kazanılması açısından gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırarak bireylere daha güçlenmeleri ve kendilerine güven geliştirmeleri için fırsatlar sunmakta (UNICEF, 2006); çocuğun kişiliğinin ve yeteneklerinin geliştirilmesini sağlayacak en önemli araç olarak nitelendirilmektedir (Murnane, 1994).

Ancak çocuklar yoksul oldukları ya da çalışmak zorunda kaldıkları için eğitim fırsatlarından yeterince yararlanamamaktadır.

Lakshapathi, (1993) yoksul ailelerde ebeveynlerin çocuklarını eğitim almaya yönlendirmekle bir meslek edinmeye yönlendirmek arasında seçim yaptıklarını belirtmektedir . Güç durumdaki bazı ebeveynler, eğitimin uzun dönemindeki getirilerinin çocuğun çalışma yaşamına girerek kısa dönemde sağlanacak gelire göre daha avantajlı olmadığını düşünerek çocukların çalışmasını teşvik etmektedirler (Çocuk İşçiliği ile Mücadele, 2004). Çalışan çocuklar ya okulla işi bir arada yürütmeye çalışmakta ya da okulu bırakmaktadır. Ahioğlu'nun da belirttiği gibi çalışma hayatı çocukların fiziksel, sosyal, duygusal gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, okul başarısı düşmekte ve bu çerçevede okulu bırakma davranışı hızlanmaktadır (2005). Okula devam edilse bile işle birlikte eğitim, çocukları zorlamakta, okulda başarısızlık ve okulu sevmeme gibi önemli sorunlarla karşılaşmaktadır.

Emek piyasasında eğitilmiş kişiler ile eğitimsizler arasında ücret farklılıklarının yaratılmaması eğitimin cazibesini azaltırken (Baştaymaz, 1998), yoksul ailelerdeki eğitsel yoksunluk eğitime verilen önemin düzeyini düşürmektedir.

Bunların üzerine eğitimin aileye olan maliyeti de eklenince aileler çocuklarını okullardan alarak hem ek gelir elde etmek hem de meslek öğrenmelerini sağlamak amacıyla iş yaşamına yönlendirmektedir. Bu da çocukların gelecekte ekonomi içinde üretkenliklerinin düşük olmasına sebebiyet vermektedir.

Anker, (2000) etkin bir eğitim sisteminin okullarda, çocuklara hakları hakkında bilgiler vererek ve tehlikeli çalışmanın nasıl engellenebileceğini anlatarak çocuk işçiliğinin zararlarının azaltmasına olumlu bir katkı sağlayabileceğini belirtmektedir

Ayrıca eğitimin motive edici olması, çekici kılınması ve okulun sevilmesi çocukların eğitim almaya devam etmelerinde etkin rol oynamaktadır (Anker, 2000).

Manski, (1994) eğitim ile kişinin yetişkinlik yıllarındaki sosyo-ekonomik statüsü ve kendi çocuklarının başarılı bireyler olarak toplumda yer edinmesi arasında doğrudan bir ilişki bulunduğunu ve bu çerçevede eğitim politikalarının yoksul çocukların başarılı olmalarına olanak sağlayacak şekilde hazırlanmasının önemli olduğunu belirtmektedir.

Genel olarak eğitimin niteliği, eğitimin devamını sağlamadaki zorluklar, bir meslek ve işe kavuşturmadaki eğitim yetersizliği, ailenin gözünde eğitim sonrasında sağlanacak getiriye sınırlanmaktadır. Bu nedenle yoksul aileler, genelde çocuğun çalışması yönünde bir yol izlemektedir (Yılmaz, 2001).

Çalışan çocuklar çoğu zaman okula devam edememekte veya zorunlu eğitimlerini yarıda bırakmakta dolayısıyla, gelecekteki çalışma yaşamları için gerekli olan donanımdan yoksun kalmaktadır. Bu durum sadece çocuğun yetişkin olarak sürdüreceği yaşamını olumsuz yönde etkilemekle kalmayıp, ülkenin üretkenlik düzeyini de düşürmektedir.

2.1.7. Geleneksel Bakış Açısı

Çalışma alanı olarak seçilen Diyarbakır'da, toplumun geleneksel yapısı çocuğun canlı bir birey olarak değilde, çalışması gereken bir birey olarak görülmesini barındırmaktadır. Bu kültürel motifin yoğun bir şekilde bulunmasının en belirgin dinamiği ise çatışma sürecinin paralelinde gelişen zorunlu/yarı zorunlu göç durumudur.

Toplumun sosyal yapısını oluşturan kültürel örüntü ve gelenekler, her toplumun kendine özgü bir bütünlük sergilemesini sağlamakta ve bu çerçevede hem toplumsal roller hem de durum ve sorunlara karşı toplumun bakış açısı ve çözüm yolları ortaya çıkmaktadır.

Bazı toplumlarda çocukların çalışması olağan bir durum olarak görülmekte iken bazı toplumlarda ise bir an önce çözüm üretilmesi gereken bir sorun olarak yer almaktadır.

Özellikle tarım toplumuna has bir yaklaşım ve erken sanayileşme dönemine özgü sosyo-kültürel bakış açısı çocuk işçiliğini normal karşılamakta veya bazen gerekli görmektedir (Çocuk İşçiliğine Hayır, 2006).

Kırsal kültürde çocuk, yetişkin rolünü çok erken yaşlarda üstlenmekte, ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta, toplum da bu yapıyı normal karşılamakta ve kültürel bir değer olarak benimsemektedir (Şişman, 2004).

Çocuğun ekonomik katkısını doğal kabul eden ana baba, çocuğun erken yaşta iş yaşamına girmesinin fiziksel, duygusal, toplumsal ve kişilik gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu bilincine varamamaktadır (Köksal, 1992). Çocuğun çalışması yalnızca ebeveynler tarafından değil; aile geleneği nedeniyle çoğu zaman çocuklar tarafından da olağan karşılanmaktadır. Çünkü aile, üyelerinin elde ettiği gelir toplamı ile yaşamını idame ettirmektedir.

Bulut, bu geleneksel kültürün göç sonrasında kentsel alanda da yaşatıldığını, çocuğun evde veya tarlada ücretsiz aile işçisi olarak çalıştırılmasıyla, herhangi bir işyerinde ücret karşılığı çalıştırılması veya sokakta çalışması arasında herhangi bir fark olmadığını, hatta çalışma yaşamında ücretli olarak yer almanın aileye parasal bir katkı sağladığı için daha çok kabul gördüğünü belirtmektedir (1996).a.g.c

Ayrıca ülkemizde çocukların meslek öğrenmesi ve ailenin geçimine yardımcı olması amaçlarıyla çirak statüsünde çalıştırılması doğal kabul edilmektedir. Çünkü bu tür bir çalışma “zanaat” edinme olarak değerlendirilmekte ve bu çocuklar “işçi” olarak görülmemektedir (Erder ve Lordoğlu, 1993).a.g.c

Çocukların erken yaşlardan itibaren çalışma yaşamında yer alması; çocuğa ve çocuğun çalışmasına bakış açısı çerçevesinde şekillenmekte ve bu durum ya olağan karşılanmakta ya da bir sorun olarak görülmektedir.

2.1.8. Çocuk İşçiliğini Ortaya Çıkaran Nedenler

Ülkemizde ve dünyada çalışan çocuk sayısına ilişkin kesin istatistik verileri olmamakla birlikte sayılarının ciddi boyutlara ulaştığı bilinmektedir. 2000 yılı verilerine göre dünyada yaşları 5-14 arasında olan yaklaşık 250 milyon çocuk çalışmaktadır (İLO, 2001). Türkiye’de her beş çocuktan biri çalışmaktadır (DEK 2004).

Sokakta çalışan çocuklar herhangi bir kişinin bireysel sorumluluğunda olmaksızın yaptıkları işleri sürdürmektedirler. Ancak bu işleri yürütürken başkalarının istismarına uğramakta, emekleri sömürülebilmekte ve kazançları ellerinden alınabilmektedir. Bu durumu ortaya çıkaran bütün faktörler sosyo-ekonomiktir.

Ayrıca sağlık, eğitim, beslenme gibi temel haklardan ya tamamen yoksun kalmakta ya da bunları eksik bir şekilde yerine getirebilmektedirler.

2.1.10. Dünyada Sokakta Çalışan Çocukların Genel Durumu

Dünyada eşitsizliklerin artması,1970'lerde baskın olan sosyal refah devleti anlayışının1980'lerin başlamasıyla çökmesi ve neo-liberal düşüncenin tüm dünyada kabul görmesiyle gerçekleşmiştir.

Açıkçası, 1980 sonrasında, refah devleti anlayışının çökmesi ve neo-liberal ekonomik politikaların uygulanmaya başlamasıyla birlikte toplumsal sınıflar arasında daha önceki dönemde kısmen de olsa varolan denge kaybolmuştur. Bu durum toplumda yaşanan uçurumların hemen her alanda derinleşmesine neden olmuştur. Yeni ekonomik anlayış tüm kamu hizmetlerini ticari meta olarak görmekte ve "vatandaş" yerine "müşteri" kavramını ön plana çıkartmaktadır. Böylece daha iyi eğitim, daha yaşanılır bir çevre, yaşanılır bir konut gibi temel ihtiyaçların karşılanması ancak parası olanların hakkına dönüşmüştür/dönüşmektedir. Açıkçası sosyal refah devleti anlayışının terk edilmesi bazı nüfus gruplarının gözden çıkarılmasına neden olmuştur. Dahası yeni ekonomik sistem, yoksulların yoksul kalmasına neden olacak düzenlemeleri ile yeni bir kast sistemi de yaratmıştır.(WRIGHT, J.D. ; Wittig, M. ; Kaminsky, D.J. (1993) Summer, Vol : 28) Dünyada 600 milyon çocuk yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Çocuk ve yetişkin yoksul sayısı ise 1 milyar 200 milyon kişi. Bu ise her beş insandan birinin yoksul olduğu bir dünyada yaşıyoruz anlamına geliyor.

OECD ülkelerinde 47 milyon çocuk yani her 6 çocuktan biri yoksul. OECD ülkeleri listesinin başındaki ABD ve Meksika'da çocuklar 'görelî'yoksulluk içinde büyüyor. Meksika'da çocukların %26.2'si, ABD'de ise %22.4'ü yoksul büyüyor.

Diğer ciddi çocuk yoksulluk oranları şöyle: İtalya %20.5, İngiltere %19.8, Türkiye %19.7. Gelişmekte olan ülkelerde 5 yaşın altındaki 200 milyon çocuk mutlak yoksulluk düzeyinin altında yaşam mücadelesi veriyor.

ILO'nun tahminlerine göre dünyada 252 milyon çocuk çalışıyor. Bu durum onların eğitimden yararlanmalarına büyük engel teşkil ediyor.

Fakat Şu da bir gerçek ki eğitim sistemleri bu spesifik durumu göz önünde bulundurmuyor. Bazı yerlerde geleneksel olmayan yeni yöntemler de deneniyor (BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Raporları).

Tablo 1. Dünyanın belli başlı bazı Şehirlerindeki sokakta yaşayan/çalışan çocukların durumu

ŞEHİR	SAYI	GEÇMİŐTEKİ DURUM	GELECEKTEKİ DURUM
Moskova	1500	Artış Göstermekte	Artmaya Devam Ediyor
Lisbon	2500-5000	Azalıyor	Azalıyor
BükreŐ	1000-2500	İlk kez 1989'da görülmüŐ	Aynı
Stuttgart	100-1000	Normal	Normal
Rotterdam	100-1000	Normal	Normal
Bolonya	100-1000	1980'den önce yoktu	Artıyor
Dakar	500-1000	Artıyor	Artıyor
Portav Prince	4000	1986'dan beri artıyor	Artıyor
Metro Manila	5000-6000	Artıyor	Artıyor
Lima	Bilinmiyor	1980'den beri artıyor	DeęiŐken
Johanneburg	600	Normal	Artıyor
Recife	1000	Artıyor	Artıyor

(UNICEF, "Children At Risk", 1991)

2.1.10. 1. Türkiye'de Sokakta alıŐan ocukların Genel Durumu

Ülkemizde hızlı nüfus artıŐı ve sanayileş(e)memeye birlikte ortaya çıkan işsizlik, kırsal kesimden özellikle büyük kentlere göç sonucunu beraberinde getirmiştir. Modern toplumların aksine ülkemizde sanayileşme ve kentleşme olguları birbirine paralel geliŐmemiŐ, kentleşme sanayileşmeyi önceleyen bir unsur haline gelmiştir.

Yani kentlerin nüfusunda hızlı bir artış olmasına karşın kentsel altyapıda, kentsel arz ve olanakların yaratılmasında ve kentleşme derecesinde aynı çizgide bir gelişme

görülememiştir. Bu durumun genel hatlarının belirleyen etmen ise, Türkiye'nin demografik büyümesi büyük olan bir ülke olmasıdır.

Bu kavramla Türkiye'nin, sanayileşme olgusunu sistematik bir biçimde gerçekleştirememesi bağlamında sanayileşmenin bölgesel bir rolün homojen olarak yayılamadığı anlatılmak istenmiştir. Kısaca sanayileş(e)meme kavramı çarpık sanayileşmeyi ifade etmektedir (Polat, 2002).

1980'lerle birlikte ülke ekonomisinin hızla liberalleşmesi yoksulluğu ve sosyo ekonomik eşitsizliği tetiklemiş buna paralel olarak ise toplumsal yapı bir dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Toplumsal dönüşüm süreci, büyük kentlere göç eden ve bu süreçte kentle de bütünleşemeyen ailelerin yapısında radikal farklılaşmaları ifade etmektedir.

Aileler göçle beraber geleneksel geniş bir yapıdan kentsel bir yapıya dönüşen geçiş aileleri şekline bürünmektedir (Polat, a.g.e.)

Sanayileşme süreci ile birlikte ortaya çıkan sokak çocukları olgusu, sanayileşme ve buna paralel olarak kentleşme fonksiyonlarını modern anlamda tamamlayan toplumların gündeminden kısmen de olsa çıkmış, bu saydığımız süreçleri tam olarak yaşayamayan ve tamamlayamayan gelişmekte olan toplumların gündeminde yer almaya başlamıştır.

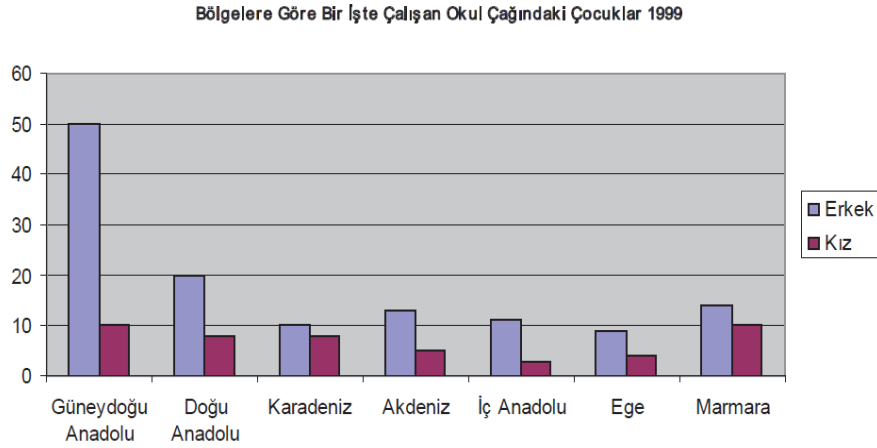
Kısaca 18.yüzyılda ortaya çıkan bu oluşuma gelişmiş ülkeler o yıllarda çeşitli mikro politikalarla kısmen de olsa çözüm üretmişken, geri kalmış ülkeler, günümüzde dahi bu soruna tam anlamıyla yanıt bulamamaktadır.

(Birleşik Devletlerde; 1853 ve 1890 yılları arasında, 90.000 sokak çocuğu Kuzeydoğudan Orta batıya taşınarak günümüzde rehabilitasyon merkezi adıyla anılan beslenme evlerine yerleştirilmişlerdir.)

Türkiye'de sokak çocuklarının genel anlamda sosyal bir problem olarak ortaya çıkışı ise, 1950'li yıllarda köyden kente göç olgusuyla başlamıştır. Ancak o yıllarda çocuklar, sokaktaki çocuk tanımına uyarken,sokağın çocukları kavramının Türkiye

gündeminde yeni yeni telaffuz edilmeye başlandığını söylemek gerekmektedir. (Oğuz Polat, a.g.e.)

Grafik 1

Grafikte görüldüğü üzere çocuk yoksulluğunun daha yoğun olarak görüldüğü Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde okul çağında olduğu halde bir işte çalışan çocuk sayısının oranı diğer bölgelere nispeten daha yüksektir.

2.1.10.2. Ülkemizde Sokak Çocukları Profili

Türkiye'de 1950'li yıllarda yaşanmaya başlanan göç ve kentleşme olguları sokak çocukları sorununun da temeli olarak gösterilebilir. Bu yıllarda köprü altı çocukları olarak adlandırılan bu çocuklar dönemin edebiyatında yer aldıkları gibi Türkiye'de çocuklarla ilgili yapılan ilk akademik çalışmaların da sujesi olmuştur.

Sokak çocukları olgusunun Türkiye'de oldukça popüler ve ilgi çeken bir konu olmasına karşın, bu konu hakkında yapılan araştırmalar oldukça sınırlı kalmaktadır. Bundan dolayı sokak çocukları olgusu hakkında niceliksel ve niteliksel bilgilere tam olarak sahip olunamamaktadır.

Ancak çocuk nüfusunun genel nüfusa oranı, gecekondularda yaşayan çocuk sayıları, büyük kentlerin gecekondularında yaşayan çocuk sayıları gibi veriler göz önüne alınarak, sokak çocukları ile ilgili çeşitli değerlendirmeler yapılmaktadır. Gecekondu yaşamının, çocuğun sokağa inmesiyle doğru orantılı bir etken olduğu kabul

edildiğinde, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) yukarıda bahsedilen verileri, sadece İstanbul'da 625 bin çocuğun sokak çocuğu olma riski ile karşı karşıya olduğunu gözler önüne sermektedir. Tüm bu varsayımların yanında Türkiye nüfusunun yüzde 20'sinin yoksulluk ya da yetersizlik koşullarında yaşadığını ve yaklaşık 6 milyon çocuğun yoksulluk sınırında olduğu ifade edilirse, DİE'nin yalnız İstanbul için 625 bin çocuğun sokağa yönelme riskiyle karşı karşıya olduğu öngörüsü hiç de abartı olmamaktadır.

Sokak çocukları konusunda yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olmasının önemli bir nedeni sokaklardaki çocukların sayısının belirlenmesindeki güçlükler olduğu daha önce de belirtilmişti.

Yine sokak çocuklarının net bir tanımının yapılamamasının, bu çocukların sayısını belirlemeyi imkansız hale getirdiğini aynı zamanda, sokak çocuklarının devamlı hareket halinde olmasının yani durağan bir yaşamlarının olmamasının, bu konu hakkında yapılacak çalışmaları oldukça olumsuz yönde etkilediği de vurgulanmıştı.

Ancak belirtilen bu güçlükler rağmen Türkiye'de sokak çocukları ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmış ve yapılmaktadır.

Yapılan bu araştırmalar, Türkiye'deki sokak çocukları ile ilgili önemli bulgular ortaya koymaktadır. Sosyoloji Profesörü Esin Kuntay tarafından 1993 yılında İstanbul'daki sokak çocukları ile ilgili yapılan araştırmada toplam 90 çocukla görüşülmüştür. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre çocukların yüzde 50'si 12-15, yüzde 40'ı 16-18, yüzde 10'u ise 7-11 yaşları arasındadır.

Ayrıca ortaya çıkan bir başka sonuç ise çocukların yüzde 30'unun bağımlılık yaratan madde kullanmasıdır. Çocukların bu maddeleri kullanmasında en önemli neden olarak arkadaş çevresi gösterilebilir.

Çünkü evden kaçan ve sokaklarda yaşamaya başlayan bu çocuklar için arkadaş onların yeni aileleri anlamına gelmektedir.

Bundan dolayı evden ayrılıp sokakta yaşamaya başlayan çocukların bağımlılık yaratan maddeler kullanmasında ilk neden olarak arkadaş çevresi gösterilebilir.

Kuntay'ın çocuklarla yaptığı görüşmede, çocukların soğuk havalarda kendilerini sıcak tuttuğundan üşümemek için ve üzüntülerinden sıyrılmak için bu maddelere başladıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Kuntay, 1993).

Prof. Dr. Esin Konanç tarafından 1998 yılında Ankara'da yapılan çalışmada, 15 yaşından küçük 233 sokakta çalışan çocukla görüşülmüştür. Görüşülen çocukların yüzde 82'si parçalanmış aileden gelmekte ve aileleriyle birlikte yaşamakta oldukları belirlenmiştir.

Konanç'ın yapmış olduğu çalışmada, çocukların çok büyük bir kısmının aileleri ile birlikte yaşamakta olması çocukların henüz sokaktaki çocuk tanımına uyması ile açıklanabilir. Ancak bu çocukların zamanlarının büyük bir kısmını sokakta çalışarak geçirmesi ve ailelerinin çok büyük oranda parçalanmış olması bu çocukların potansiyel sokağın çocuğu olma riskini arttırmaktadır.

Çalışmada ortaya çıkan bir diğer sonuç ise, görüşülen çocukların ailelerinin yüzde 26'sının 5 yıldan kısa bir süre önce Ankara'ya göç etmiş olduğudur. Çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeyi yine oldukça düşüktür. Babalarının önemli bir kısmının ilkokul mezunu ya da ilkokuldan terk oldukları, annelerinin yarısından fazlasının ise hiç okula gitmedikleri belirlenmiştir. Ayrıca bu çocukların sokakta çalışmasına karşın, annelerinin yüzde 90'ından fazlasının ev dışında çalışmadıkları da belirlenmiştir.

Yapılan araştırmanın sonucu incelendiğinde bu çocukların aile içi ilişkilerinin normal olmadığı görülmektedir. Çocukların yüzde 14'ü, eve yeterli para getirememesi nedeniyle ailesinden şiddet görmüş ve sokağa kaçmıştır. Ancak çocukların çoğunun evden hiç kaçmadığını ve geceleri düzenli olarak evlerine döndüğünü belirtmekte fayda vardır. Çünkü bu çocukların yaşları henüz küçük olduğundan çoğu aile içindeki olumsuz havayı önemsememektedir.

Çocukların hemen hepsi ailesinin kendisini sevdiğine inanmaktadır. Konanç'ın araştırmasına göre, görüşülen çocukların yüzde 35'inin okulla ilişkisi bulunmamaktadır. Okulla ilişkisi bulunan çocukların büyük bir çoğunluğunun ise ilkokula gittiği, ortaokula gidenlerin sayısının az olduğu belirlenmiştir.

İlkokuldan sonra okulu bırakanlara neden bıraktıkları sorulduğunda sıklıkla verilen yanıt, para kazanma zorunluluğu ve okul için gereken masrafları karşılayamama olmuştur. Ev ekonomisine katkıda bulunabilmek için sokakta çalışan bu çocukların yüzde 39'u simit, balon, ciklet satmakta bunu ayakkabı boyacılığı izlemektedir. Araştırmada çıkan bir diğer sonuç araştırmanın yapıldığı yıllarda 8 yıllık kesintisiz eğitim uygulaması olmadığından çocukların büyük bir kısmı ortaokula devam etmemektedir diğer önemli sonuç ise, çocukların yüzde 70'inin günde 8 saatten fazla sokakta çalıştığı gerçeğidir. Çocukların yüzde 45'inin sokaklarda asgari ücretten fazla kazanmaları, ailelerin çocuklarını neden çalıştırdıklarının anlaşılmasını kolaylaştıran bulgulardan biridir.(Esin Konanç,a.g.c.)

2.1.10.3. Diyarbakır'da Sokakta Çalışan Çocuk Profili

Diyarbakır'da sokakta çalışan çocuklar sorunu ile zorunlu iç göç arasında bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Çocukların doğum yerleri ve ailelerinin göç etme sürelerine bakıldığında, sokakta çalışan çocukların çoğunun ailelerinin birinci kuşak göçmen oldukları tespit edilmiştir. Sokakta çalışan çocukların ailelerinin göç etme durumlarına bakıldığında ise sokakta çalışan çocukların ailelerinin % 81.8'inin herhangi bir nedenle buldukları yerleşim yerlerinden -ki bu yerleşim yerleri çoğunlukla kırsal yerleşim alanlarıdır- göç etmişlerdir (Bilgin, 2008).

2.1.10.4. Sosyo-Demografik ve Ekonomik Özellikleriyle Diyarbakır

“Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi” 2009 verilerine göre, Diyarbakır'ın toplam nüfusu 1.515.011'dir. Nüfusun 1.079.160'ı kent merkezi ve ilçelerde yaşamaktadır. Diyarbakır, Türkiye'nin diğer metropollerini gibi, son yirmi yıllık zaman diliminde önemli göç alan kentlerden birisidir.

Diyarbakır'da 1990'dan 2009'a nüfusun yaklaşık 600.000 kişi arttığı görülmektedir. Bu artışın kentin sosyal dokusunu önemli ölçüde değiştirdiği ve çeşitli toplumsal sorunlara yol açtığı açıkça görülmektedir.

Bu noktada bölgede yaklaşık otuz yıldır süregelen çatışma ortamı nedeniyle ortaya çıkan iç göç olgusunun üzerinde dikkatle durulması gerekmektedir. 1996'da oluşturulan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Boşaltılan Yerleşim Birimleri Nedeniyle

Göç Eden Yurttaşlarımızın Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Tespit Edilmesi Amacıyla Oluşturulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu (1996) çalışmalarına göre Diyarbakır, Hakkâri, Siirt, Şırnak, Tunceli, Van illeri ile mücavir alanı oluşturan Batman, Bingöl, Bitlis, Mardin, Muş illerinde 905 köy ve 2523 mezranın boşaldığı/boşaltıldığı, göç edenlerin sayısının 378.335'e ulaştığı ifade edilmektedir.

OHAL Bölge Valiliğinin yayınladığı bir raporda 905'i köy ve 923'ü mezra olmak üzere toplam 3 bin 428 yerleşim alanından yaşayan 401 bin kişinin göçe maruz kaldığı belirtilmektedir.

Göçe maruz kalanların sayısal verileri hakkında farklılık gösteren rakamlar bulunsa da, göçe maruz kalan insan sayısının 2 milyonu aştığı telaffuz edilmektedir (Sevim, 2000 ; akt: Sami, 2009). Bölgenin çekim merkezi olarak Diyarbakır, çatışma ortamından kaynaklanan göç sürecinden en çok etkilenen kentlerin başında gelmektedir.

Bu süreçte toplumsal koşulların daha da kötüleştiği ve mevcut altyapının kentin genişleme sürecinde yetersiz kaldığı açıktır.

1980'li yıllardan itibaren yüz binlerin yerinden edilmesine neden olan göç ve terör sarmalı, GAP Bölge kentlerinin ontolojisini yaratan kentsel ve toplumsal yaşam kodlarını derin bir şekilde etkilemiştir.

Terör olgusuyla birlikte bölgede yaşana gelen iç göç, Diyarbakır kentini bir barınma talebinin ötesinde etkileyerek ülkenin sorunsal haline getirmiştir. Kent yerleşim alanları ile kenti sarmalayan çöküntü bölgelerinde ekonomik koşulların yetersizliğinden dolayı, ilkel koşullarda barınmak zorunda kalan insan kümeleri, kentin birikmiş sorunlarını çözümsüz bir eğilimin içine sokmuştur" (Sami, 2009).

Türkiye'de Ülke İçinde Yerinden Edilme Sorunu: Tespitler ve Çözüm Önerileri (TESEV, 2005) Raporu'na göre, Doğu ve Güneydoğu Anadolu, toplum sağlığı ölçütleri açısından Türkiye'nin en kötü değerlerine sahip bölgesi konumundadır.

Yerinden edilme süreci öncesinde de kötü olan sağlık şartları, bölgedeki il merkezlerine yapılan ani göç sonrasında, Diyarbakır, Batman, Hakkâri ve Van gibi şehirlerdeki sağlık hizmetleri ve kentsel altyapının zayıf olması nedeniyle iyice ağırlaşmış durumdadır. Batman ve Diyarbakır'da görüşülen sağlık sektörü temsilcileri,

tifo, kolera ve bağırsak enfeksiyonları gibi salgın hastalık vakalarının 1990'ların ortalarında ciddi boyutlara ulaştığını, ayrıca bölge genelinde yeni doğan ölüm oranının da yükseldiğini belirtmektedir. Aynı rapora göre, göç mağdurlarının en temel ve ortak sorunu işsizlik ve yoksulluktur. Bu sorunun çok daha ağır yaşandığı Diyarbakır, Hakkâri ve Batman'da yetişkin erkek nüfusun büyük bölümü işsizdir.

Çalışanların çoğunun da düzenli bir gelir kaynağı yoktur. Göç sonucunda oluşan yeni yerleşim alanlarındaki sosyo-ekonomik göstergeler kötümser bir tablo çizmektedir. Diyarbakır Bağlar Belediyesi 2010–2014 Stratejik Planına göre, “ilçe nüfusunun büyük çoğunluğu göç sonucunda son yirmi (20) yıl içinde ilçeye yerleşmiştir. Hem yerel yöneticilerin hem de göç ettirilenlerin bu beklenmedik hızlı ve yoğun göçe karşı hiçbir fiziki, ekonomik, sosyal ve kültürel hazırlığı olmamıştır. Bunun sonucunda birçok yeni sorun odağı ortaya çıkmıştır.

Bağlar'da hanelerin %26,9'unda 8 ve üzerinde kişi yaşamaktadır. İlçede ortalama hane büyüklüğü 6,2 kişidir; Türkiye ortalaması ise 4,2 kişidir. Bağlar'da nüfusun %8,2'sinin hiçbir gelirinin olmadığı, %10,6'sının aylık hane halkı gelirinin 250 TL'nin altında, %15,8'inin ise 250–400 YTL olduğu tespit edilmiştir.

Bağlar Belediyesi Stratejik Planı'nda da belirtildiği gibi, göç sürecinin beklenmedik bir biçimde ve büyüklükte olması, Diyarbakır özelinde yaşanan sorunların temelini oluşturmaktadır.

Artan nüfus ve göç eden/ettirilen kişilerin sosyo-ekonomik profili, Diyarbakır'ın bütünüyle bir sosyal sorun yumağına dönmesine yol açmıştır. Bu durum gelişmişlik göstergelerinde de kendini ortaya koymaktadır.

DPT'nin 1996–2003 yılları arasında Türkiye'deki kentlerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerini belirleyen çalışmasında, Diyarbakır'ın 1996 yılında 57. sırada olan konumu, 2003 yılında 63. sıraya düşmüştür...(Kurmuş, 2006, akt: Sami, 2009).

Türkiye İstatistik Kurumu Ulusal Hesaplar Veri Tabanı 2001 yılı verilerine göre Diyarbakır'ın cari fiyatlarla GSYİH'ye katkısı %1,2'dir. Diyarbakır'da kişi başına düşen GSYİH ise 1313 Amerikan Doları'dır. Aynı rakamın Kocaeli'de 2001 yılı itibariyle 6500 Amerikan doları olduğunu unutmamak gerekir. Diyarbakır Ticaret ve

Sanayi Odası Başkan Vekili İhsan Özbek de bölgede ticaretin yok denecek kadar azaldığını, göç ve işsizliğin en temel sorunlar olduğunu, kahvelerin dolu olduğunu, sokakta yaşayan/çalıştırılan ve bali kullanan çocukların sayısında artış olduğunu ifade etmektedir (TBMM, 2003). TÜİK (2009) verileri de bu sözleri doğrular niteliktedir.

Rakamlara göre Diyarbakır, işgücüne katılım oranının en düşük olduğu iller arasındadır (Diyarbakır: %26,9, Siirt: %27,2 ve Şırnak: %29,8). Kentteki ekonomik yapı incelendiğinde ortaya çıkan görünüm şu şekilde özetlenebilir: 1990 yılı nüfus verilerine göre, Diyarbakır'da kent ekonomisinde % 47,3 oranında hizmetler sektörü, % 17,2 oranında ticaret,% 10,8 oranında inşaat, % 9,0 oranında ise sanayi etkili olmaktadır (Ersoy, Şengül, 2002, akt: Özalpuk, 2006).

Anlaşıldığı üzere, kent ekonomisinde sanayi üretiminin payı % 10'un altındadır. Kent merkezinin en önemli gelir kaynağını hizmet sektörü ve ticaret oluşturmaktadır. İl geneline bakıldığında ise tarımın başat sektör olduğu anlaşılmaktadır. Tarım sektörü yakından incelendiğinde ise feodal toplumsal yapının izlerini görmek olanaklıdır. Diyarbakır'daki kırsal nüfusun % 42'sinin arazisi bulunmamaktadır ve arazisi bulunan işletmelerin % 25'inin arazi varlıklarının 10 dekardan küçük olduğu görülmektedir. Bunun sonucu olarak, mülkiyet yapısındaki düzensizlik üretim ilişkilerine yansımakta, verimliliği olumsuz etkilemektedir (Dağ, 1997, akt: Özalpuk,2006).

Bu veriler ışığında, Diyarbakır'ın temel sosyo-ekonomik göstergeler açısından oldukça olumsuz bir tabloya sahip olduğunu vurgulamak gereklidir.

Mevcut rakamların üzerine hızla artan kentsel nüfusu ve beraberinde artan kentsel sorunları ve kentin içinde bulunduğu politik koşulları düşündüğümüzde, Diyarbakır'ı, Türkiye'nin herhangi bir kenti ile aynı biçimde ele almak haksızlık olacaktır. Sadece iki ayrı veriyi bir arada sunmak bile fotoğrafın ciddiyetini gözler önüne sermektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu 2008 Yılı Aralık Ayı verilerine göre Diyarbakır'da yeşil kartlı kişi sayısı 524.593'tür. Buna göre, Diyarbakır'da yaklaşık her üç kişiden birinin yeşil kartlı olduğunu söylemek gerekir.

DPT (2008) verilerine göre ise kentte yoksulluk oranı % 39,7'dir. Mevcut veriler ışığında, Diyarbakır'da sokakta yaşayan ve/veya çalıştırılan çocuklar sorununun niceliksel büyüklüğünü tahmin etmek güç olmayacaktır.

2.1.10.5 Diyarbakır'da Sokakta Yaşayan ve/veya Çalıştırılan Çocuklar Sorunu

Diyarbakır, sokakta yaşayan ve/veya çalıştırılan çocuklar sorunu açısından detaylıca analiz edilmesi gereken bir kenttir. Diyarbakır'da, sokağı çalışma ve yaşam alanı olarak kullanan çocuklar sorununun ciddi boyutlarda olduğu araştırmalarda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Diyarbakır'dan Türkiye'nin diğer kentlerine yönelen göç hareketi sonucunda sorunun transfer edildiği anlaşılmaktadır. "Ülkemizin diğer illerinde yapılan bazı araştırmalarda, sokakta çalıştırılan ve diğer risk altındaki çocukların genellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nin kentlerinden göç eden ailelere mensup oldukları dikkat çekmektedir. Bu araştırmalarda çocukların azımsanmayacak kısmının da Diyarbakır'dan göç eden ailelere mensup oldukları görülmüştür" (bkz. Karatay, 2000, Altuntaş, 2003, akt: Bilgin, 2009).

Uzun yıllar süren sosyal, siyasal, ekonomik olumsuzlukların odağında şekillenen kent, kırsal kesimden, özellikle boşaltılan kırsal yerleşim birimlerinden gelen yoksul ve çaresiz ailelerle kimliğini ve bütünlüğünü büyük ölçüde kaybetmiş, göçle hızla artan nüfus ve buna bağlı olağanüstü hızlı ve çarpık kentleşme sonucu aileler ve özellikle çocuklar için yaşanabilir bir kent olmaktan çıkmıştır.

Olgunun ortaya koyduğu bir başka gerçek, gerek yüksek doğurganlık kriteri, gerek yoksulluk ve göç kriterleri dikkate alındığında kentte çocuk nüfusun önemli oranlarda sokağa itilme riski altında olmasıdır.

Bu yaklaşım sorunun büyüme potansiyelini göstermesi bakımından hayli dikkat çekicidir. Kabaca her üç çocuktan birinin bu riski taşıdığı söylenebilir(Güneş ve Kalaycı, 2004).

Diyarbakır'da sokakta yaşayan ve/veya çalıştırılan çocuklar ile yapılan araştırmaların sonuçları kabaca dört noktanın altını çizmektedir. Birincisi, Diyarbakır, sokakta yaşayan ve/veya çalıştırılan çocuklar sorununun en yoğun yaşandığı kentlerin başında gelmektedir. İkincisi Diyarbakır'da sorunun temeli göç hareketlerinde

yatmaktadır. Göç ederek Diyarbakır'a yerleşen/yerleşmek durumunda kalan ailelerin çocuklarının öncelikli risk grubu olduğu ve çocukların kalabalık hanelerde yaşadıkları göze çarpmaktadır. Güneş ve Kalaycı (2004).

Diyarbakır sokaklarındaki çocukların önemli bir kısmının göçle çevre illerden (Muş, Bingöl, Siirt, Batman vs.) gelen yoksul ve işsiz/evsiz ailelere mensup olduklarını belirtmektedir. Çocukların yoğun olarak kalabalık ailelere mensup olduğu görülmektedir. Özellikle göçle gelen kır kökenli ailelerde, ikinci ve üçüncü evliliklerle birlikte ortalama çocuk sayısının 10-15 civarında olduğu belirtilmektedir. Oto ve arkadaşları (1998)'nin Diyarbakır'da sokakta çalıştırılan çocuklar sorununu incelemek amacıyla yaptığı araştırma sonuçlarına göre de çocukların büyük bölümü kırsal kökenlidir.

Dicle Üniversitesi Psikoloji-Sosyoloji bölümlerinin birlikte gerçekleştirdiği "Sosyal Çevrenin Sokak Çocukluğuna ve Çocuk Suçluluğuna Etkisi" isimli bir başka çalışmanın (Rüstem ve Bağlı, 2001, akt: Özalpuk, 2006) sonuçları da ailelerin büyük bir çoğunluğunun kırsal alanlardan göç etmiş çok çocuklu aileler olduğunu göstermektedir. Çalışmaya göre, ailelerin % 98,2 'sinin Diyarbakır'a sonradan göç ettiği, bu ailelerden % 46,5'inin iş bulmak için, % 27,7'sinin köyleri boşaltıldığı için, % 25,7'sinin güvenlik sebebiyle göç ettikleri ortaya çıkmıştır. Bilgin (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da çalıştırılan çocukların çoğunun ailelerinin yakın bir dönemde kente göç ettiği ortaya çıkmaktadır (% 81,8).

Sokakta çalıştırılan çocuklardan, ailelerinin göç etme nedenini doğrudan "terör ve güvenlik olayları" olarak belirtenlerin oranı da % 42,8'dir. Bu sonuçlar, sokakta çalıştırılan çocuklar sorunu ile göç arasındaki ilişkiyi belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Üçüncü dikkat çekici nokta ise, ailelerin ve sokaktaki insanların, çocukların sokakta bulunmalarını doğal karşıladıklarını gösteren araştırma bulgularıdır.

Güneş ve Kalaycı (2004) Diyarbakır'da çocukların önemlice bir kısmının kent merkezindeki sokaklarda bulunduğunu (çalışmak, oyalanmak, başıboş bir şekilde dolaşmak) ve ailelerin çocukların sokakta bulunmalarını olağan karşıladığını ifade etmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, sokaktaki yetişkinlerin bakışında da bu anlayış egemendir.

Sosyal Çevrenin Sokak Çocukluğuna ve Çocuk Suçluluğuna Etkisi (Rüstem, Erkan-Mahsar, Bağlı, 2000, akt: Özalpuk,2006) isimli bir başka çalışmanın sonuçlarında da söz konusu aileler için çocuğun kırsal alanda üretime katkısının son derece olağan olduğu,ailelerin bu tutumlarının kente geldikten sonra da devam ettiği görülmektedir.

Diyarbakır'da sokakta yaşayan ve/veya çalıştırılan çocuklar ve aileleri üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda ortaya çıkan diğer bazı bulgular aşağıda özetlenmiştir:

Diyarbakır İli Sokakta Yaşayan ve/veya Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Yeni Hizmet Modeli ve İl Eylem Planı Çalışmaları Raporu (SHÇEK,2010)'na göre, Diyarbakır'da sokakta çalıştırılan çocuk sayısı 2006 yılında 3302 iken, bu rakamın 2008 yılı Kasım ayında gerçekleştirilen alan taramasında 2470'e düştüğü görülmüştür.

Bu sürecin en önemli aktörlerinden biri olan SHÇEK, tabii bir durum olarak çok iyi bir şekilde misyonunu yerine getirememekle beraber, bu konudaki açıkları, çatlakları etkileyici bir şekilde dönüştürmektedir.

75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde de 2010 yılı Mart ayına kadar toplam 1210 çocuğa hizmet verildiği anlaşılmaktadır. 2008 yılında gerçekleştirilen alan taramasında ulaşılan 2470 çocuğun 2137'sinin eğitimine devam ettiği, 333 çocuğun ise eğitim kurumlarıyla ilişkisinin olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Ulaşılan 2470 çocuğun yarısının 13-15, % 43'ünün ise 7-12 yaş aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Raporda Diyarbakır'da sokakta yaşayan çocuk olmadığı tespitine yer verilmektedir.

Bilgin (2009) tarafından Diyarbakır'da görüşülen dört yüz (400) çocuk ile gerçekleştirilen çalışmada, sokakta çalıştırılan çocukların % 86,8'inin erkek, % 13,3'nün ise kız çocuklardan oluştuğu görülmüştür.

Çocukların yaş aralığına bakıldığında ise; 11-14 yaş grubunun en yüksek değeri aldığı (% 70,5) ve bu grubu oransal olarak 15-18 yaş aralığının (% 24,8) izlediği görülmektedir. 7-10 yaş grubunun evren içerisindeki oranı ise % 4,5 olarak gerçekleşmiştir. Tüm bu oransal veriler, bu çocukların çoğunun ilköğretimin birinci

kademesinin ikinci, üçüncü, dördüncü sınıflarında okuduğu/okuması gereken bir dönemde sokakta çalışmaya başladıklarını göstermektedir.

Araştırma bulgularında, sokakta çalıştırılan çocukların % 78,8'inin annelerinin okuryazar olmadıkları, % 14'ünün okur-yazar olduğu ancak herhangi bir okul mezunu olmadıkları ve % 7.3'ünün ilköğretim mezunu oldukları görülmektedir. İlköğretim mezunu olanların önemli bir oranının (% 6.8) da, ilkokul mezunu olduğu dikkat çekmektedir. Aynı şekilde, çocukların babalarının % 43'ü ilköğretim düzeyinde (% 39,5'i ilkokul mezunu ve % 3,5'i ortaokul mezunu) bir diplomaya sahiptir. Babaların % 19,8'i okur-yazar bile değildir. Lise düzeyinde bir öğretim kurumundan mezun olanların oranı ise % 4'tür. Geriye kalanların ise, (% 29.3) okur-yazar olduğu ama herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmadığı görülmektedir. Rüstem, Erkan-Mahsar ve Bağlı (2000, akt: Özalpuk, 2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bazı önemli bulgular yer almaktadır:

- Babaların % 64,4'ü işsizdir. (Son yaşanan ekonomik krizde bu oranın daha da yükseldiği tarafımızca tahmin edilmektedir). Annelerin sadece % 1,0'ı çalışmakta, dolayısıyla aileler çocukların sağlayacağı gelire muhtaç hale gelmektedirler.

- Çocukların büyük çoğunluğu, okul yaşında olmalarına rağmen okula gitmemektedirler.

- Sokaktaki çocukların % 66,3'ünü erkekler, % 33,7'sini kızlar oluşturmaktadır. Diğer illerin aksine, sokaktaki her üç çocuktan birinin kız olması oldukça dikkat çekicidir. Ailelerin gelir düzeylerinin düşüklüğü bu durumun temel nedenidir.

Yanı sıra, kız çocuklarının ve küçük yaştaki çocukların toplumsal merhamet duygularını daha iyi kullandıkları ortaya çıkmıştır.

- Kızların yoğun olarak 9-11 yaşlarında iken sokakta çalıştıkları, 11 yaşından sonra çalıştırılmadıkları saptanmıştır. Çünkü bu yaş grubundan sonra kızlar ergen kabul edilmekte ve sokağa çıkmaları uygun görülmemektedir.

- Çocukların % 27,7'sinin ayakkabı boyacısı, % 34,7'sinin mendil, sakız, su vb. satıcısı, % 5,9'unun seyyar satıcı, % 2,0'ının sanayide işçi, % 2,0'nın ise esnaf yanında çırak olarak çalıştırıldıkları belirlenmiştir.

Diyarbakır'da Yeni Hizmet Modeline göre oluşturulması beklenen hizmet birimlerinden sokak ofisinin oluşturulmadığı görülmektedir. Var olan hizmet birimleri detaylıca incelendiğinde ortaya çıkan görünüm şu şekildedir:

Diyarbakır'da sosyal rehabilitasyon merkezi işlevini 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezinin yürüttüğü görülmektedir. Mobil ekip hizmetinin de ÇOGEM personeli tarafından planlandığı ve yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Kurumsal yapılanma tarama listesinden elde edilen verilere göre, Diyarbakır'da üç adet mobil ekip bulunmaktadır. Mobil ekiplerde on üç personelin (3 sosyal çalışmacı, 6 sosyolog, 1 psikolog, 3 şoför) görev aldığı, mobil ekipler aracılığıyla toplam 369 çocuğa ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Ekiplerin 09.00 ve 22.00 saatleri arasında görev yaptıkları görülmektedir.

DPT tarafından yürütülen SODES (Sosyal Destek Programı) aracılığı ile "Mobil Ekiplerin Desteklenmesi Projesi"nin gerçekleştirildiği ve böylece 2009 yılı içerisinde ekiplerde kullanılmak üzere araç alımının yanı sıra üç meslek elemanının istihdam edildiği anlaşılmaktadır.

Barınak hizmetinin ise 2007 Aralık ayından itibaren sunulmaya başlandığı kentte Barınak hizmetinin Şehitlik Çocuk ve Gençlik Hizmeti tarafından sunulduğu anlaşılmaktadır (SHÇEK, 2010).

Kurumsal yapılanma tarama listesinden elde edilen verilere göre Barınakta on beş (15) personelin (1 kuruluş müdürü, 3 öğretmen, 4 güvenlik elemanı, 1 temizlik elemanı, 6 memur) görev yaptığı, hizmet sunulan toplam çocuk sayısının 167 (2009 yılında hizmet sunulan çocuk sayısı 63) olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, çalıştaylarda elde edilen bulgulara göre, Diyarbakır İl Eylem Planı uygulamalarının kurumlar arası işbirliği belirli düzeyde artmasına ve gelişmesine rağmen beklenen düzeyde olmamıştır.

Bulgular çocukların rehabilitasyonu konusundaki hizmetlerde ve kurumsal kapasitede önemli yol alındığını, ancak önleyici hizmet modelinde yetersiz kaldığını göstermektedir.

Bu noktada, katılımcılar aile ve okula yönelik çalışmaların artırılması gerektiğini, sağlıklı konut, sağlıklı okul ve yeterli sosyal-kültürel olanaklar biçiminde konunun bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Diyarbakır'da güçlü bir sivil toplum pratiğinin bulunduğu, bu potansiyelin yeterli düzeyde kullanılmadığı dile getirilmektedir. Soruna yönelik kökten çözüm

stratejilerinin istihdam üzerine odaklanması gerektiği, ancak ailelere ve gençlere istihdam yaratma konusunda olumlu bir adım atılmadığı aktarılmaktadır.

2.1.10.6. Diyarbakır’da Göç ve Göçün Çalışan Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri

Göç olgusu toplumların sosyo- kültürel, ekonomik, politik gibi tüm yapısı ile doğrudan ilişkisi olan ve etkileyici bir olaydır. Dinamik bir süreç olarak göç, belli bir yerleşmede yaşayan nüfusun belli bir kesiminin çeşitli ve farklı nedenlerle, bulunduğu yerden kalkıp başka bir yere yerleşmek üzere ya da nispeten sürekli olarak gitmesi anlamına gelir.

“Göç olgusu toplumsal açıdan değerlendirildiğinde, toplumun yeniden bir yapılanma süreci içine girdiği sermaye, emek ve mekânda yeni bir denge kurulduğu ve bunun da evrimsel bir boyut kazandığı görülmektedir. Bu evrimde belirli öğeler ayırt edilebilmektedir.

Sanayileşme, kentleşme gibi iki sosyo-ekonomik gelişmenin sonucu olarak toplumsal erozyona uğrayan kırsal alanların boşalması ayrıca yeni kent merkezlerin dolmasını neden olmaktadır. Yaşanan göç, kentin dekorunun yanı sıra çocuklar üzerinde de yıkıcı etkilerini görmekteyiz. Özellikle 1990 yılından sonra yaşanan göç olaylarının nedenlerinin sonuçlara çok ağır bir biçimde yansması sonrasında gelişen bu toplumsal hareketlilik en çok çocuklar üzerinde hem fizyolojik hem de psikolojik yıkıntılar bırakmıştır.

Göç ile başlayan sıkıntıların ailelere olan yansımaları özellikle ailelerin yerleştiği bölgelere bakarak anlayabiliriz.

Kültürel sermayeden pay alamayan ailelerin özellikle kendi yapılarına uygun bölgelere yerleşmesi sorunun boyutunda genişletici bir özellik olacağını belirtmektedir.

Göç ile gelen çalışan çocukların ailelerinin % 95’inin Diyarbakır’ın kenar mahallelerinin tercih edildiği görülmektedir. Bunların başında, Bağlar, Sur içi Mardinkapı, Alipaşa, İskenderpaşa, Balıkçılarbaşı, Şehitlik, Peyas gibi semtler

gelmektedir. Yapılan araştırmada çocukların ikamet ettiği semtler aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 2: Sokakta alıştırılan Çocukların İkamet Ettikleri Semtlere Göre Dağılımı

Çocukların İkamet Ettikleri Semtler	Frequency
MARDİN KAPI	58
SARAY KAPI	11
FİS KAYA	78
ALİ PAŐA	38
ŞEHİTLİK	181
BAĞLAR	1035
SEYRANTEPE	10
HUZUREVLERİ	74
PEYAS	63
BALIKÇILARBAŞI	28
FATİHPAŐA	29
İSKENDERPAŞA	31
YENİŞEHİR	4
DİCLEKENT	9
Toplam	1649

(Diyarbakır 75.Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Veri Tabanı Bilgisi)

Göç ile artan kenar semtlerdeki çalışan çocukların aile reislerinin iş durumlarına bakıldığında çocukların aile reislerinin % 40' nın işsiz olduğu ve çalışan aile reislerinin de düşük ücretli işlerde çalıştığı görölmektedir.

Bu durum çocukların bulunduğu çevrenin ekonomik yapısının düşük olduğu ve çevresel faktörlerde etkili olmakla beraber göç'ün çocuğun sokakta çalışmasında etkili olduğu görölmektedir. (Diyarbakır 75.Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Sosyal alışmacı Garip Düzel ile yapılan görüşme sonucu)

2.1.10.7. Sokakta Çalışan Çocuklarla İlgili Diğer Çalışmalar

Aşağıda "sokakta çalışan çocuklar" konusunun değişik perspektif ve dinamiklerinin ortaya konması amacıyla gerçekleştirilmiş çeşitli çalışmalara yer verilmiştir.

Kuşgözoğlu (2005), "Sokakta Çalışan Çocuklar, Aileleri ve Çocuk Hakları Ankara'da Bir Araştırma" isimli Yüksek Lisans tezinde; sokakta çalışan çocukların aileleri ile onlardan bilgi/veri toplama yoluyla, sorunun temelinde yer alan çocuk-aile-toplum üçgeninin, aile boyutu incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, sokakta çalışan çocukların ailelerinin, en genel anlamıyla profili belirlenmeye çalışılmış ve onların çocuk hakları konusundaki görüş, bilgi ve uygulama düzeyleri hakkında bazı verilere ulaşılmıştır. Ankara'da yaşayan ve çocukları sokakta çalışan 55 aile ile görüşülmüştür. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formları aracılığıyla, bireysel görüşmeler yapılarak toplanmıştır.

Araştırmada görüşme yapılan aileler, SHÇEK Ankara İli Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışmalarını sürdüren, Ulus ve Fatma Üçer Çocuk ve Gençlik Merkezleri ile Altındağ Toplum Merkezi tarafından daha önce alanda yapılan çalışmalar sırasında, çocuğunun sokakta çalıştığı tespit edilen aileler arasından, tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiştir.

Kaplan (2001) "Çocuk İstihdamı" adlı Doktora Tezinde, Çocuk istihdamının değişik boyutları ile incelenmesi ve gelecekte çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılabilmesi için neler yapılması gerektiğine ilişkin, ışık tutabilmesi bakımından ortaya somut olguların konmasıyla ilgili çalışmasını yapmıştır, ayrıca;

Çocuğun değeri, toplumların geleneksel ve sanayi toplumu olmalarına göre değişmektedir.

Toplumların sanayileşmesi ile birlikte; çocuğun ekonomik değeri, çocukların çalışmasını sınırlandıran iş kanunları, zorunlu eğitim ve sosyal güvenlik önlemleri, çocuğun potansiyel ekonomik değerini azaltırken; çocuğun maliyetini arttırmaktadır. Yöntem olarak, Literatür tarama ve alan araştırması yöntemleri kullanılmıştır.

Anket, sokakta satıcılık yaparak çalışma içinde görülen 80 çocuk üzerinde, görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Niceliksel tespitler değil, niteliksel tespitlerin üzerinde durulmuştur.

Senemoğlu (2001); “Çocuk Hakları, Çalışan Çocuklar ve Eğitim Sorunları” isimli makalesinde, Çalışan çocuklar ve eğitim sorunlarının incelendiği, Türkiye’de Çocuk Nüfusunun Eğitime ve İş Gücüne Katılımı ve Sorunlar, Çalışan Çocukların Genel Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerisi ve KOBİ’lerde Çalışan Çocukların Meslekî Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri gibi başlıklar yer almaktadır.

Ayrıca, 15-19 yaş grubunda kentte istihdam edilen kız çocuk sayısı, 1991 ve 1994’te erkeklere göre daha az iken, kırdada ise 1991 Nisan’da erkeklerden daha çok, 1994 Ekim’de erkeklere yakın bir sayıdadır. Bu durum, yukarıda da belirtildiği gibi kentte erkeklerin daha çok sanayide, kırdada ise daha çok tarımda istihdam edilmelerinden kaynaklanabilir. Ancak 1997’de ise 15-19 yaş arası kız çocukların istihdam oranları, gerek kent gerekse kırdada erkeklerden daha yüksektir. Hatta istihdam içindeki oranlarına bakıldığında, 15-19 yaş kız çocukların istihdamının, erkeklerden yaklaşık 1/3 civarında daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Bu durum, kız çocukların gerek kent gerek kırdada çalışma yaşamına daha erken atılmaya başladıklarının bir göstergesi olabileceği gibi, kız çocukların eğitimlerine devam edememelerinin bir sonucu da olabilir. Bu çağdaki kız ve erkeklerin okullaşma oranlarına bakıldığında, bulgular arasında bir tutarlılık görülmektedir.

Güler (2001); “Çocuk İşgücü ve Eğitim” adlı makalede Türkiye’deki var olan çocuk işgücünün durumu ve eğitimle olan ilişkisinin incelenmesi yanında, ILO-IPEC ve T.C. Çalışma Bakanlığı kapsamında yürütülen “Çalışan Çocukların Eğitime Kazandırılması Projesi” çerçevesinde İzmir’de ayakkabı, oto-tamir ve konfeksiyon iş kollarında 150 çalışan çocuk ile yapılan araştırmanın sonuçlarına yer verilip, elde edilen bulguların çocuk işgücü ve eğitim ile ilgili bölümleri tartışılmaya çalışılmıştır.

Çocuğun tanımı ve toplumsal konumu, ülkeden ülkeye farklılık gösterebilse de evrensel olarak oluşturulan ölçütler bu konuda yol gösterici olmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de 18 yaşına kadar olan her insanın çocuk olarak kabul edilmesi, bu sözleşmeyi onaylayan ülkemizin de çocuğun yaşa bağlı tanımı konusundaki ölçütü kabul etmiş olmasını göstermektedir.

Aral, N.; Gürsoy, F (2001); “Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk Hakları ve İstismarı”, adlı makalede, Çocuk hakları çerçevesinde, çocuk hakları ve istismarı konusu ele alınmıştır. Çocuk hakları sözleşmesinin ilgili maddeleri referans olarak gösterilmiş ve bunlara göre konuya derinlik kazandırılmıştır. Çocukların cinsel sömürüye karşı korunmaması ve ilgisiz kalınması, cinsel gelişime gereken önemin verilmemesi cinsel ihmal olarak ifade edilmektedir. Cinsel istismar, cinsel doyum için çocuğu kullanmak ya da bir başkasının çocuğu bu amaçla kullanmasına izin vermektir. Bir yetişkinin cinsel haz duymak amacıyla çocuğun cinsel organlarını okşamaması, tecavüz etmesi, teşhircilik yapması, çocuğu pornografi aracı olarak kullanması şeklinde tanımlanabilen cinsel istismar, cinsel doyumunu çocuklarla ilişkide arayan cinsel açıdan yetersiz kişilerce başvuru bir suç çeşidi sayılmaktadır.

Toplumca kabul edilmeyen ve duygusal açıdan en yoğun yaşanan cinsel istismar türünün, aile içinde ya da çocukla kan bağı olan kişiler arasında olduğu da bilinen bir gerçektir.

Ancak bu tür vakaların belirlenmesi oldukça güçtür. Yapılan araştırmalar cinsel tacizin en çok üç-beş yaşlar arasında yaygın olduğunu ortaya koymuştur.

Altıntaş (2003), “Mendile, Simite, Boyaya, Çöpe,.....: Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar” adlı kitabında, sokakta çalışan çocukların bütün dünyadaki durumuna, konuya ilişkin yaklaşım biçimlerine, Türkiye’deki yasal ve kurumsal düzenlemelere ilişkin değerlendirmeler, kitapta yer alan konular arasında yer alıyor.

Literatür tarama ve alan araştırması yöntemleri kullanılmıştır. Amaç, sokakta çalışan çocuklar ve çocuk işçiliği sorununu, Ankara’da yapılan incelemelerden yola çıkarak açıklamak.

Gökler, B. (1995); “Çalışan Çocuklarda Çocuk Kimliğini Yeniden Oluşturmak” adlı makalede, Çocuk Hakları Sözleşmesi bağlamında çalışan çocukların haklarına ve konumlarına yer verilmiş; çalışan çocuklara çocuk kimliğinin yeniden kazandırılmasının neleri içerdiği sunulmuştur. “Çocuk Kimliği’nin Yeniden Kazandırılması” çalışan çocuklara yönelik, bütüncül bir koruyucu sağlık yaklaşımının ana başlığı; çocuğun erişkinler tarafından bakılması, korunulması ve yetiştirilmesini, temel hakları doğrultusunda gerekli nitelikler sağlanarak yaşamasını olanaklı kılan bir uygarlaşma atılımının tanımıdır.

Özbadem F. (2010), Sokak Çocukları ve Sorumluluklarımız, adlı yapıtında, sokak çocuklarına yönelik oluşturulan merkezlerde çocuklara farklı imkânlar sunularak çocukların kötü alışkanlıkları bırakması sağlanmaktadır.

Oto R., “Dicle Üniversitesi Psikiyatri Öğretim Üyesi Prof Dr.Remzi Oto: Sokakta çalışan tüm çocukların risk altında olduğunu” söylemiştir.

Oto, Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Danışma ve Uygulama Merkezi'nce düzenlenen "Göç ve Çocuk" panelinde, çocuğun gelişim sürecini aile, toplumsal koşullar, akran grubu, okul ve yeteneklerinin biçimlendirdiğini söyledi. Kente göçle birlikte ailenin uyum çabası içine girdiğini, bu arada sosyal denetimin azaldığını ifade eden Oto, "Diğer sorunların karmaşık hale gelmesi nedeniyle çocuk özgürleşiyor ve denetimsiz kalıyor". Denetimsiz kalan çocuğun diğer olumsuz koşulların altında suça kolaylıkla bulaşabildiğini belirten Oto, şöyle konuştu: "Göç bir kimliklenme olayıdır, kendine bir yer edinmeye çalışan çocuğa bir süre sonra sokak daha cazip geliyor. Zamanla aile bağları zayıflıyor. Bu nedenle sokakta çalışan tüm çocuklar risk altındadır. Suça bulaşan çocuk diğer çocuklar tarafından suça itilmek için hedef seçiliyor (2011).

Oğuz M. (2010), Sokak Çocukları ve Eğitim Dosyası, Sokak çocuklarının rehabilitasyonu ve bundan sonraki yaşamları planlanırken ilk düşünülmesi gereken konu çocukların eğitimidir.

Turhan E., Sangün Ö., İnandı T. (2006) ; Birinci Basamakta Çocuk İstismarı ve Önlenmesi, adlı çalışmada, Dünyada istismara uğrayan çocuk sayısının oldukça fazla

olduğunu, Avrupa ve Asya merkezli bir çalışmada 9-17 yaşlar arasındaki her 10 çocuktan 6'sının yanlış bir şey yaptıkları zaman anne-babaları tarafından dayak yediklerini göstermektedir. Anne babaların destekleyici yaklaşımlar geliştirilmelidir. Ayrıca çalışmada-bu çocukların içinde eğitimle son derece ileriye taşınabilecek yatkınlık ve yetenek olması muhtemeldir-konusu tartışılmıştır. Eğer çocuk kendini bu şekilde ifade edebiliyorsa onun önünün açılması gerekir. Sanat yapılarak para kazanılabileceğini kabul etmek gerekmektedir.

Bu şekildeki yargıları geride bırakmamız ve sanat eğitiminde sokak çocuklarına da şans tanımamız önemlidir. Bu çocukları başarılı oldukları alanda yetiştirmemiz gerekmektedir.

Freire, P. (2011): Umutsuzluk suskunlaşmanın,dünyayı yadsımanın ve dünyadan kaçışın bir biçimidir. Adaletsiz bir düzenden doğan insandışılaşma umutsuzluk değil umut nedenidir, çünkü adaltsızlığın tanımayı reddettiği insanlığı (insanlık yetisini) durmaksızın aramaya yöneltir. Çünkü umut, kollarını kavuşturup beklemek değildir. Mücadele ettiğim sürece, umut beni hareketlendirir ve umutla dolu mücadele ettiğim yerde de bekleyebilirim.

Hiç kimse aynı taraftan başlayarak karşı tarafa ulaşamaz. Öteki tarafa ancak karşı taraftan yola çıkılarak ulaşılabilir. Benim bugünkü bilgimin düzeyi benim öğrencilerimin öteki yakasıdır. Ben karşı taraftan yani öğrencilerin tarafından başlamalıyım. Benim bilgim benim gerçekliğimdir, onların gerçekliği değil. Yani ben onları benim gerçekliğime getirmek için onların gerçekliğinden yola çıkmalıyım.

Makarenko, A. S. (2010); Sokak çocuklarının işlediği suçlar, giderek artmakta, sağlıklı sürgünler arasında hasta unsurlar gelişmektedir. Sizin de desteklediğiniz türden toplulukların çalışmalarının, hasta öğelerle mücadele edilmesine yol açacağımı ve bu çalışmaların daha önce olduğu gibi zararlıyı yararlı hale getireceğini ummaktayım. Çocuklar, umutların, beklentilerin en sevinç verici olanının, insan kişiliğinin değerinin ucunu yakalamışlardı.

Bolivar S. (2011), Sokak Çocuklarını Topluma Müzikle Kazandırın, 72 Yaşındaki Jose Antonio Abreu, 1975 yılında “El Sistema” adlı eğitim programını başlattı.

Gençler suçun, yoksulluğun dünyasından uzaklaştıran geniş çaplı bu sosyal sistem sayesinde yetenekli müzisyenler yetiştirdi.

2.1.11. Eğitim ve Sanatsal Çalışmalar

Kaba hatlarıyla "eğitim"; bireyin bireysel oluştan vazgeçmeyeceği bir şekilde, toplum içinde yaşama, yani önce birey sonra toplum örgüsü içinde topluma entegre olma durumlarının yaratılmasıdır.

Eğitim; Eğitim insan davranışlarının değiştirilmesi ile ilgilidir. Öyle ise eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile ve kasıtlı olarak istendik davranış değiştirme ve meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir (Uçan,1994).

2.1.12. Sanatla Eğitim

Sanat eğitimi bireye kendi yaşantısı yolu ile amaçlı olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırma ya da bireyin sanatsal davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir (Uçan, 1994)

Bilgilendirmeye dayalı olarak yürütülen eğitim süreçleri, bireylerin bilişsel derinlik kazanmaları ve olumlu yönde tutum ve davranış edinmelerinde yeterince etkili olamamaktadır (Rost, 2002; 2003).

Bunda, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal dünyaları arasında anlamlı ilişkiler kurmalarını sağlayabilecek alternatif öğrenme yaşantılarına yeterince yer verilmemesinin etkili olduğu söylenebilir. Bu durum, eğitim süreçlerinin öğrencilerinin duyuşsal dünyalarını besleyebilecek araçlarla zenginleştirilmesinin gereğini ortaya koymaktadır. Sanatın insanın duyuşsal yetilerini harekete geçirecek potansiyel taşıması, eğitim durumlarının daha etkili hale getirilmesinde etkili olabileceğini akla getirmektedir.

2.1.13. Sanat ve Eğitim

Sanatı bilimden farklı ve etkili kılan şey, sanat eserini yaratma/düşünme süreçlerinin salt görünen reel dünya ile ilgili değil de, bireyin varoluşunda tanımsız bir şekilde var olan düşsel dünyası ile ilgili olmasıdır.

Bu durum ise insan bilincinin kendine ve kendisini saran şeylere bakış açısının zenginleşmesine ve sınırlarının büyümesine neden olmaktadır. Ve bu bakış açısının yarattığı çok önemli bir durum ise; bireyin önce kendisine ve bunun paralelinde kendi dışında olana anlamlar yüklemesine neden olmasıdır.

Sanata ilişkin öteden beri süren tartışmalara, aslında sanatın iki temel boyutu olan “usdışılık (irrasyonellik)” ile “*ussallık* (rasyonellik) yön vermektedir (San, 2003). Ancak, sanatın bu iki yanının birbirinden yalıtılmasına dayalı yaklaşım, sanat sorunsalının karmaşık ve çok boyutlu yapısına tam olarak açıklık getirilmesinde yetersiz kalmaktadır. Langer (Langer 1957’den aktaran: San 2003), sanat kavramına, “diskursive (*söylemsel*)”, “*presentative*”(görüsel) şeklinde kavramsallaştırdığı iki ayrı temel düşünme etkinliğinden yola çıkarak açıklık getirmeye çalışmaktadır.

Bu anlamda, Langer’e göre, insanın görüsel düşünce etkinliği, sanatsal iletişimin başlıca yolunu oluşturmaktadır. Sanat kavramına açıklık getirmeye çalışan yaklaşımlardan bir diğerine ise Abraham A. Moles’in geliştirdiği *bildirişim kuramı örnek* verilebilir. Anılan kurama göre, bildirişimin “anlambilimsel (semantik)” ve estetik” olmak üzere iki ayrı şekli vardır.

Bu çerçevede, sanatsal dilin özünü oluşturan estetik bildirişim, kendine özgü nitelikleri ile semantik bildirişiminin “doğrusal-mantıksal” yapısından farklılık göstermektedir (San, 2003).

Daucher ve Seitz ise sanatsal düşünmeyi “doğrusal-mantıksal” düşünmeden ayırmak için, insanın düşünme etkinliğini “imgesel” ve “kavramsal” düşünme şeklinde tanımlamaktadır (Daucher ve Seitz 1969’dan aktaran, San, 2003).

Buna göre, çağdaş insanın düşünce düzenlemesi ve değer tasarımlarının, büyük oranda ussal kavramlaştırmalara dayanması, insanın yaşamı doğru şekilde kavraması ve ondan doyum sağlamasını zorlaştırmaktadır.

Bu nedenle, bireylerin olup bitenleri kavramsal düşünmenin sınırlayıcı ve indirgeyici çerçevesinin ötesinde, imgesel düşünmenin zengin olanaklarını işe koşan duyuşlar yoluyla da tanıyabilmeleri büyük önem taşımaktadır.

Yukarıdaki değinmeler, sanatın insanın düşün ve imgelem potansiyelini harekete geçirebilecek bir gücünün olduğunu göstermektedir. Ancak, sanatın eğitim amaçlı değerlendirilmesi düşüncesi beraberinde çeşitli tartışmaları getirmektedir.

Sanatın eğitimde uygulanmasına yönelik metodolojik yaklaşımlar, sanatın "değer" ve "araçsal" yönlerini çıkış noktası almalarıyla birbirlerinden ayrılmakta ve dile getirilen anlayışlar "sanat için eğitim" ve "sanat yoluyla eğitim" şeklinde iki ayrı akım içinde yer almaktadırlar. Bu anlamda, sanat yoluyla eğitimle, eğitim süreçlerinin etkililiğinin ve öğrenmenin kalitesinin artırılması amaçlanırken, sanat için eğitimle öğrencilerin çeşitli sanat ürünleriyle tanışması yoluyla sanatsal algı ve yeteneklerinin gelişmesine odaklanmaktadır. Alanyazında sanat yoluyla eğitim, aynı zamanda "eğitimde sanat (art in education)", "entegre sanat (integrated arts)" ve "disiplinlerarası eğitim (interdisciplinary education)" biçiminde de kavramsallaştırılmaktadır (Sahasrabudhe, 2006).

Sanat yoluyla eğitim anlayışının eğitime uygulanmasının kuramsal çerçevesi, ilk kez Herbert Read tarafından belirlenmiştir. Herbert Read'ın yaklaşımı, uzun süre 20.yy'ın sanat eğitimi yönelimlerine yön vermiştir.

Read, geliştirdiği kuramla sadece görsel ve plastik alanlarla sınırlı kalan sanat eğitimini değil, yazın, şiir ve müziği de içine alan bütüncül bir sanat eğitimini öngörmektedir. Ona göre, sanat eğitimi, duyuşların eğitime odaklanan "estetik eğitim"dir (Read 1943'den aktaran: San, 2003). Sanatın eğitimsel etkisi, bilişsel alanla duyuşsal alan arasındaki etkileşim bağlamında da ele alınmaktadır (Lange, 1966'dan aktaran: San 2003).

Bu çerçevede, sanatın eğitim süreçlerindeki rolüne en etkili açıklamalardan biri Götze tarafından getirilmektedir (Götze, 1966'dan aktaran: San, 2003).

Götze, bilgilendirmeye dayalı öğretim süreçlerinin, derinlemesine tanıma alanında bıraktığı boşluğun, ancak sanat eserleriyle doldurulabileceğini dile getirmektedir.

Buradan yola çıkarak, Götze, bireylerin biliş ile duyuş etkinlikleri arasındaki diyalektik ilişkiyi, "Bütün sorun görü (ya da sezgi) ve düşünme ile tanıma ve bilmeyi birbiriyle canlı bir ilişkiye sokmaktır" şeklinde açıkça ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde Bacanlı(2006), biliş ile duyuş arasındaki bağı, bilişi birim olarak "küreye", duyuşu ise sürtünmeyle oluşan "elektrik yüküne" benzeterek açıklamaktadır. Buna göre, sürtünme yoluyla metal küre elektriksel olarak yüklendikçe parlaklığı o derece artmaktadır.

Buradan yola çıkarak, duyuşun, bilişin kendi dışındaki biliş ağlarını etkilemesinin, dolayısıyla etkililiğinin artmasının en etkili yolu olduğu sonucuna varılmaktadır. Sahasrabudhe (2006)'ya göre ise sanat, insanın biliş ve duyuş alanını besleyerek eğitim süreçlerinde iki yönlü şekilde etkili olmaktadır.

Bu çerçevede sanat, bir yandan insanın zihinsel yetilerinin sınırlarını genişletirken, diğer yandan ise çevresini duyuşsal deneyimleriyle etkili şekilde "tanımasının" itici gücünü oluşturmaktadır. Bu bağlamda, sanatın etkili olduğu tanımanın diğer tanıma şekillerinden farkı, "estetik uyanış" yaratmasıyla açıklanmaktadır. Bunu destekler şekilde, Marleu-Ponty (2005), sanatın duyuşsal ve zihinsel uyanıklık yaratarak algılamamanın kanallarını açtığını vurgulamaktadır.

2.1.14. Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi bireye, önce kendine daha sonra topluma faydalı ve sağlıklı yapılar katabilmesi için çok önemli bir araçtır.

Müzik eğitimini bireye kendi yaşantıları yolu ile amaçlı olarak müziksel davranışlar kazandırmak ya da bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantıları yolu ile amaçlı olarak değiştirme süreci olarak tanımlayabiliriz (Müniroğlu, 2001).

2.1.15. Dünyada Sokakta Çalışan Çocukların Müzikle Eğitimi

Simon Bolivar ile El Sistema

Jose Antonio Abreu'nun önderliğinde başlayan bu sosyal hareketin günümüzde geldiği önemli gelişmeler dünyayı derinden sarsan büyük gelişmelere öncülük etmiştir, bu hareketin şu anda 260 bin gecekondü çocuğu müzisyen, 270 müzik merkezi ve 15 bin eğitimciye yoluna devam edildiği Eskişehir Anadolu Üniversitesinde Sokak Çocuklarının Müzikle Eğitimi konulu panelde belirtilmiştir.

Venezuela'nın klasik müziğin gelecekteki merkezi olma yolunda büyük projelere imza attığı, uluslararası kabul edilme noktasında barış ödülüyle garanti altına alınmıştır. El sistema bütün dünyaya örnek olmuştur. Başarılarının yazıldığı, kitapların yazıldığı ayrıca filmlerin çekildiği belirtiliyor.

Terkedilmiş, fakir, sokaklarda yaşayan pek çok çocuğun bu sistemle topluma kazandırıldığını ifade eden Büyükelçi, ilk olarak Venezuela'da uygulamaya konulan bu sistemin, şu anda 25 ülkede daha çocukları sokaklardan müzik eğitimiyle topladığını söyledi.

El Sistema'ya çocukların seçilirken suçla yatkın olma kriterinin göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı sorusuna Büyükelçi şu şekilde yanıt verdi: "Sistemin amacı çocukları suçla başlamadan önce ele almak, müzikle meşgul olmalarını sağlayarak onları suçtan ve başka kötü alışkanlıklardan alıkoymak.

Esasında bu yalnızca Venezuela'nın değil, tüm Latin Amerika'nın bir haberi. Chavez'le birlikte fakirlik oranı düşürüldü ve daha çok yapacak işimiz var."

El Sistema'nın belli başlı ayaklar üzerine kurulu olduğunu ifade eden Devlet Konservatuarı Müdürü Prof.A.Bülent Alaner, bu unsurları şu şekilde sıraladı: Gönüllük

esası, çocukları sıklımadan yapılan eğitimler, eşitçe, ayırım gütmeden, sosyal sınıf gözetmeksizin verilen eğitim. "El Sistema müziğın salt dinleti boyutunu kullanmıyor, müziğın yönlendirici özelliğini de kullanıyor. Hatta bunu müzik terapisi olarak da nitelendirebiliriz." El Sistema benzeri bir sistemin Türkiye'ye uyarlanabilmesi için pek çok devlet ayağının yan yana olması gerektiğini ifade eden Alaner, müziğın yönlendirici gücünden yararlanılması gerektiğini, çocuk koroları ve orkestraları kurulması gerektiğini, suç işlemiş ya da işlemeye meyilli çocuklarda yönlendirme ve rehabilitasyon çalışması yapılması gerektiğini sözlerine ekledi: "El Sistema bir müzik eğitimi değildir. Sosyolojik bir olgudur. Belirli bir grubu yönlendirmek için ortaya çıkmıştır. Ses ve ritimle çocukları yönlendirmeyi kapsar. Anadolu Üniversitesi ve il yönetimi olarak Eskişehir'de bir denemesini yapmak istiyoruz. Ve benim hayalim Güneydoğu'da taş atan çocukları eğitmek, o taşları toprağın altına gömmek."

Sistemi anlamak için Venezuela'ya gitmenin şart olduğunu ve oraya gidip varoşları gördüğünde bu sistemin neden ortaya çıktığını anladığını ifade eden Doç. Gülen Ege Serter, öncelikli amacın müzik değil sosyal bir proje olduğunu söyledi.

El Sistema'da çocukların farklılıklara saygı göstermeyi, yardımlaşmayı, birisi düşünce ona el uzatmayı öğrendiğini söyleyen Serter, sistemin eğlence ve sevgi temeline oturtulduğunu kaydetti. " El Sistema'nın sabit giderlerinin yüzde 90'ı bugün devlet tarafından karşılanıyor.

Sistemin idealleri, hayalleri, bütçesi çok büyümüş durumda." diyen Serter, hiç umudu olmayan bir çocuğın bir orkestra sayesinde kendisi ve ülkesini temsil etmesinin çok değerli olduğunu sözlerine ekledi. Sistemin Türkiye'ye uygulanması konusunda ise şunları dile getirdi: "Devlet var, fakirlik var, çocuklar var, enstrüman var. Bunlar bu sistem için gerekenler. Bu sistem dünyanın her yerinde uygulanabilir, önemli olan insanları ikna etmek. İşin içine sevgi ve eğlence de katmak lazım.

2.1.16. Türkiye'de Sokakta Çalışan Çocukların Müzikle Eğitimi

2.1.16.1. İstanbul İli Barış İçin Müzik Vakfı Çalışmaları

"Barış İçin Müzik" Mimar Mehmet Selim Baki tarafından 2005 yılında kuruldu. Kendisinin gençlik hayali olan bu girişim, Yeliz Baki ile sürdürdükleri 7 yıllık

çalışmalar sonunda “Barış İçin Müzik Vakfı”na dönüştürüldü. Temel amacı mümkün olduğu kadar fazla çocuğa karşılıksız müzik eğitimi olanağı sağlamak ve barışın sesini müzikle duyurmak olan Barış İçin Müzik Vakfı; Edirnekapı’da, bugüne kadar imkânları sınırlı binlerce çocuğa, ortak sosyal ve kültürel yaşam alanları oluşturarak sanata katılım hakkı önündeki engelleri kaldırmıştır. Kurulduğu semtin sosyal dokusuyla bütünleşmiş, çocukların ve ailelerin aktif katılımıyla bir dayanışma ve paylaşım merkezi olmuştur.

Adını barışın zorunluluğu ve müziğin gücüne olan inançtan alan Barış İçin Müzik Vakfı’nın ilkeleri; ülkemizin de imzalayarak taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin “her çocuğun sanatsal yaşama katılma hakkı” ilkesi ile örtüşmektedir. Müzik; barış, adalet, özgürlük gibi fikirleri en iyi ifade edebilme ve kitlelere ulaştırabilme yoludur. Bu inançtan yola çıkarak Barış İçin Müzik Vakfı bugün olduğu kadar gelecek için de daha bilinçli, kimlikli, adil ve barışçıl bir yaşam biçimi yaratmak amacıyla merkez binasında ve çeşitli ilköğretim okullarında kurduğu atölyeler ve orkestralarla müzik eğitimi vermeye devam etmektedir.

“Barış İçin Müzik” çalışmalarının ilk uygulaması İstanbul Edirnekapı’daki Ulubatlı Hasan İlköğretim Okulu’nda haftada beş gün, ders saatleri dışında 6-14 yaş aralığındaki çocuklara solfej ve akordeon dersleriyle başlatıldı.

Bölgede yaşayan çocukların ekonomik ve sosyal imkânsızlıkları çalışmanın burada başlamasında ve sonrasında bölgenin pilot bölge olarak seçilmesinde en önemli nedendir.

Boş sınıflarda yirmi öğrenciyle başlayan müzik eğitimi, kullanılmayan kömürlüğün renkli ve çekici bir atölyeye dönüştürülmesiyle daha etkin hale geldi. Çocuklar müzik eğitimlerine okuldan sonra atölyeye inerek haftanın beş günü üç öğretmen eşliğinde devam ettiler.

Barış İçin Müzik’in çocuklar üzerindeki sosyal, müzikal, barıştırmacı ve iyileştirici etkileri atölyeye devam eden çocuk sayısının giderek artmasını ve civardaki diğer okullardan da atölyeler talep edilmesini sağladı. Barış İçin Müzik Muallim Naci İlköğretim Okulu’nda da benzer bir müzik atölyesi kurdu. 2009 yılında, eğitim verilen okullara yürüme mesafesinde bulunan arsalar satın alındı ve Vakfın merkez binaları inşa

edilmeye başlandı. Çalışma kabinleri, solfej sınıfları, gösteri ve grup çalışma salonları, kütüphanesi ve yemekhanesi olan bu yeni binalarda 2010 yılında eğitime başlandı.

2012 eğitim-öğretim yılında Hattat Rakım İlköğretim Okulu'nda üçüncü Barış İçin Müzik Atölyesi kuruldu.

Bugün itibariyle üç okulun atölyesinde ve merkez binada yaklaşık 700 çocuk eğitim alıyor ve enstrümanlarını Barış İçin Müzik Vakfı veriyor. Tüm çocuklar enstrümanlarını evlerine götürebiliyor, çalışmalarına evde de devam edebiliyorlar.

Merkez binada eğitim hafta sonları ve yaz tatillerinde de devam ediyor. Mutfakta pişirilerek yemekhanede birlikte yenen ve ayrıca eğitim verilen okullardaki atölyelere de dağıtılan yemekler, hem gerçek bir ihtiyacı karşılıyor hem de sosyal bağları ve dayanışma refleksini geliştiriyor.

Akordeonla başlayıp, flütle devam eden müzik eğitimine bugüne kadar gelinen süreçte keman, viyola, çello, piyano, perküsyon, kontrbas, klarinet, trombon, trompet, tuba ve korno da eklenmiştir. Hiçbir yerden destek alınmadan bugüne kadar 1000 enstrüman satın alınmıştır.

Başlangıçtan bugüne kadar okullardaki atölyelerin yapılması, arsaların alımı, binaların yapımı, enstrüman, eğitmen ve personel ücretleri vb. tüm giderler Mehmet Selim Baki'nin kişisel imkanlarıyla karşılanmıştır. Personel ağırlıklı olarak öğrenci velilerinden seçilerek bölge için bir mikro-ekonomi yaratılmaya çalışılmıştır.

Yarı zamanlı öğretmenlerin büyük çoğunluğu Marmara Üniversitesi Müzik Bölümü öğrencilerinden, eğitmen asistanları ise uzun süredir Barış İçin Müzik'e devam eden çocuklardan oluşmaktadır.

2011-2012 ders yılından itibaren Marmara Üniversitesi ve Barış İçin Müzik arasında yapılan protokolle, öğrencilere iki kurumun ortak diploması verilmeye başlanmıştır.

Barış İçin Müzik müzisyenleri bugüne dek birçok etkinliğe katılmış ve konser gerçekleştirdiler. Bunlardan,

- 12-Mayıs-2012’de YTÜ’de 20 şarkılık repertuarıyla verilen akordeon konseri,
- 26-Nisan-2012’de İTÜ Maçka Kampüsü G Amfisinde 170 çocuğun ve tüm velilerin katılımıyla gerçekleşen orkestra konseri ve
- 1/2-Mayıs-2012’de Fethiye Açık hava Tiyatrosu’nda 36 çocuğun katılımıyla 2 gün verilen orkestra konseri birkaç önemli örnektir.

Bariş İçin Müzik Vakfı tüm çalışmalarının bir hediyesi olarak 2009 yılında “Deutche Bank Urban Age Award” ödülüne layık görülmüştür. Nüfus yoğunluğunun giderek arttığı kentlerdeki problemlere karşı geliştirilen yaratıcı çözümleri ve fırsatları ödüllendiren “Urban Age Award” her sene Urban Age konferansının gerçekleştirilmiş olduğu kentte, o kent kapsamında yapılan projelere verilmektedir.

Ödül, yaşam çevrelerini iyileştiren, bu sayede de bölge sakinlerine fayda sağlayan projelere odaklanıyor. Yarışmanın kazananları, şehirlerinin geleceği için sorumluluk alan kentlilerden oluşan uluslararası bir iletişim ağının parçası olurlar.

Bariş İçin Müzik Vakfı sürdürdüğü çalışmalarının yanı sıra yeni başlayacak projeleriyle de İstanbul’un sosyal ve kültürel yaşamında önemli bir aktör olarak yer almaya devam edecek.

Bu projelerden ilki FATİH BELEDİYESİ ve BARIŞ İÇİN MÜZİK VAKFI işbirliğiyle gerçekleşecek “HER OKULA BİR ORKESTRA”. Proje kapsamında Fatih ilçesi sınırları içindeki tüm ilköğretim okullarından binlerce çocuk müzik eğitimi alma ve bir orkestrada yer bulma deneyimi yaşayacak. Projenin ilk etabında 2013 yılı içinde 20 okulda müzik atölyeleri kurulacak, her okuldan 100’er çocuğa enstrümanları temin edilerek müzik eğitimlerine başlanacak. Bu çalışmaların devamında yıl boyunca konserler düzenlenecek.

Gerçekleşecek bir diğer proje ise Venezuela’da BARIŞ İÇİN MÜZİK VAKFI eğitim sistemine benzer bir sosyal çalışma yürüten ve 100 binlerce çocuğun halen eğitimini sürdürdüğü *EL-SİSTEMA* ortaklığıyla 2013 yaz döneminde İstanbul’da “CARACAS GENÇLİK ORKESTRASI” ve “BARIŞ İÇİN MÜZİK VAKFI ÇOCUK ORKESTRASI” ortak konseri olacak. 2011’de İKSV yetkililerinin yönlendirmesiyle “El-Sistema”nın kurucusu Maestro Abreu, Başkan Eduardo Mendez ve birçok yetkili,

geniş bir Venezuela basın grubuyla Barış İçin Müzik Vakfı'nı ziyaret etti. Maestro Abreu VENEZUELA-TÜRKİYE ÇOCUK ORKESTRASI kurulmasını bu ziyarette önerdi.

Kendilerinin daveti üzerine 4-Mart-2012'de Barış İçin Müzik'ten 4 kişilik bir grup "El-Sistema"yı ziyaret etti. Bu ziyaret sırasında Karakas Türkiye Büyükelçisi Sayın Muhsin Kılıçaslan ve diğer yetkililer heyetimize büyük ilgi gösterdiler ve Barış İçin Müzik ile El-Sistema öğrencilerinin katılımıyla gerçekleşecek, 200 kişilik ortak VENEZUELA-TÜRKİYE ÇOCUK ORKESTRASI kurma kararı alındı.

Barış İçin Müzik yaptığı Ekim 2012 tarihinde 29 Avrupa ülkesinin içinde yer aldığı "SİSTEMA EUROPE"ün üyelerinden biri oldu ve çalışmaları Sistema Europe'un "en iyi uygulamalarından" biri olarak değerlendirildi.

Barış İçin Müzik, başarısını klasik tarzda yürütülen eğitim biçimlerini altüst edebilmesine, sürekli değişen koşullara ayak uydurabilen yeni metotlar geliştirebilmesine borçludur. Klasik öğrenci-öğretmen anlayışı evriltilerek yapının bütünü hem öğretici hem de öğretmen haline getirilmiş, eğitime katılan tüm bireylerin birbiriyle sürekli dayanışma içerisinde çalışması sağlanmıştır.

Başladıktan kısa bir süre sonra çocuklar öğrendiklerini yeni başlayanlara aktarmakta, böylelikle daha çok çocuk müzik eğitimlerine katılabilmekte, sisteme daha rahat dâhil olabilmektedir. Barış İçin Müzik'te öğretmenler konservatuarda öğrendikleri elitist eğitim tarzını aşarak derslerini toplumsal sorumluluk bilinciyle yapmakta aynı anda atölyede otuz öğrenciyle çalışabilmektedir. Dersler artık herkesin sadece hocayla sırayla birebir çalıştığı saatler değil sürekli paylaşımın, emeğin, birlikteliğin gücünün yaşam bulduğu zamanlardır.

Konservatuarlarda empoze edilen birbirini ezmeye, geçmeye, tek olmaya yönelik anlayış, Barış İçin Müzik'te tersine çevrilir. Herkes birbirinin eğitiminden sorumludur ve bir gün beraber aynı orkestralarda çalacakları arkadaşlarına yardım etmekten mutluluk duyarlar.

Barış İçin Müzik zamanla uluslar arası düzeyde gördüğü ilgiyle yetinmeyerek kendi sınırlarını aşarak tüm ülkeye yayılan bir model olmak ümidini taşımaktadır.

2.1.16.2. Aydın İlinde Sokaktan Gelen Müzik Projesi (SODES)

Sokakta yaşayan/çalışan, yaşlıları gibi eğitim, oyun, dinlenme olanakları olmayan, zamanlarını sokakta çalışarak geçirmek zorunda kalan çocukların, kendilerine ve çevreye verdikleri zararları önlemek, kendilerini yararlı hissetmesini sağlamak, müziksel etkinliklerle bu tür ihtiyaçlarını gidermek, sokakta çalışan/yaşayan çocuğu; şiddete maruz kalma, öldürülme, uyuşturucu ve ucu madde kullanma, cinsel istismar ve tecavüz, eğitim eksikliği, ilgi, sevgi ve şefkat eksikliği, psikolojik gelişimlerinde gerilik, toplumsal uyumsuzluk, suça yönelim vb. tehlikelerden uzaklaştırmak çocuğun hem kişiliği hem de başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

Bütün çocuklar güzelin çağrısına duyarlıdırlar, eğitimsel çabalar da bu eğilimi geliştirmeyi amaçlarlar.

Müzik, diğer sanatlara oranla daha çok çocuğa açıktır. Platon'un deyişiyle, "Sanat eğitimciliği her şeyden önce gelmektedir." Çünkü bu, kişiliğin formasyonu ve ahlaksal doyumu gelişimiyle yakından ilgili olan artistik ve estetik doyumu geliştirmesini sağlamaktadır.

Bu noktada bazı sanatsal faaliyetlerin, özellikle müziğin önemi devreye girmektedir. İnsan üzerinde fizyolojik ve psikolojik etkileri olduğuna, bu etkilerle insanın iç dünyasını biçimlendirdiğine ve davranışlarında bu yolla değişiklik yaratabildiğine göre, müzik: sokak çocuklarının varolan bu sorunlarını gidermede önemli bir role sahiptir. Çocuklar enerjilerini müzik sayesinde başka yöne kanalize edecek ve olumsuz davranışlardan uzaklaşma yolunu seçeceklerdir.

Çocuklar, enerjilerini müzikle boşaltacak, olumsuz davranışlardan ve olumsuz bir hayattan uzaklaşma yolunu seçeceklerdir.

Ancak bu çocukların yaşadığı bölgede ve eğitim gördükleri okullarda müzik faaliyetleri ve eğitimi ilgili alanlar ve imkanlar bulunmamaktadır. Varolan müzik dersanelerinde eğitim görmeleri ise maddi yetersizlik nedeniyle neredeyse olanaksızdır.

Zaten ilgiden ve eğitimden yoksun bir çevrede yaşamaları nedeniyle sanatsal faaliyetlerin gerekliliği bilinmemekte ve yönlendirilmeleri mümkün olmamaktadır.

Müzik, kendiliğinden ses çıkarmaya hevesli olan çocuğun doğasında vardır. Bu da göstermektedir ki, müziksel yetenekler doğuştan gelmektedir, ama kuşkusuz farklı derecelerde. Ve yine ilk çocukluktan beri, müziğe karşı bir ilginin ve geliştirilmesi söz konusu olan bir duyarlılığın olduğu görülmektedir. Çoğunlukla bu yetenekler gizli kalmaktadır. Temel sorun bunun ortaya çıkarılması ve değerli hale getirilmesidir. Ancak, geleneksel müzik eğitimiyle, müzikle eğitim arasında önemli bir fark bulunmaktadır.

Nelly Caron, müzikle eğitimi şöyle tanımlamıştır: ***“Müzikle eğitim her şeyden önce, duyarlılığı uyandırmak, duyasal alguları artırmak, fertlerdeki becerikliliği geliştirmek kısacası insanı geliştirmek amacıyla olmalıdır.”*** Özgüvenli ve yaratıcı olma, çağımızın insan modelinin önemli özellikleri arasındadır. Müzik eğitimi bu özelliklerin geliştirilmesinde en uygun alanlardan birini oluşturmaktadır.

Müzik eğitimi, temelde, davranış kazandırma ve davranış geliştirme sürecidir ve müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı ve daha verimli olması beklenir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle “SOKAKTAN GELEN MÜZİK” projesinin ana amacı, “insan üzerinde fizyolojik ve psikolojik etkileri olduğu kanıtlanan müzikle, bu çocukların yaşantısını daha verimli, etkili, sağlıklı kılmak, böylece hem kendi içinde hem de toplumsal yaşamında mutlu olmasına katkı sağlamak; içinde yaşadıkları doğal, toplumsal ve kültürel çevrenin yapıcı, yaratıcı, üretici, paylaşıcı bir ögesi olarak bilinçlenmesine ve bilinçli davranmasına yardımcı olmak ve bunun için gerekli ortamı sağlamak; hedeflenen amaçlara ulaşmak içinde çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun müzik aletlerinin olduğu, çocukların öğretmenler eşliğinde rahatlıkla çalışabilecekleri tam donanımlı bir MÜZİK ATÖLYESİ kurulması” olarak belirlenmiştir.

2.1.16.3. İstanbul İlinde; Sokak Lambası Projesi (SLP, SODES)

Hedef kitlesi sokakta çalışan ya da çalışma potansiyelindeki çocuklar olan Sokak Lambası Projesi bu çocukların eğitime devam etmelerini sağlamak, özgüven, farkındalık ve aidiyet duygularının gelişmesine katkıda bulunmak, toplumda her konudaki dezavantajlarını ortadan kaldırmaya çalışmak, onlara güzel birer örnek oluşturarak geleceğe umutla bakmalarını sağlamak, medya aracılığıyla toplumu sorun hakkında bilinçlendirmek, çocukların toplumla bütünleşmesini sağlamak gibi amaçları benimseyerek hafta sonu müzik etkinlikleri ve ulusal çapta organizasyonlar düzenleyerek bu amaçlarına hizmet ediyor.

2.1.16.4. Gaziantep İlinde; (SEVÜKAP Projesi, SODES)

Sokaktan Eğitime Ve Üretime Katılım Projesi bu yılki en büyük ve kapsamlı SODES projesi olarak Başbakanlık DPT Başkanlığınca onaylanan Şahinbey Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı SODES SEVÜKAP "Sokaktan Eğitime Ve Üretime Katılım Projesi " Türk Müziği Korosu ve diğer çalışmalarıyla diğer illerimize örnek ve model olmaya devam etmektedir

64 çocuğa hafta içi ve hafta sonları Şahinbey Kaymakamlık Çocuk Merkezi Tesislerinde repertuar çalışması yaptırılmıştır ve müzik kurslarında kurs öğretmeni Melih Patoğlu ve Bülent Keklik nezaretinde eğitimler verilmiştir. Bu çocuklardan 40 tanesi ilimizi temsil edecek çocuk programları ve mini konserler verebilecek konumdadırlar. Bu çocuklarımız sokaktan alınarak eğitime yönlendirilmiş ve boş zamanlarında gördükleri kurs ve psiko-sosyal desteklerle şu ana kadar yaklaşık 40'a yakın eserin icrasını gerçekleştirebilecek şekilde yetiştirilmiştir.

Ayrıca seçmeleri yapılan ve kurulma aşamasında olan Şahinbey Gençlik Müzik-Drama Okulu hazırlığımız devam etmektedir.

Şahinbey Kaymakamlığı sosyal kalkınmanın gerçekleştirilmesi ve sosyal refahın artırılması için yoksulluk, göç ve kentleşme gibi sosyal sorunların giderilmesine yönelik yerel dinamiklerin harekete geçirilerek, istihdam edilebilirliğin artırılması, meslek edindirme, gelir getirici çalışmaların geliştirilmesi, sosyal içermenin sağlanması ile kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin desteklenmesine devam edilmektedir.

Sosyal Destek Programı SEVÜKAP Sokaktan Eğitime Ve Üretime Katılım Projesi kapsamında, İlçemize göçle gelerek yerleşen ailelerin sokakta çalışan ya da risk altında bulunan çocuklarına koruyucu, eğitici ve önleyici tedbirler alınarak 1000 çocuğun eğitime odaklanmaları ve yeniden topluma kazandırılması; Sokakta bulunan suç, uyuşturucu, madde bağımlılığı istismar ve her türlü istismardan korumak ve uzak kalmalarını sağlamak amacıyla Türk Müziği Korosu ve diğer kültürel ve sanatsal çalışma uygulamasına 4 ay önce başlandı.

Ancak yoğun talep olması ve ihtiyaca cevap verilemeyince Şahinbey kaymakamı Sn. Ali Çınar 'ın talimatıyla çocuk ve gençlere yönelik geçtiğimiz ay uygulamaya başlanılan Sokaktan Eğitime Ve Üretime Katılım Projesi kapsamında sosyal hizmet ve çocuk hizmetleri alanında birçok yere model olacak örnek bir çalışma başlatıldı.

Kültürel, sanatsal, Sportif, mesleki eğitim ve psiko-sosyal destekle birlikte sunulan hizmet ve faaliyetlerde, Birinci hedefin okul çağında bulunan çocukların okula devamlarının sağlanması olduğunun altını çizen yetkililer, okul çağı dışında olan gençlerimizin kalifiye elaman yetiştiren mesleki eğitim kurslarına devam ederek iş edinmelerine büyük önem verdiklerini vurguladılar.

Proje koordinatörü Adil Şiraz Konu ile ilgili şunları söyledi;

Şu an kayıt altında bu hizmet ve faaliyetler kapsamında 804 kişi fayda temin etmektedir. Bunlardan sadece 64 kişi müzik okuluna kayıtlı olup okul dışı zamanlarında Şahinbey kaymakamlığı çocuk merkezi servislerince evlerinden alınarak çocuk eğitim ve rehberlik tesislerine taşınmaktadır. Buna ilave olarak 740 çocuğumuzda ilgi ve beceri alanlarına göre çocuk kurulumuz tarafından kategorilere ayrılarak mesleki eğitim atölyelerimiz ve spor okulundan fayda temin etmektedirler.

Bu hizmetlerimizde malzeme ve beslenme ihtiyaçları yine Şahinbey Kaymakamlığı SYDV tarafından karşılanarak sokaktan ve sokağın her türlü risk ortamında alıkonulmakta ve topluma faydalı birer fert olarak yetişmeleri için her türlü fedakârlık yapılmaktadır. Bu hizmetler branşında uzman öğretmenler ve sosyal hizmet uzmanı kontrolünde gerçekleştirilmektedir.

Toplumsal huzurun temini, sağlıklı ve eğitilmiş bir nesil yetiştirilmesinde bu çocuklar sokakların risklerinden uzaklaşmakla kalmıyor ayrıca sosyalleşerek, toplumla bağlarını güçlendirmektedirler.

Türkiye ortalamasının oldukça üstünde gerçekleşen göç ile kent merkezine yerleşen sosyo- ekonomik gelir düzeyi düşük ailelerden oluşan çocuk, genç ve kadın grupların; öncelikli sosyal sorun olarak baş gösteren ihtiyaçlarının giderilerek, sosyal uyum problemlerinin ortadan kaldırılması.

İlçemizde ailesine ekonomik katkı maksatlı sokakta çalışan / risk altında yaşayan veya istismar altında bulunan çocuklardan ilköğretim çağında olanların ilgili prosedüre uygun olarak muhakkak suretle okula devamlarının sağlanması,

Orta öğretim çağında bulunanların içinde bireyselleştirilmiş eğitim planı oluşturularak okula yönlendirilmeleri ya da kültürel-sanatsal - sportif ve mesleki eğitime alınarak vasıflı olarak topluma kazandırılmaları amaçlanmıştır.

Boş zamanlarını değerlendirmede ve halkın bu konuda bilinçlenmesine yönelik hizmetlerin sunulduğu; SEVÜKAP müzik-drama-Spor, mesleki eğitim, okul öncesi eğitim okullarıyla Şahinbey SYDV Çocuk Gençlik Rehberlik Ve Eğitim Merkezi sürekli ve işlevseldir.

2.1.16.5. Adıyaman İlinde ; (Risk Altındaki Çocuklara Yönelik Çalışmalar, SHÇEK)

Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara hizmet vermek ve bu çocukları, sokaktan uzaklaştırmak amacıyla, 1997 yılından bugüne kadar, Çocuk ve Gençlik Merkezleri aracılığıyla hizmet götürülmesine rağmen gün geçtikçe sayılarının arttığı tespit edilen sokakta yaşayan, sokakta çalışan, madde kullanan, ticari cinsel sömürüye maruz kalan kız çocukları gibi ihtiyaç gruplarına, hizmet ağı oluşturmak amacıyla yeni uygulamalara ihtiyaç olduğu açıktır. Bu çocukların, örgün eğitim veya mesleki eğitime dahil edilmeleri ve ailelerinin yanına veya kurum bakımına yönlendirilerek, eğitimini tamamlamış yada iş sahibi gençler olarak rehabilitasyonlarının tamamlanması amacıyla, SHÇEK Genel Müdürlüğü'nce, yeni hizmet modelleri üzerinde yoğun bir çalışma sürdürülmektedir.

Çocuğun sokağa çıkmasındaki ilk adım, sokakta çalışma olgusu ile başlamaktadır. Yerel yönetimler tarafından açılması öngörülen yerel bürolarla, çocuk, genç ve ailelerine ulaşılarak, öncelikle sokakta çalışma olgusunun önüne geçilmelidir.

Sokakta çalışan çocukların yoğunlukla bulunduğu her mahallede Toplum Merkezi veya yerel yönetimlerce açılması beklenen, yerel bürolar bulundurulmalıdır. Aksi halde yapılan çalışmalar sonuçsuz kalacaktır. Toplum merkezinde görevli meslek elemanları tarafından çocuklarla, ailelerle ve öğretmenler ile toplantılar ve veya grup çalışmaları yoluyla bilinçlendirme ve iç görü kazandırma çalışmaları yürütülecektir.

Çocukların bir merkezde toplanarak burada çeşitli etkinliklere katılımı yoluna gidilmeyecektir. Bu tarz etkinliklerin çocukların buldukları toplumdan daha da uzaklaşmalarına ve aileleri ile bağlarını koparmaları yönünde etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca gerçek sorunun kaynağının aileler ve bulunulan çevre olduğundan hareketle, çalışmalar çocuk üzerinde olduğu kadar aile, okul ve çevre üzerinde odaklaşacaktır.

Çocuğun bulunduğu bölgeden uzaklaşarak kentin merkezinde hizmet veren Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde faaliyetlere katılması yerine, çocuğun kendi ailesi ve çevresi içerisindeki koşullarını iyileştirerek, aile bağlarının kopmasını engelleyici çalışmalar yürütecek şekilde yapılacaktır, bu yapılanma da Toplum Merkezleri ile mümkün gözükmemektedir.

Sonuç olarak sorunun çözümüne yönelik hizmet modelinin uygulanması aşamasında, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sivil Toplum Örgütleri ve özellikle Yerel Yönetimlerle işbirliği yapılmalıdır.

2.1.16.6. Şanlıurfa İlinde ; (Çocukların Müzikle Topluma Entegrasyonu Projesi, SODES)

Müzik kursları faaliyetleri aracılığıyla çocukların psiko-sosyal gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayarak, toplum yararına bir birey olarak yetişebilmelerini sağlamaktır. Toplum merkezine başvuran ve risk altında bulunan çocuklar ve gençlerin tamamı proje süresince müzik eğitimi verilecektir. Müzik kursları için yeterli sayıda gönüllü ve/veya Halk Eğitim Müdürlüğünden görevlendirilme yoluyla eğiticinin görevlendirilmesinin sağlanması, müzik kursları için yeterli düzeyde enstrüman alımı yapılacaktır. Kurs sonunda kursiyerler, içinde yaşadıkları mahallede müzik dinletileri vereceklerdir.

2.1.16.7. Batman İlinde ; (Sokak Yıldızları 2 Projesi, SODES)

12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele gününde toplumda duyarlılık sağlamak amacıyla 7-10 gün boyunca etkinliklerin düzenlendiğini kaydeden Çogem yetkilileri, “(çocuklar sinema izletilmiş, World Mar’da sergi açılmış ve çocuk işçiliğini anlatan pandomin gösterisi, halka broşür ve el ilanları dağıtılmış, bilboardlarda afişler asılmıştır.

Kuruluşumuz Batman ilinde çocukların yoğun olarak çalıştığı 6 bölge oluşturulmuştur.

Her gün en az 6 saat iki meslek elemanı tarafından belirlenen bölgelere dönüşümlü olarak alan çalışması yapmakta kuruluş amaç ve hedefleri tanıtılmakta tespit edilen Çocuklar kuruluşa davet edilmekte, kuruluşa gelen çocuk koordinatör öğretmen tarafından kuruluşa sürdürülen etkinlikler tanıtılmakta ve tercih ettiği kurs ve etkinliğe yönlendirilmektedir.

Kuruluşumuz Spor, Sanat, Kültür Sosyal ve eğitim ve öğretim kurs ve etkinlikler gerçekleştirilmekte ve haftanın yedi günü aktiftir. Günde ortalama olarak 80-100 çocuk katılmakta, etkinlik boyutunda haftada ortalama 200-250 çocuk hizmetlerden faydalanmaktadır.” dediler.

Sokakta çalışan ve risk altında olan çocukların tespitini sağlayarak onlara daha nitelikli hizmet sunmak, sokakta geçirecekleri zaman yerine yeteneklerini ve becerilerini geliştirici aktiviteler sunmak, sanat, kültür, spor, eğitim ve öğretimleri alanında destek olmak, ailelerine sokak riskleri konusunda bilinç kazandırmak, toplumda duyarlılık sağlamak, meslek edinme çağında olan çocukların mesleki kurslar ile yeterliliklerini geliştirmek ve korumalı iş yerlerine yerleştirmeyi amaç edinen bir proje olarak yürütülmektedir.

2.1.16.8. Mardin-Kızıltepe İlçesinde ; (Dezavantajlı Çocukları Hayata Hazırlama, SODES)

Kızıltepe'de Gençlik Merkezi Dezavantajlı Çocukları Hayata Kazandırıyor.

Kalkınma Bakanlığı tarafından finanse edilen Mardin Valiliği SODES Birimi tarafından koordine edilen, Kızıltepe Kaymakamlığı tarafından yürütülen Gençlik Merkezi SODES Projesi dezavantajlı çocuklara hayat kazandırıyor.

Cumartesi-pazar günleri servislerle merkeze taşınan çocuklar, boş zamanlarını sokak yerine merkezde sosyal aktivitelerle geçiriyor. Hayata kazandırılan çocuklar, böylelikle kötü alışkanlıklardan uzak tutuluyor. Severe oyun oynayan ve kurslarda eğitim gören çocuklara, malzeme yardımı da yapılıyor. SODES tarafından finanse edilen gençlik merkezinde 520 öğrenci eğitim görüyor.3 aylık dönemler halinde süren kurslarda 600 öğrenciye ulaşılması hedefleniyor.

Merkez Müdürü Baki Çeçen, dezavantajlı kesimden olan çocuklara sportif, müzik ve resim kursu verdiklerini belirterek, "Bu sportif kurslarımızdan basketbol, voleybol, halk oyunları, satranç, masa tenisi, gitar, bağlama kurslarımız var. Biz bu öğrencileri ilçenin değişik yerlerinden servisle alıp gençlik merkezine taşıyoruz. öğrenciler Cumartesi-pazar günleri günde 5 saat kurs görüyor. Bu kurs sayesinde çocuklarımız boş zamanlarını değerli bir şekilde kullanıyor." şeklinde konuştu.

Öğrencilerden Helez Kino ise: "Buraya geldim. Arkadaşarımla tanıştım. Burada satranç oynuyoruz,spor yapıyoruz" dedi.

2.1.16.9. Diyarbakır'da Yapılan Sanatsal Faaliyetler

2.1.16.9.1. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Çatısı Altında Yapılan Sanatsal Çalışmalar

2.1.16.9.1.1. Sokakta Çalışan ve Yoksul Olan Çocuklara Yönelik Yaz Kampı Müzik Çalışmaları

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından her yıl dezavantajlı çocuklar için Hazar Gölü kenarında düzenlenen "Çocuk Yaz Kampı"nın 5'incisi başladı. Bu yıl düzenlenen kampa 640 çocuk katılacak.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü tarafından Elazığ'ın Gezin İlçesi Hazar Gölü kıyısında kurulacak kampın bu yıl 5'incisi için çocuklar yola koyuldu. Yaz kampında daha önce tatil yapmamış, çok çocuklu ailede yaşayan, tatil yapma imkanından yoksun olan alt gelir grubundaki ailelerin çocukları, sokakta çalışan ve risk altında bulunan çocukların tatil yapması hedefleniyor. Bu çocuklar, İlçe Belediyeleri, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, Sarmaşık Derneği ve kentteki diğer kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte belirleniyor.

Yaz kampı ile daha fazla çocuğun tatil yapma imkanından istifade etmesi, kişisel gelişimlerine katkı sunulması, çevresiyle daha uyumlu olması, mutlu bir çocukluk geçirmesi, dışlanmışlık duygusundan arındırılması, özgüveni gelişmiş, yeteneklerinin farkında olan çocukların yetişmesi amaçlanıyor.

640 çocuk yararlanacak; 640 çocuk faydalanacağı ve 21 Ağustos'a kadar devam edecek olan kamp birer haftadan 8 dönem olacak. Her dönem 80 çocuğun katılacağı kampta 640 çocuğun tatil yapmak için yola çıktı. 9-14 yaş grubu arasındaki kızlı erkekli karma gruptan oluşan çocuklara; diş fırçası, diş macunu, ayakkabı, havlu, şort, tişört, şapka, terlik, iç çamaşırı, çorap, şampuan ve çanta verilecek. Spor tesisleri, yüzme havuzu, mutfak, yemekhane, banyo ve tuvaletlerin bulunduğu kamp alanı kısmen yapı, kısmen de çadırdan oluşuyor.

Doğa ile iç içe bir ortamda bulunan kampın gece ve gündüz giriş güvenliği sağlanıyor. Ayrıca kampta sağlık çadırı için gerekli malzemelerin yanı sıra hemşiredebulunuyor.

2.1.16.9.1.2. Atölye çalışmaları

Yaz kampında çocukların yeteneklerinin açığa çıkartılması ve geliştirilmesi amacıyla bir kamp sorumlusu, dört eğitmen, bir tiyatro eğitmeni, bir çocuk gelişim uzmanı bulunuyor. Eğitmenler tarafından yürütülecek atölye çalışmaları ise şöyle: Resim ve el becerileri atölyesi, yüzme, futbol, basketbol, satranç gibi faaliyetlerden oluşan sportif faaliyetler istasyonu, halk oyunları atölyesi, müzik atölyesi, doğal ritim atölyesi, hijyen ve üreme sağlığı atölyesi ve okuma atölyesi.

Bu gün startı verilen yaz kampı için Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir ile belediye meclis üyeleri, basın mensupları da bugün GABB Konukevi önünden Hazar'a doğru yola çıktı./ DİHA

2.1.16.9.1.3. Diyarbakır Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Bünyesinde Yapılan Sanatsal Çalışmalar

- **ÇOGEM:** Diyarbakır Valiliği bünyesinde, bir fiziksel alanda oluşturulan merkezde sokakta çalışan çocuklara yönelik sanatsal çalışmalar yapılmaktadır. Bu sanatsal çalışmalar resim, müzik ve halk oyunlarından oluşmaktadır. Fiziksel, teknik ve pedagojik bakımdan bir çok eksiklik taşıyan bu yapı bu olumsuzluklara rağmen pozitif etkiler yaratmaktadır.
- **Resim:** Çocuk resim yaparak kendi dünyasının dışavurumunu yaparak bilişsel dünyasında pozitif etkiler yaratmaktadır.
- **Halk oyunları:** Kendi kültürüne ait ritimleri, bedensel hareketlerle dışavuran çocuk, müziğin ve hareketin sıra dışı dünyasına girerek negatif yüklerinden kurtulmaktadır.

- Müzik: Müziğin insan bilincindeki sıra dışı etkisiyle, çocuk bilerek ve isteyerek değişim ve dönüşüme maruz kalmakla beraber, müzik yaptığı anın farkındalığını ve pozitif yönlerini yaşayabilmektedir.
- Bahsi geçen ve geçmeyen sanat dallarının temel amacı, bireyin düşünsel/düşsel dünyasında zenginlikler yaratarak daha nitelikli bireyler oluşmasına ve dolayısıyla güçlü ve müreffeh bir toplum yaratılmasına güçlü bir yardımcı olmaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı ve alt problemleri doğrultusunda izlenen yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. Bu amaçla araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma örnekleme ve buna ilişkin deneysel istatistikler, veri toplama teknikleri ile verilerin analizi konularına yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma iki model içermektedir ; genel tarama modeli ile ön test-son test gruplu deneysel model, tarama modelinde yapılan araştırmada sokakta çalışan çocukların genel müzik tutumunu ölçülerek, müzikle alakalı yaşantıları saptanmıştır.

Araştırma Diyarbakır 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Sokakta Çalışan ve merkeze kaydı onaylanmış 09-17 yaş grubu çocuklarla gerçekleştirilmiş; ön test-son test uygulamasında çalışma grubuna eğitim öncesi uygulanan ölçek, eğitim sonrasında anlamlı bir farklılaşmanın ortaya çıkıp çıkmadığını tespit etmek için deneysel modelden faydalanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın alanı olan Diyarbakır ilinde, diğer şehirlerden farklı olarak terör ve şiddet sürecinin yaratmış olduğu zorunlu göç halleri, şehrin sosyo-ekonomik yapısını çok hızlı bir şekilde olumsuz etkileyip değiştirmiştir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de sokakta çalışan 09-17 yaş arası çocuklar, örneklemini ise Diyarbakır’da Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı 75.Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezine bağlı sokakta çalışan 09-17 yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır.

3.3.Verileri Toplama Teknikleri

Bu çalışma sonucunda geribildirimde elde edileceği verilere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığından gerekli izinler alınarak ulaşılmıştır. Sokakta çalışan çocuklarla 75.Yıl ÇOGEM’de 6 aylık süre içerisinde haftada 10 saat teorik ve pratik müzik dersleri (nota, ritim, çocuk şarkıları, keman eğitimi, piyano eğitimi..v.s.) verildi. Çocukların duygusal zekaları geliştirilmeye, olumsuz olan tutumları (müzik ve davranış) olumluya evrilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada, verilerin toplanması süreci, İki aşamadan oluşmaktadır : Birinci aşamada ; araştırmacı tarafından, 30 maddeden oluşan 5’li likert tipli bir ölçek geliştirilmiştir. Hazırlanan bu Müzik Tutum Ölçeği Sokakta Çalışan ve 75.Yıl ÇOGEM ‘e kaydı onaylanmış, 150 çocuğa uygulanmıştır. İkinci aşamada davranış belirlemeye yönelik 40 maddeden oluşan 5’li likert tipli tutum ölçeği hazırlanmış ve 20 istekli çocuğa ön test-son test olarak uygulanmıştır. Bu verilerin analizinde, evrenle ilgili normal dağılım, homojen varyanslar ; örnekleme ile ilgili denekler rastgele ve birbirinden bağımsız seçildiği, verinin ölçümle belirlendiği ve tüm koşulları yerine getirdiği için parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi ANOVA kullanılmıştır.

Hazırlanan müzik tutum ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0,74 bulunmuştur. Tutum ölçeğindeki sorular uzmanlara gönderilmiş, 10 uzman görüşü değerlendirilerek geçerliliği 0,67 olarak tespit edilmiştir. Hazırlanan ölçeğin K.M.O (Kaiser Mayer Olkin) örneklem yeterlik testi sonucunda K.M.O değeri 0,74 olarak tespit edilmiş ve ölçeğimiz içerisinde bulunan maddelerin faktör analizine uygun olduğu kanaatine varılarak faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçek içerisinde yer alan maddelerin "müziğe karşı tutum" ve "müzikle uğraşma" şeklinde iki faktör altında toplandığı görülmüştür. Ölçek toplam varyansın 0,76’sını açıklamaktadır.

Davranış tutum ölçeğinin Güvenirlik katsayısı ise : 0,84 bulunmuştur. Ön test-Son test sonuçları non-parametrik testlerden Wilcoxon yöntemi ile test edilmiş ve ön test ile son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.($p<0.00$)

Ölçek faktör analizi sonucunda sekiz faktörden oluştuğu tespit edilmiştir. Ön test sekiz faktörlü ve toplam varyansın %71,58’ini açıklarken, son test sekiz faktörlü toplam varyansın %79,25’ini açıklamaktadır. Tablo 3, Faktör dağılımı ve maddelerin açıklamasını vermektedir.

Tablo 3.Davranış Tutum Ölçeği Faktör Dağılımı

1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör	6.Faktör	7.Faktör	8.Faktör
1	2	20	3	8	17	4	29
5	10	21	26	37	30		
7	14	35		38	36		
9	16	40		39			
11	32						
12							
13							
15							
18							
19							
22							
23							
24							
25							
27							
28							
31							
33							
34							

1. FAKTÖR: Yardımlaşma,Arkadaş sevgisi,Okul sevgisi,Öğretmen sevgisi,Doğayı koruma,Ders çalışma,Hayvanları koruma,Huzurlu ve mutlu bir çevre,Sağlıklı yaşam,Barış ve mutluluk,Yalan söyleme,Düşünceye saygı,İyilik ve Eğitim
2. FAKTÖR: Müzik sevgisi, Saygı,Mutluluk,Öğretmen algısı, Bencillik,Yalanı uygun görme
3. FAKTÖR: Hayata bakış,Sevgi,İnsanlara destek
4. FAKTÖR:Aile sevgisi, Kardeşlik-Dostluk
5. FAKTÖR: Müzikle uğraşma,Aileden uzak yaşama, Emek, İyilik algısı

6. FAKTÖR: Barış ve huzur, Güven, Doğaya zarar
7. FAKTÖR: Kolay kazanç
8. FAKTÖR: Ders çalışma

olarak belirlenmiştir.

3.4.Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel olarak incelenmesi amacı ile elde edilen tüm veriler, istatistiksel işlemlerin yapılmasında kullanılan SPSS 20.0 programına işlenmiştir. Öncelikle çalışma örneklemini oluşturan Diyarbakır'da sokakta çalışan çocukların özelliklerine ilişkin istatistikler, yüzde ve frekans değerleri verilerek sunulmuştur. Müzik tutum ölçeğinde sokakta çalışan çocukların ; müziğe karşı tutumları ve müzikle uğraşma faktörleri detaylarıyla açıklanmıştır. Tüm koşulların sağlanmasından ötürü parametrik testlerden (Anova) kullanılmıştır. Davranış tutum ölçeğinde ise ; ön test-son test karşılaştırmalı tablo verilerek farklılaşmanın hangi yönde olduğu tespit edilmiştir. Anlamli bir farklılaşmanın meydana geldiği Tablo 4'te görülmüştür X: 48,35).

Tablo 4. Ön test ve Son test Aritmetik Ortalama Sonuçları

İSTATİSTİK	N	ARİTMETİK ORTALAMA
ÖN TEST	20	112,85
SON TEST	20	161,20

İkinci aşamada ön test ve son test deney grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için parametrik olmayan testlerden wilcoxon testi kullanılmıştır. Grup büyüklüğünün 30'dan az olması durumunda normal dağılım göstermeyeceği varsayılarak bu test kullanılmıştır. Ön test ve son test wilcoxon testi sonuçları tablo 5'te verilmiştir.

**Tablo 5. Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimi davranış tutum ölçeği
Ön test-son test wilcoxon testi sonuçları**

	Sıralar	N	S.O.	S.T	Z	A
SonTest-ÖnTest	Negatif Sıralar	0	00	0.00		
	Pozitif Sıralar	20	10.50	210.00		
	Eşit	0			-3,921	0.00
	Toplam	20				

(p<0.00)

Tablo 5'te Ön test-Son test sonuçları Wilcoxon yöntemi ile test edilmiş ve ön test ile son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.(p<0.00) Tablo 5'de bakıldığında farklılaşmanın son test lehine olduğu görülür.

Yani müzik eğitimi sokakta çalışan çocukların ailelerine karşı, öğretmenlerine, okula, insanlara ,barışa, kardeşliğe ilişkin tutumlarının, sorumluluk,başarı,ders çalışma gibi duygularının olumlu yönde değişmesinde etkili olmuştur.

3.5. Tablolarda Kullanılan Sembollerin Anlamları

A: Anlamlılık

df: Serbestlik Derecesi

f: Frekans

F: Varyans Değeri

K.M.O (Kaiser Mayer Olkin): Örnekleme Yeterlik Testi

N: Toplam Sayı

P(sig): Anlamlılık Düzeyi

S, Ss, ss: Standart Sapma

S.O: Sıra Ortalaması

S.T: Sıraların Toplamı

%: Yüzde

–

X: Aritmetik Ortalama

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmada toplanan nitel ve nicel veriler ayrı ayrı analiz edilmiş ve yapılan analiz ve sentezlerin sonuçlarında, sokakta çalışan çocukların mzık eğitimine ilişkin olumlu tutum içerisinde oldukları bulgusu elde edilmiştir.

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlara geçmeden önce, sokakta çalışan ocukların Mzık Tutum lğindeki maddelerin cinsiyete göre dağılımı, yaşa göre, baba eğitim durumuna göre, anne eğitim durumuna göre, babanın doğum yerine göre, ailenin oturduğu semte göre, baba mesleğine göre, çocuğun yaptığı işe göre, çocuğun çalıştığı semte göre, çocuğun gittiği okula göre, çocuğun okul başarısı ve tutum lğinin faktörlere göre dağılımları tablolar açıklanarak verilmiştir.

4.1. Tablo 6. Mzık Tutum lğindeki Maddelerin Cinsiyete Göre Dağılımı ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Cinsiyet	T	Df	Sig.	Aritmetik Ortalama
Kız	-2,09	148	0,03	35,27
Erkek	-2,12	148	0,03	37,95

P<0,05

Yukarıdaki tabloya göre; Sokakta alışan çocukların müziğe karşı tutumları cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Farklılaşma erkeklerin lehinedir. Bu leyhte olma durumunun sebebi nicelikseldir.

Tablo 7. Mzık Tutum lğindeki Maddelerin Yaşa Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
Grup içi	0,08	1	0,08	0,00	0,99
Gruplararası	9256,285	148	65,542		
TOPLAM	9256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre;sokakta çalışan çocukların müziğe karşı tutumlarında yaş faktörü farklılaşma yaratmamaktadır.Bu durumun nedeni ise verilen müzik eğitiminin, müzik türlerine ayrılmamış genel bir eğitim olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 8. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
Grup içi	71,831	3	23,94	0,38	0,76
Gruplararası	9184,462	146	62,90		
TOPLAM	92256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre;sokakta çalışan çocukların baba eğitim durumuna göre farklılaşma oluşmamaktadır. Bu durumu yaratan en önemli dinamik sosyo-politik nedenli ekonomik yapıdır.

Tablo 9. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
Grup içi	28,569	2	14,284	0,22	0,79
Gruplararası	9227,724	147	62,774		
TOPLAM	9256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre; sokakta çalışan çocukların müziğe karşı tutum değerlendirmesinde anne eğitimi farklılaşma yaratmamaktadır. Bu durumun nedeni ; kadınların okumasının yanlış olduğu kanaatine dayanan kültürel bakış açısıdır.

Tablo 10. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Babanın Doğum Yeri Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
Grup içi	264,843	3	88,281	1,43	0,23
Gruplararası	8991,451	146	61,585		
TOPLAM	9256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre; sokakta çalışan çocukların müziğe karşı tutumlarında, babanın doğum yeri farklılaşmamaktadır. Genel olarak merkeze bağlı ilçelerden göç etmiş oldukları ve eğitime karşı tutumun zayıf ve yanlış olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 11. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Ailenin Oturduğu Semt Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
Grup içi	436.328	6	72,721	1,43	0,23
Gruplararası	8819,965	143	61,678		
TOPLAM	92256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre; sokakta çalışan çocukların müziğe karşı tutum ölçeğinde, ailenin oturduğu semtle ilgili bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Genel olarak bu ailelerin ikamet ettikleri semtlerin sosyo-kültürel ve dolayısıyla sosyo-ekonomik yapısı düşük olan yerler olduğu, kuramsal olarak belirttiğimiz tabloda da verilmiştir.

Tablo 12. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Baba Meslek Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	iSig.
Grup içi	253,660	11	23,060	0,35	0,97
Gruplararası	9002,633	138	65,236		
TOPLAM	92256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre; sokakta çalışan çocukların tutum ölçeği sonucunda babalarının yaptığı iş farklılaşmamaktadır. Genel olarak babanın ya çalışmadığı ya da vasıfsız-geçici olarak çalıştığı belirlenmiştir.

Tablo 13. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Çocuğun Yaptığı İş Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Toplamı	F	Sig.
Grup içi	579,757	10	57,97	0,92	0,50
Gruplararası	8676,537	139	62,42		
TOPLAM	92256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre; sokakta çalışan çocukların müzik tutum ölçeğinde, çocuğun yaptığı iş anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Genel olarak çocukların yaptıkları işler, kendilerinin yaratmış olduğu işler olduğu (marjinal) gözlenmiştir.

Tablo 14. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Çocuğun Çalıştığı Semt Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
Grup içi	647,179	7	92,45	1,52	0,16
Gruplararası	8609,115	142	60,62		
TOPLAM	92256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre; sokakta çalışan çocukların müziğe karşı tutumlarında, sokakta çalıştıkları semt farklılaşmamaktadır. Genel olarak insan ve trafik popülasyonun yoğun olduğu ve ekonomik canlılığın olduğu mekanlar olduğu belirlenmiştir.

Tablo 15. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Çocuğun Gittiği Okul Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
Grup içi	860,942	17	50,64	0,79	0,69
Gruplararası	8395,351	132	63,60		
TOPLAM	92256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloya göre; sokakta çalışan çocukların müziğe karşı tutum ölçeği neticesinde, çocukların gittiği okul hususunda farklılaşma meydana gelmemektedir. Genel olarak okudukları okulların, ikamet ettikleri yerlere ve kültürel durumlarına yakın olduğu yerler olarak gözlenmiştir.

Tablo 16. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Çocuğun Okul Başarısı Durumuna Göre Dağılımı

Kategoriler	Kareler Toplamı	Df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
Grup içi	188,521	4	47,13	0,75	0,5
Gruplararası	9067,772	145	62,53		
TOPLAM	9256,293	149			

P>0,05

Yukarıdaki tabloda; sokakta çalışan çocukların, müziğe karşı tutumlarında okul başarısı farklılaşmamaktadır. Genelde başarılarının düşük olması yukarıda belirtilen verilerin bir sonucu olarak ortaya konabilir.

4.2. Tablo 17. Müzik Tutum Ölçeğindeki Maddelerin Faktörlere Göre Dağılımına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Müziğe karşı Tutumlar	Müzikle Uğraşma
Maddeler	Maddeler
3	1
4	2
7	5
8	6
11	9
12	10
15	13
16	14
19	17
20	18
23	21
24	22
27	25
28	26
30	29

Tablo 17’de sokakta çalışan çocukların müziğe karşı tutum ölçeğinde 3, 4, 7, 8, 11,12, 15, 16, 19, 20, 23, 24, 27, 28 ve 30. Sorularda müziğe karşı tutumları ölçülmüştür. Daha öncesinde müziğe karşı tutumla ilgili soruların olumsuz olmasına rağmen, çocukların müziğe karşı tutumlarının olumlu yönde geri bildirildiği tespit edilmiştir.

Tutum ölçeğimizin 2. Faktörü olan müzikle uğraşma ile ilgili olan 1, 2, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 17, 18, 21, 22, 25, 26 ve 29. Sorularda belirlendiği üzere; müzikle uğraşan sokakta çalışan çocukların müzikle uğraşmayla ilgili düşünce ve duruşlarının pozitif yönde olduğu tespit edilmiştir. Bu durumdaki bir çok çocuğun kendi imkanları dahilinde müzikle farkında olmadan alakadar olduğu görülmüştür. Bunu en çok sokakta çalıştıkları zaman pratize ettikleri belirlenmiştir.

4.3. Sokakta Çalışan Çocuklara Verilen Müzik Eğitimi Ön Test-Son Test Sonrası Sosyal Davranışlarında Ne Gibi Farklılıkların Oluştuğuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bu amaç ve alt amaç doğrultusundaki bulgular, tablolar kullanılarak görselleştirilmiştir.

- a) Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimi uygulamasındaki etkilerin, çocuğun okul da dahil dış çevreyle olan bağlarını-ilişkilerini hangi çerçevelerde etkilediğiyle ilgili bulgular tablo 18 açıklamaktadır.
- b) Müzik eğitimi, paralelinde, sokakta çalışan çocukların sosyo-ekonomik davranış kalıplarını hangi yönlerde etkilediğiyle ilgili bulguları tablo 19 açıklamaktadır.

Tablo 18. Madde 7'nin (Okulda bulunmak, eğitimim için gereklidir) Ön test-Son test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	7	35.0	Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	6	30.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	2	10.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	2	10.0	Katılıyorum	4	20.0
Tamamen Katılıyorum	3	15.0	Tamamen Katılıyorum	15	75.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Okulda bulunmak, eğitimim için gereklidir” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 25'i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 95'i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 70'lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Madde 4'ün (Emek harcamadan da kolay yoldan kazanç sağlayabiliriz) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	11	55.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	5	25.0	Katılıyorum	1	5.0
Kararsızım	1	5.0	Kararsızım	2	10.0
Katılmıyorum	-	-	Katılmıyorum	7	35.0
Hiç Katılmıyorum	3	15.0	Hiç Katılmıyorum	10	50.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Emek harcamadan da kolay yoldan kazanç sağlayabiliriz” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 15’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 85’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 70’lik bir artış olduğu görülmektedir.

4.4. Sokakta Çalışan Çocuklara Verilen Müzik Eğitimi Sonrası, Çocukların Özgüven/Benlik Durumlarında Ne Gibi Değişikliklerin Oluştuğuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 20’de açıklanmıştır.

Tablo 20. Madde 39’un (Müzikle uğraşmak, kendime güvenmemi sağlıyor) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	4	20.0	Hiç Katılmıyorum	3	15.0
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	5	25.0	Kararsızım	-	-
Katılıyorum	1	5.0	Katılıyorum	3	15.0
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	14	70.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Müzikle uğraşmak, kendime güvenmemi sağlıyor” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 85’i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 50’lik bir artış olduğu görülmektedir.

4.5. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte İnanışları Kalıplaşmış Yargılarda Ne Gibi Değişiklikler Oluşturduyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27’de açıklanmıştır.

Tablo 21. Madde 2’nin (Müzik,işi olmayanların uğraştığı bir alandır) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	7	35.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	6	30.0	Katılıyorum	2	10.0
Kararsızım	1	5.0	Kararsızım	-	-
Katılmıyorum	6	30.0	Katılmıyorum	1	5.0
Hiç Katılmıyorum	-	-	Hiç Katılmıyorum	17	85.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“ Müzik, işi olmayanların uğraştığı bir alandır” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 30’u katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 90’ı katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 60’lık bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 22. Madde 14'ün (Mutluluğun,çok maddiyata sahip olmadan gerçekleşmediğini düşünüyorum) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	4	20.0
Katılıyorum	2	10.0	Katılıyorum	3	15.0
Kararsızım	6	30.0	Kararsızım	9	45.0
Katılmıyorum	1	5.0	Katılmıyorum	-	-
Hiç Katılmıyorum	5	25.0	Hiç Katılmıyorum	4	20.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“ Mutluluğun,çok maddiyata sahip olmadan gerçekleşmediğini düşünüyorum ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35'i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 90'ı katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 60'lık bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 23. Madde 8'in (Herkesi iyi davranmak zayıflıktır) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	5	25.0	Tamamen Katılıyorum	2	10.0
Katılıyorum	1	5.0	Katılıyorum	5	25.0
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	3	15.0
Katılmıyorum	5	25.0	Katılmıyorum	4	20.0
Hiç Katılmıyorum	5	25.0	Hiç Katılmıyorum	6	30.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Herkes iyi davranmak zayıflıktır ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 50’si katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 50’si katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde herhangi bir değişim olmadığı görülmektedir.

Tablo 24. Madde 10’un (Benim gibi düşünmeyen biri, benim için önemli değildir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	9	45.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	-	-	Katılıyorum	3	15.0
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	3	15.0
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	4	20.0
Hiç Katılmıyorum	3	15.0	Hiç Katılmıyorum	10	50.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Benim gibi düşünmeyen biri, benim için önemli değildir ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 70’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 35’lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 25. Madde 33'ün (İyilik, beraberliği güçlendiren bir davranıştır)Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	6	30.0	Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	1	5.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	-	-	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	7	35.0	Katılıyorum	5	25.0
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	14	70.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“İyilik, beraberliği güçlendiren bir davranıştır ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 65'i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 95'i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 30'luk bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 26. Madde 36'nın (Arkadaşlık, işiniz bitinceye kadardır, güvenmemek lazım) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	4	20.0	Tamamen Katılıyorum	4	20.0
Katılıyorum	5	25.0	Katılıyorum	2	10.0
Kararsızım	1	5.0	Kararsızım	7	35.0
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	1	5.0
Hiç Katılmıyorum	6	30.0	Hiç Katılmıyorum	6	30.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Arkadaşlık, işiniz bitinceye kadardır, güvenmemek lazım ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 50’si katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 35’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde negatif yönde % 15’lik bir azalma olduğu görülmektedir.

Tablo 27. Madde 40’ın (Sadece çok iyi tanıdığımız insanlara destek vermeliyiz) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	4	20.0	Tamamen Katılıyorum	3	15.0
Katılıyorum	2	10.0	Katılıyorum	3	15.0
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	5	25.0
Katılmıyorum	5	25.0	Katılmıyorum	1	5.0
Hiç Katılmıyorum	6	30.0	Hiç Katılmıyorum	8	40.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Sadece çok iyi tanıdığımız insanlara destek vermeliyiz ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 55’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 45’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde negatif yönde % 10’luk bir azalma olduğu görülmektedir.

4.6. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Okul Ve Öğretmenle İlgili Olumsuz Tutum Ve Düşüncelerinde Ne Gibi Değişiklikler Oluştuguyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 28, 29 ve 30’da açıklanmıştır.

Tablo 28. Madde 9’un (Öğretmen, bizi hayata hazırlayan değerli bir insandır) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	5	25.0	Hiç Katılmıyorum	1	5.0
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	2	10.0
Kararsızım	2	10.0	Kararsızım	-	-
Katılıyorum	4	20.0	Katılıyorum	2	10.0
Tamamen Katılıyorum	5	25.0	Tamamen Katılıyorum	15	75.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Öğretmen, bizi hayata hazırlayan değerli bir insandır ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 45’i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 85’i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 40’lık bir artma olduğu görülmektedir.

Tablo 29. Madde 32’nin (Öğretmen, çok ders veren ve yapamayınca bize kızan biridir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	8	40.0	Tamamen Katılıyorum	2	10.0
Katılıyorum	3	15.0	Katılıyorum	-	-
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	5	25.0
Katılmıyorum	1	5.0	Katılmıyorum	3	15.0
Hiç Katılmıyorum	5	25.0	Hiç Katılmıyorum	10	50.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Öğretmen, çok ders veren ve yapamayınca bize kızan biridir ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 30’u katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 65’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 35’lik bir artma olduğu görülmektedir.

Tablo 30. Madde 34’ün (Eğitim için okul şart değil, her yerde öğrenebilirsin) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	7	35.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	2	10.0	Katılıyorum	4	20.0
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	1	5.0
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	4	20.0
Hiç Katılmıyorum	3	15.0	Hiç Katılmıyorum	11	55.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Eğitim için okul şart değil, her yerde öğrenebilirsin ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 75’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 40’lık bir artma olduğu görülmektedir.

4.7. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Etik Yapılarında Var Olan, (yalan söyleme, kardeşlik, düşünce, vs.) Negatif Düşünce Ve Eylemlerinde Ne Gibi Değişimler Oluştuguyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 31, 32, 33, 34, ve 35’de açıklanmıştır.

Tablo 31. Madde 1’in (Tanımadığımız insanlara da gerekli durumlarda yardım etmek gerekir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	9	45.0	Hiç Katılmıyorum	2	10.0
Katılmıyorum	1	5.0	Katılmıyorum	3	15.0
Kararsızım	6	30.0	Kararsızım	9	45.0
Katılıyorum	1	5.0	Katılıyorum	1	5.0
Tamamen Katılıyorum	3	15.0	Tamamen Katılıyorum	5	25.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Tanımadığımız insanlara da gerekli durumlarda yardım etmek gerekir” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 20’si katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 30’u katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde %10’luk bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 32. Madde 16’nın (Gerektiği zaman yalan söylenebilir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	3	15.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	4	20.0	Katılıyorum	1	5.0
Kararsızım	6	30.0	Kararsızım	3	15.0
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	7	35.0
Hiç Katılmıyorum	4	20.0	Hiç Katılmıyorum	9	45.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Gerektiği zaman yalan söylenebilir ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 80’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 45’lik bir artma olduğu görülmektedir.

Tablo 33. Madde 25'in (Yalan söylemek, çok kötü bir davranıştır) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	5	25.0	Hiç Katılmıyorum	1	5.0
Katılmıyorum	2	10.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	1	5.0	Kararsızım	-	-
Katılıyorum	5	25.0	Katılıyorum	-	-
Tamamen Katılıyorum	7	35.0	Tamamen Katılıyorum	19	95.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Yalan söylemek, çok kötü bir davranıştır ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 60'ı katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 95'i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 35'lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 34. Madde 26'nın (Kardeşlik, karşılıklı çıkar ilişkisidir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	2	10.0	Tamamen Katılıyorum	2	10.0
Katılıyorum	2	10.0	Katılıyorum	1	5.0
Kararsızım	5	25.0	Kararsızım	5	25.0
Katılmıyorum	8	40.0	Katılmıyorum	2	10.0
Hiç Katılmıyorum	3	15.0	Hiç Katılmıyorum	10	50.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Kardeşlik, karşılıklı çıkar ilişkisidir ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 55'i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 60'ı katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 5'lik bir artma olduğu görülmekte

Tablo 35. Madde 31'in (İnsanların düşünceleri farklı olsa da her insan değerlidir) Ön Test-Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	9	45.0	Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	4	20.0	Katılıyorum	2	10.0
Tamamen Katılıyorum	1	5.0	Tamamen Katılıyorum	17	85.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“İnsanların düşünceleri farklı olsa da her insan değerlidir ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 25'i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 95'i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 70'lik bir artış olduğu görülmektedir.

4.8. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Sevgi, Barış Ve Mutluluk Gibi Değerlerle İlgili Yaklaşım Ve Fikirlerinde Ne Gibi Değişimler ve farkındalıklar Oluştuguyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 ve 46'da açıklanmıştır.

Tablo 36. Madde 3'ün (Ailem yanımda olsun,başka kimseye ihtiyacım olmaz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	7	35.0	Hiç Katılmıyorum	1	5.0
Katılmıyorum	2	10.0	Katılmıyorum	6	30.0
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	3	15.0	Katılıyorum	5	25.0
Tamamen Katılıyorum	4	20.0	Tamamen Katılıyorum	7	35.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Ailem yanımda olsun,başka kimseye ihtiyacım olmaz ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 60’ı katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde %25’lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 37. Madde 5’in (İyi arkadaş,hayattaki bir çok şeyden daha önemlidir) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	7	35.0	Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	2	10.0	Katılmıyorum	2	10.0
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	4	20.0	Katılıyorum	8	40.0
Tamamen Katılıyorum	3	15.0	Tamamen Katılıyorum	9	45.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“İyi arkadaş,hayattaki bir çok şeyden daha önemlidir ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 85’i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde %50’lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 38. Madde 15'in (Huzurlu ve mutlu bir çevre için kardeşlerimizi sevmeliyiz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	3	15.0	Hiç Katılmıyorum	1	5.0
Katılmıyorum	5	25.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	2	10.0	Kararsızım	3	15.0
Katılıyorum	2	10.0	Katılıyorum	3	15.0
Tamamen Katılıyorum	8	40.0	Tamamen Katılıyorum	13	65.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Huzurlu ve mutlu bir çevre için kardeşlerimizi sevmeliyiz ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 50’si katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 80’i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 30’luk bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 39. Madde 17'nin (Barış bir toplumda olmazsa kavga,huzursuzluk rahatsızlık verir) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	5	25.0	Hiç Katılmıyorum	2	10.0
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	5	25.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	3	15.0	Katılıyorum	5	25.0
Tamamen Katılıyorum	4	20.0	Tamamen Katılıyorum	12	60.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Barış bir toplumda olmazsa kavga,huzursuzluk rahatsızlık verir ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 85’i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde %50’lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 40. Madde 19'un (Barış,birlik,beraberlik ruhunu geliştirerek insanları mutlu eder) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	6	30.0	Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	1	5.0	Katılıyorum	5	25.0
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	14	70.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Barış,birlik,beraberlik ruhunu geliştirerek insanları mutlu eder ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 95’i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 60’lık bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 41. Madde 20’nin (Sevgiyle yaklaşım,büyük bir zayıflıktır) Ön Test – Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	3	15.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	1	5.0	Katılıyorum	2	10.0
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	6	30.0
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	3	15.0
Hiç Katılmıyorum	9	45.0	Hiç Katılmıyorum	9	45.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Sevgiyle yaklaşım,büyük bir zayıflıktır ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 65’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 60’ı katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde negatif yönde % 5’lik bir azalma olduğu görülmektedir.

Tablo 42. Madde 21'in (Sevgi,bütün kötülükleri engelleyen bir güçtür) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	5	25.0	Hiç Katılmıyorum	3	15.0
Katılmıyorum	2	10.0	Katılmıyorum	1	5.0
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	4	20.0	Katılıyorum	4	20.0
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	11	55.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Sevgi,bütün kötülükleri engelleyen bir güçtür ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 50’si katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 75’i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 25’lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 43. Madde 22'nin (Barış olmadan da mutlu olabiliriz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	2	10.0	Katılıyorum	2	10.0
Kararsızım	2	10.0	Kararsızım	3	15.0
Katılmıyorum	6	30.0	Katılmıyorum	4	20.0
Hiç Katılmıyorum	4	20.0	Hiç Katılmıyorum	11	55.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Barış olmadan da mutlu olabiliriz ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 50’si katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 75’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 25’lik bir artma olduğu görülmektedir.

Tablo 44. Madde 24'ün (Barış, kavga olmadan olmaz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	5	25.0	Tamamen Katılıyorum	1	5.0
Katılıyorum	5	25.0	Katılıyorum	1	5.0
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	2	10.0
Katılmıyorum	5	25.0	Katılmıyorum	2	10.0
Hiç Katılmıyorum	2	10.0	Hiç Katılmıyorum	14	70.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Barış, kavga olmadan olmaz ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35'i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 80'i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 45'lik bir artma olduğu görülmektedir.

Tablo 45. Madde 27'nin (Mutluluk, bulunduğu ortamdan memnun olmaktır) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	6	30.0	Hiç Katılmıyorum	1	5.0
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	1	5.0
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	2	10.0
Katılıyorum	3	15.0	Katılıyorum	7	35.0
Tamamen Katılıyorum	4	20.0	Tamamen Katılıyorum	9	45.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Mutluluk, bulunduğu ortamdan memnun olmaktır” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35'i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 80'i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 45'lik bir artış olduğu görülmektedir

Tablo 46. Madde 38'in (Ailemden uzak, tek başıma yaşamak isterdim) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	5	25.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	3	15.0	Katılıyorum	1	5.0
Kararsızım	2	10.0	Kararsızım	-	-
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	2	10.0
Hiç Katılmıyorum	7	35.0	Hiç Katılmıyorum	17	85.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Ailemden uzak, tek başıma yaşamak isterdim ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 50’si katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 95’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 45’lik bir artma olduğu görülmektedir.

4.9. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Doğa Ve Doğaya Ait Olan Varlıklarla İlgili Tutumlarında Ne Gibi Farklılıklar Oluştuguyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 47, 48, 49 ve 50’de açıklanmıştır.

Tablo 47. Madde 11'in (Doğa ile uyum içerisinde,sağlıklı ve verimli bir hayat hakkımızdır) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	7	35.0	Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	1	5.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	5	25.0	Kararsızım	-	-
Katılıyorum	4	20.0	Katılıyorum	4	20.0
Tamamen Katılıyorum	3	15.0	Tamamen Katılıyorum	16	80.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Doğa ile uyum içerisinde,sağlıklı ve verimli bir hayat hakkımızdır ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35'i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 100'ü katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 65'lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 48. Madde 13'ün (Sokakta gördüğümüz zarar görmüş hayvanları iyileştirmeliyiz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	6	30.0	Hiç Katılmıyorum	1	5.
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	2	10.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	3	15.0	Katılıyorum	5	25.0
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	13	65.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Sokakta gördüğümüz zarar görmüş hayvanları iyileştirmeliyiz)” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 45'i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 90'ı katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 45'lik bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 49. Madde 28’in (Sokakta gördüğümüz hayvanlara, bize yaklaşmasın diye zarar vermeliyiz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	1	5.0
Katılıyorum	1	5.0	Katılıyorum	1	5.0
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	-	-
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	2	10.0
Hiç Katılmıyorum	5	25.0	Hiç Katılmıyorum	16	80.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Sokakta gördüğümüz hayvanlara, bize yaklaşmasın diye zarar vermeliyiz ” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 45’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 90’ı katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 45’lik bir artma olduğu görülmektedir.

Tablo 50. Madde 30’un (Doğayı kendi çıkarlarımız için her türlü kullanmalıyız) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	5	25.0	Tamamen Katılıyorum	4	20.0
Katılıyorum	2	10.0	Katılıyorum	1	5.0
Kararsızım	6	30.0	Kararsızım	4	20.0
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	3	15.0
Hiç Katılmıyorum	4	20.0	Hiç Katılmıyorum	8	40
TOPLAM	2020	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Doğayı kendi çıkarlarımız için her türlü kullanmalıyız” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 55’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 20’lik bir artma olduğu görülmektedir.

4.10. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Kendilerine Karşı Bedensel Ve Ruhsal Tutumlarında Ne Gibi Farklılıklar Oluştuguyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 51 ve 52’de açıklanmıştır.

Tablo 51. Madde 18’in (Sağlık, insan hayatında bu kadar da önemli değildir) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	5	25.0	Tamamen Katılıyorum	-	-
Katılıyorum	7	35.0	Katılıyorum	1	5.0
Kararsızım	1	5.0	Kararsızım	-	-
Katılmıyorum	5	25.0	Katılmıyorum	2	10.0
Hiç Katılmıyorum	2	10.0	Hiç Katılmıyorum	17	85.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Sağlık, insan hayatında bu kadar da önemli değildir)” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 95’i katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 60’lık bir artma olduğu görülmektedir.

Tablo 52. Madde 23'ün (Sağlıklı bir yaşam için iyi beslenmemiz gerektiğini düşünüyorum) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	4	20.0	Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	-	-
Katılıyorum	6	30.0	Katılıyorum	2	10.0
Tamamen Katılıyorum	3	15.0	Tamamen Katılıyorum	18	90.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Sağlıklı bir yaşam için iyi beslenmemiz gerektiğini düşünüyorum” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 45'i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 100'ü katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 55'lik bir artış olduğu görülmektedir.

4.11. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Emek Ve Çalışmayla İlgili Tutumlarında Ne Gibi Farklılıklar Oluştuguyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 53 ve 54'de açıklanmıştır.

Tablo 53. Madde 35'in (Hayatı, yaptıklarımız ve yapacaklarımız şekillendirir) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	7	35.0	Hiç Katılmıyorum	3	15.0
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	1	5.0
Kararsızım	4	20.0	Kararsızım	4	20.0
Katılıyorum	3	15.0	Katılıyorum	5	25.0
Tamamen Katılıyorum	3	15.0	Tamamen Katılıyorum	7	35.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Hayatı, yaptıklarımız ve yapacaklarımız şekillendirir” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 30'u katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 60'ı katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 30'luk bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 54. Madde 37'nin (Emekle, alınının teriyle kazanmak değerlidir)

Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	4	20.0	Hiç Katılmıyorum	2	10.0
Katılmıyorum	4	20.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	1	5.0	Kararsızım	2	10.0
Katılıyorum	4	20.0	Katılıyorum	1	5.0
Tamamen Katılıyorum	7	35.0	Tamamen Katılıyorum	15	75.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Emekle, alınının teriyle kazanmak değerlidir” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 55’i katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 80’i katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 25’lik bir artış olduğu görülmektedir.

4.12. Sokakta Çalışan Çocukların Müzik Eğitimine Kadar Olan Süreçte, Kendini Eğitim Alanında Gösteren Başarı Kavramına Karşı Tutumlarında Ne Gibi Farklılıklar Oluştuguyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Bu alt başlıkta Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin bulgular ve yorumlar verilmiştir. Bulguların sonuçları tablo 55 ve 56’da açıklanmıştır.

Tablo 55. Madde 12’nin (Ders çalışarak hayatımızın değişeceğine inanmıyorum) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Tamamen Katılıyorum	6	30.0	Tamamen Katılıyorum	8	40.0
Katılıyorum	4	20.0	Katılıyorum	2	10.0
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	-	-
Katılmıyorum	1	5.0	Katılmıyorum	3	15.0
Hiç Katılmıyorum	6	30.0	Hiç Katılmıyorum	7	35.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Ders çalışarak hayatımızın değişeceğine inanmıyorum” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 35’i katılmadığını belirtirken, uygulama sonrası % 50’si katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 15’lik bir artma olduğu görülmektedir.

Tablo 56. Madde 29'un (Ders çalışarak başarılı olur, hayatımızı olumlu yönde değiştirebiliriz) Ön Test –Son Test Frekans ve Yüzde Değerlerinin Karşılaştırılması.

ÖN TEST			SON TEST		
Seçenekler	F	%	Seçenekler	F	%
Hiç Katılmıyorum	8	40.0	Hiç Katılmıyorum	1	5.0
Katılmıyorum	3	15.0	Katılmıyorum	-	-
Kararsızım	3	15.0	Kararsızım	1	5.0
Katılıyorum	1	5.0	Katılıyorum	4	20.0
Tamamen Katılıyorum	5	25.0	Tamamen Katılıyorum	14	70.0
TOPLAM	20	100.0	TOPLAM	20	100.0

“Ders çalışarak başarılı olur, hayatımızı olumlu yönde değiştirebiliriz” ifadesine uygulama öncesi öğrencilerin % 30'u katıldığını belirtirken, uygulama sonrası % 90'ı katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin düşüncelerinde pozitif yönde % 60'lık bir artış olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın IV. Bölümünde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda, sokakta çalışan çocukların davranış belirlemeye yönelik tutum ölçeği, puanların aritmetik ortalaması ve ön test-son test karşılaştırmalı istatistik sonuçları tablolar karşılaştırılarak açıklanmıştır. Bu bulgulara ve yorumlara dayalı olarak varılan sonuçlar ve öneriler, alt problemlerin sıralamasına uygun biçimde aşağıda verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

“Okulda bulunmam eğitimim için gereklidir”, ifadesine ön test’te olumlu çok az bir katılım sağlanmışken, son test’ te yüksek bir oranla pozitif yönde bir artış gösterilmiştir. Eğitim ve etkileşim sürecinden önce çocuklardaki okula negatif bakış düşüncesi çok büyük bir farkla pozitif evrilmiştir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

“Müzikle uğraşmak, kendime güvenmemi sağlıyor” ifadesine ön test’de çocuklar kısmen olumluya yakın katıldığını belirtirken, uygulama sonrası yüksek bir oranda katıldığını belirtmiştir. Sokakta çalışan çocukların düşüncelerinde pozitif yönde bir artış olduğu görülmektedir. Bu gibi çocukların kaliteli bir eğitim ile topluluk karşısına çıkarak müziksel becerilerini icra etmeleri, kendilerine güvenmelerini sağlarken gelecekle ilgili olumlu beklentilerinin oluşmasına yol açtığı gözlenmiştir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte inandıkları kalıplaşmış yargılarda ;

Bunlar ;

1. Müzik, işi olmayanların uğraştığı bir alandır,
2. Mutluluğun çok maddiyata sahip olmadan gerçekleşmeyeceğine inanıyorum.
3. Herkese iyi davranmak zayıflıktır.
4. Benim gibi düşünmeyen biri, benim için önemli değildir.
5. İyilik, beraberliği güçlendiren bir davranıştır.
6. Arkadaşlık, işiniz bitinceye kadardır, güvenmemek lazım.
7. Sadece çok iyi tanıdığımız insanlara destek vermeliyiz.

İfadelere verdikleri cevaplar genellikle pozitif olmakla birlikte, 2.,3, 6. ve 7. maddelerde olumsuz yaklaşıtları tespit edilmiştir. Bunun nedeni, çalıştlıkları alanlarda zaman zaman fiziksel istismara da maruz kalan çocukların, insanlara güven duygularındaki azalma olarak da görülebilir.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte, okul ve öğretmenle ilgili olumsuz tutum ve düşüncelerindeki değişiklikler ;

- Öğretmen, bizi hayata hazırlayan değerli bir insandır.
- Eğitim için okul şart değil, her yerde öğrenebilirsin.

Ön testte olumsuz olan yargıları, müzik çalışmaları sonucunda, birebir ve samimi bir eğitimin verildiği atmosferde düşüncelerinin, öğretmene, eğitime, okula karşı bakış açılarında olumlu yönde değişim gözlenmiştir.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte, etik yapılarında var olan (yalan söyleme, kardeşlik, düşünce, vs.) negatif düşünce ve eylemlerindeki değişimler ;

1. Tanımadığımız insanlara da gerekli durumlarda yardım etmek gerekir.
2. Gerektiği zaman yalan söylenebilir.
3. Yalan söylemek, çok kötü bir davranıştır.
4. Kardeşlik, karşılıklı çıkar ilişkisidir.
5. İnsanların düşünceleri farklı olsa da her insan değerlidir.

Yukarıdaki ifadelere çocuklar, öntest sonucunda olumsuzya yakın cevap verirken, son testte az da olsa düşüncelerinin olumluya evrildiği tespit edilmiştir. Çocukların etik yapılarındaki olumsuz davranışlar, küçük yaşlardan itibaren oluşarak kalıplaşmış bir yapıya dönüşmektedir. Bu tutumların olumlu yönde kalıcı bir değişim sağlaması için daha uzun ve verimli bir eğitimle daha etkili sonuçların alınacağı düşünülmektedir.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte ; Arkadaş, huzur, barış, sevgi ve mutluluk gibi değerlerle ilgili yaklaşım ve fikirlerindeki değişiklikler ve farkındalıklar ;

1. İyi arkadaş, hayattaki bir çok şeyden daha önemlidir.
2. Huzurlu ve mutlu bir çevre için kardeşlerimizi sevmeliyiz.
3. Barış bir toplumda olmazsa kavga,huzursuzluk rahatsızlık verir.
4. Barış,birlik,beraberlik ruhunu geliştirerek insanları mutlu eder.
5. Sevgiyle yaklaşım,büyük bir zayıflıktır.
6. Sevgi, bütün kötülükleri engelleyen bir güçtür.
7. Mutluluk, bulunduğu ortamdan memnun olmaktır

Yukarıdaki ifadelere ön testte pozitif yaklaşımlarının zayıf olduğu, son testte az da olsa olumluya evrildiği tespit edilmiştir. Bu maddelerde de daha uzun soluklu çalışmalarla etkili sonuçların alınacağı aşikardır.

5.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte, doğa ve doğaya ait olan varlıklarla ilgili tutumlarındaki farklılıklar ;

1. Doğa ile uyum içerisinde,sağlıklı ve verimli bir hayat hakkımızdır.
2. Sokakta gördüğümüz zarar görmüş hayvanları iyileştirmeliyiz.
3. Sokakta gördüğümüz hayvanlara,bize yaklaşmasın diye zarar vermeliyiz.
4. Doğayı kendi çıkarlarımız için her türlü kullanmalıyız.

Sokakta çalışan çocukların en çok zaman geçirdikleri yerler olan sokak ve parklarda, başı boş dolaşan hayvanlarla ilgili ön testteki öğretilmiş ve kalıplaşmış olumsuz tutumlarında son testte etkili biçimde olumluya evrilmesi, kendilerinde önemli bir farkındalık oluşturmuştur.

5.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte, kendilerine karşı bedensel ve ruhsal tutumlarındaki değişimler ;

1. Sağlık, insan hayatında bu kadar da önemli değildir.
2. Sağlıklı bir yaşam için iyi beslenmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Sokakta zamanının büyük kısmını geçiren çocuklarda temizlik ve beslenme alışkanlığı olmadığından, bununla ilgili ön test yargılarında olumsuz tutum sergilemişlerdir. Eğitim sonrası çalışmaya temiz gelen öğrenciler ödüllendirilerek son testte olumluya doğru evrildiği tespit edilmiştir.

5.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte, emek ve çalışmayla ilgili tutumlarındaki değişiklikler ;

- Hayatı, yaptıklarımız ve yapacaklarımız şekillendirir.
- Emekle, alınının teriyle kazanmak değerlidir.

Sokakta çalışan çocukların emek ve çalışmayla ilgili düşüncelerinde ön testte olumsuzya yakın tutumları son testte olumluya evrilmesi çok değerli bir kazanım olmuştur. Bu durumun en anlamlı sonucu, dilenen çocuklardaki farkındalığın oluşması olarak değerlendirilebilir.

5.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sokakta çalışan çocukların müzik eğitimine kadar olan süreçte, çocuğun eğitim alanında gösterdiği başarı kavramına karşı tutumlarındaki farklılıklar ;

- Ders çalışarak hayatımızın değişeceğine inanmıyorum.
- Ders çalışarak başarılı olur, hayatımızı olumlu yönde değiştirebiliriz.

Yukarıdaki maddelerin ilkinde son testte çok az bir olumluya evrilme söz konusu görülürken, ikinci madde son testte önemli bir oranla ders çalışmanın önemini kavradıklarını göstermiştir. Bunun sonucu olarak ders çalışarak başarıyı elde etmiş ve konservatuar kazanmış bir öğrencinin olması da örnek gösterilebilir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunmaktadır ;

Eğitim ve etkileşim sürecinden önce olumsuz bir tutum gözlemlenmesine rağmen, etkileşim ve eğitim sürecinden sonra müziğe karşı tutumun pozitive döndüğü gözlenmiştir. Fakat mevcut yapı çocuklara yeterli, gerekli, faydacı ve pozitif bir eğitim vermeye müsait değildir. Bu durumun daha iyiye evrilmesi, bu anlamda eğitim veren kurum ve yapıların disipline olmuş ve kalifiye öğretmenlerden gönüllü yada istihdam oluşturulmasıyla gerçekleşebilecektir. Mevcut haliyle değişim yaratılması çok güç bir durum olarak durmaktadır.

Sonuç olarak sorunun çözümüne yönelik hizmet modelinin uygulanması aşamasında, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sivil Toplum Örgütleri ve özellikle Yerel Yönetimlerle işbirliği yapılmalıdır.

Çocukların okul, öğretmen, başarı gibi eğilimleri pozitif olmakla beraber, mevcut eğitim-etkileşim imkanlarının sınırlı ve sağlıksız olması, durumun daha iyiye giden kaliteli bir yapıya dönüşmesine engel olmaktadır. Bu durumun iyiye ve daha faydalıya gitmesi için, merkezinde devlet desteği olan kurum ve yapıların revize edilmesi gerekmektedir.

Milli Eğitime bağlı okullarda bu ve buna benzer mağdur çocuklara eğitimde özel sınıflar açılarak eksikleri telafi edilmeli, gerekli rehberlik hizmetleri rutin verilmelidir.

Bu gibi çocukların müzikle ilgili tutumların pozitif olduğu göz önüne alındığında ancak kaliteli bir eğitim ile müziği icra etmeleri, onların özgürlük alanlarının sınırlandırılmadığı fiziksel alanlar yaratılarak gerçekleştirilebilir.

Sorunun temeli olan sosyo-ekonomik yapı ve bu yapının dışavurumu olan eğitimsiz aile yapıları, sorunun köklerini sağlamlaştıran zayıflıklar olarak yoğun bir şekilde kendini göstermektedir. Aile eğitimlerinin düzenli yapılması, bilinçlendirme yönünde önemli bir katkı sağlayacaktır.

Yukarıda belirtilen durumlar sağlıklı bireylerin ve bunun sonucu olarak sağlıklı ve müreffeh bir toplumun yaratılması için çok önemli olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, E. (2000). *Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Altuntaş, B. (2009) *Mendile, Simite, Boyaya, Çöpe*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Altuntaş, B. (2003), *Mendile, Simite, Boyaya, Çöpe... Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar*, İletişim Yayınları, İstanbul. Akt: BİLGİN, R. (2009) “Diyarbakır’da Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, KIŞ-2009 C. 8 S. 27 (232-244).
- Anker, R. (2000) *The Economics of Child Labour: A Framework for Measurement*, *International Labour Review*, Vol. 139:3.
- Arslan, E. (2008) *Şiddet ve Çocuklarımız*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara.
- Altan, Ö. (2000) *Sosyal Politika*, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Ders Kitapları Yayın No: 8) Eskişehir.
- Atauz, S. (1997) *Diyarbakır Sokak Çocukları Araştırması*, Unicef Yayınları.
- Atauz, S. (1999) *Sokak Çocukları: Sunuş Bildirisi*, Sosyal Hizmet Sempozyumu Bölgesel Kalkınma Sürecinde Sosyal Hizmet. Ankara, 2001 T. C. Başbakanlık GAP Kalınma İdaresi Başkanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Ortak Yayını
- Bacanlı, H. (2006) *Duyuşsal Davranış Eğitimi*. Nobel Yayınları No: 127, 3. Baskı, Ankara.
- Bakırcıoğlu, R.(2000) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Anı Yayıncılık, Ankara.

- Baştaymaz, T.(1998) *Günümüzde Geleceğimizi Karartan Bir Problem: Çalışan Çocuklar*, Mercek (Ekim 1998), Ankara.
- Bilgin, Rıfat. (2008) *Sokakta Çalışan Çocuklar Sorununa Sosyolojik Bir Yaklaşım: Diyarbakır Örneği*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- Bilgin, R. (2009) “Diyarbakır’da Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, KIŞ-2009 C. 8 S. 27(232-244).BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Raporları
- Dağ, R. (1997) *Sayılarla Diyarbakır*. Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Ankara, akt: Özalpuk, B. (2006) *Sokakta Çalışan Çocuklar (Diyarbakır Örneği)* TC. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Dedeoğlu, C. Bahadır, N. (2003) “Yeldeğirmeni Sokak Çocukları Umut Evindeki Çocuklarıyla İlgili Kesitsel Bir Çalışma. ” *Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği*, Ankara.
- DEK (Demokratik Eğitim Kurultayı) 4. Demokratik Eğitim Kurultayı: Ön Rapor. “Eğitim Hakkı”. 1-5 Aralık 2004. Eğitim-Sen Yayını, Ankara, 2004.
- Demir , Z. (2008) *Aile Huzuru*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
Eğitimde Yeni Ufuklar II, “Eğitim Hakkı ve Okula Gidemeyen Çocuklar Sempozyumu Bildirisi”, 3– 4 Aralık 2004, Ankara.
 Diyarbakır İli Sokakta Yaşayan ve/veya Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Yeni Hizmet Modeli ve İl Eylem Planı Çalışmaları Raporu (SHÇEK, 2010)
- Ekşi, A. (1990) *Çocuk, Genç, Ana Babalar*, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Erkan, R. Bağlı, M. (2001) “Sosyal Çevrenin Sokak Çocuğuna ve Çocuk Suçluluğuna Etkisi”, *Diyarbakır Örneği*, Dicle Üniv. Sosyoloji Böl. Yayınlanmamış Bildiri, Diyarbakır. Akt: Özalpuk, B. (2006) *Sokakta Çalışan Çocuklar*

(Diyarbakır Örneği) TC. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Ersoy, M. ve Şengül, T. (2002) Kente Göç ve Yoksulluk, Diyarbakır Örneği.

Ankara. Akt: Özalpuk, B. (2006) Sokakta Çalışan Çocuklar (Diyarbakır Örneği)

TC. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Ergenç, Ö (2007) TBMM 22. Dönem Siirt Milletvekili Sokak Çocukları Komisyonu Başkanı İstanbul Sokak Çocukları Rehabilitasyon Modeli Sempozyumu, sy, 16 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayını İstanbul.

Erkan, R. BAĞLI, M. (2001) “Sosyal Çevrenin Sokak Çocuğuna ve Çocuk Suçluluğuna Etkisi”, Diyarbakır Örneği, Dicle Üniv. Sosyoloji Böl. Yayınlanmamış Bildiri, Diyarbakır. Akt: Özalpuk, B. (2006) Sokakta Çalışan Çocuklar (Diyarbakır Örneği) TC. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Freire, P. (2011) Ezilenlerin Pedagojisi, Çevirenler: Dilek Hattatoğlu, Erol Özbek, Ayrıntı yayınları, İstanbul.

Gemalmaz M, S. (2002) *Çocuk ve Genç Haklarına İlişkin Ulusalüstü Belgeler (Bölgesel Sistemler)*, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.

Gökçe B. (1971) *Memleketimizde Cumhuriyet Devrinde Kimsesiz Çocuklar Sorunu*, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayınları No:55, Ankara.

Gün, S. (2010) *Yoksulluktan Sefalet Bir Göç Hikayesi*, Maki Basın Yayın, Ankara.

Güneş, S ve KALAYCI, R. (2004). Sokakta Yaşayan/ Çalışan Çocuklar Tespitler ve Çözüm Önerileri Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara.

- Gülseren, Ş. (2012) Psikopatolojinin Tanınması ve Ölçülmesi, Psikiyatride Kullanılan Klinik ölçekler, HYB Basım Yayın, Ankara.
- ILO. (2006) *Çocuk İşçiliğinde Sona Doğru: Ulaşılabilir Bir Hedef, Çalışmaya İlişkin Temel Hak ve İlkeler*, ILO Bildirgesinin İzlenmesi Çerçevesindeki Küresel Rapor, ILO, Ankara.
- İlik, Bülent ve Zeynep TÜRKMEN. (1994) “Sokakta Çalışan Çocuklar”. Uluslararası Çalışma Bürosu Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslar arası Programı ILO/IPEC ve Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar Merkezi, Ankara.
- İlik , B, Türkmen, Z, Geter, R. (1994) “Sokaktan Ustalığa”. Uluslararası Çalışma Bürosu Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslar arası Programı ILO/IPEC ve Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar Merkezi, Ankara.
- İlik , B, Türkmen, Z, Geter, R. (1994) *Sokaktan Ustalığa*, Demircioğlu Matbaa, Ankara.
- İncekaya, H. (2007) (Komisyon Başkanı), *Çocuklarda ve Gençlerde Artan Şiddet Eğilimi İle Okullarda Meydana Gelen Olayların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan TBMM Araştırma Komisyonu Raporu*, MEB Yayın, Ankara.
- Kaplan, Z. (2001) Çocuk İstihdamı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Karabulut, Özcan. (1996) “Türkiye’de Çalışan Çocuklar”, İstanbul: Friedrich Ebert Vakfı.
- Karataş, K. (1993) *Çocuk İşgücü Sorunu. Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri*, Ankara, 1993, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi, XI, Sayı:1-2-3.
- Karatay, A. (2000), “Beyoğlu Bölgesinde Çalışan Çocuklar ve Aileleri”, içinde: 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Araştırmalar Kitabı, Ed: Sevgi Usta Sayita Mustafa Ruhi Şirin İstanbul Çocukları Vakfı, İstanbul. akt: BİLGİN, R.

- (2009)“Diyarbakır’da Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, KIŞ-2009 C. 8 S. 27 (232-244).
- Kilbride, Philip, Suda, Collete, Njeru, Enos. (2000), *Street Children in Kenya: Voices of Children in Search of a Childhood*, Westport: Bergin & Garvey Publishers, . pp. 162.
- Konanç, E.(1992) Korunmaya Muhtaç Kent Çocukları, Friedrich Ebert Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kuntay, E. (2006) İstanbul’un Sokak Çocukları: karşılaştıkları Riskler ve Koruma Politikaları, Sosyolojideki Son Gelismeler ve Türkiye’deki Etkileri Unesco, Ankara.
- Kurmuş, O. (2006). “Doğu ve Güneydoğu Anadolu İçin Öncelikli Sosyal ve Ekonomik Politika Önerileri”, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Sosyal ve Ekonomik Öncelikler,
- Kuşgözoğlu, T. (2005) Sokakta Çalışan Çocuklar, Aileleri ve Çocuk Hakları: Ankara’da Bir Araştırma, Ankara, (TODAİE Kamu Yönetimi Programı)
- TESEV Araştırması, İstanbul, s:12–27. akt: Sami, K. (2009) “Zorunlu Göçle Yüzleşirken; Kentsel Bağlamda Ortaya Çıkan Kültürel ve Toplumsal Ayrışma: Diyarbakır Kent Örneği. ” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. Güz-2009 C. 8 S. 30 (250-265)
- Lusk, M. (1992) *Street Children of Rio de Janerio*, International Social Work, 35
- Macgoye, M. (1987), *Street Life*, Nairobi, Heinemann.
- Makarenko, Anton, S. (2010) Yaşam Yolu.,Çeviren,Şesa Yeğin,Payel yayınları,İstanbul.
- Manski, C. (1994) *Systemic Educational Reform and Social Mobility: The Scholl Mobility: The School Choice Sontrovery, Confronting Poverty, Prescriptions for Change*, (ed. Dangizer, S., Sandefur, G., Weinberg, D.) Library Congress Cataloging Pulbication Data: USA.

- Marleau –PONTY, M. (2005). Algılanan Dünya. Çeviri: Ömer Ayün, İstanbul: Metis Yayınları
- Murnane, R., *Education and Well-Being of the Next Generation, Confronting Poverty, Prescriptions for Change*, (ed. Dangizer, S., Sandefur, G., Weinberg, D.) Library Congress Cataloging Publication Data: USA, 1994
- Müniroğlu, B. (2001) Viyolonsel Eğitiminde Karşılaşılan Teknik Güçlükler. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Okumuş, E. (2007) ”Sokak Çocuklarının Sosyolojisi”, Diyarbakır Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyumu, Dicle Üniversitesi, Gün Matbaacılık, İstanbul.
- Oto, R., Ertem, M. Sır, A., Özkan, M., Geter, R. (1998). Bir Güneydoğu Kenti Sokaklarında Çalışan Çocukların Sosyo-Demografik Özellikleri. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi. 5:1, 23-27.
- Özgüven, İ. E. (2001) *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Pegem Yayınları (3. Baskı, Bölüm: 5), Ankara.
- Phillips, W. S. K. (1994) *Street Children in India*, Rawat Publication, Jaipur, New Delhi.
- Polat, O. (1994) Sokak Çocukları, Dernek Yayınları, İstanbul, 2002 Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar Planlama İçin Bir Rehber, Unicef Yayınları, Ankara.
- Polat, Oğuz. (2002) Sokak Çocukları, Ozgun Ofset Reklamcılık ve Matbaacılık, İstanbul.
- Rost, J. (2002) Umweltbildung für eine nachhaltige entwicklung :Was macht den unterschied? Zeitschrift für internationala Bildungsforschung und Entwicklungspaedogik, ZEP, Nr. 1/2002

Sami, K. (2009) “Zorunlu Göçle Yüzleşirken; Kentsel Bağlamda Ortaya Çıkan Kültürel ve Toplumsal Ayrışma: Diyarbakır Kent Örneği. ” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. Güz-2009 C. 8 S. 30 (250-265)

Smith, R. (2001) *Countering Child Povety*, BMJ.

San, İ. (1979) Yaratıcılık İki Düşünme Biçimi ve Çocuğun Yaratıcı Eğitimi. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 12, sayı 14, sayfa:177-190, Ankara.

San, İ. (2003). Sanat Eğitimi Kuramları. Ütopya Yayınları:87, Ankara.

Sahasrabudhe, P. (2006) Design for learning through the arts. International Journal of Education through art, volume 2 Number 2. <http://web.ebscohost.com/chohost/pdf?vid=15&hid=116&sid=23cb7967-8520-4d9d-b717-70961b5be50a%40sessionmgr102> (20. 12. 2006)

Sosyal Yardım Uygulamaları ve Çocuk İşçiliği Arasındaki İlişki: Keçiören Örneği Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi Hazırlayan Semiha BOYBEK Tez Danışmanı Huriye SEVEN Mayıs, 2009, Ankara

Spock, B. (1985) *Çocuk Bakımı ve Eğitimi*, Bilgi Yayınları, Ankara.

Sula, H. (2008) *Toplum Yetimleri: Sokak Çocukları*, Diyanet Basım Yayın, Ankara.

Şimşek, Z, ve Erol, N. (2006) *Yoksulluk: Çalışan Çocuklarda Yeterlik Alanları Davranış ve Duygusal Sorunlar*, Yoksulluk ve Sosyal Hizmetler Sosyal Hizmet Sempozyumu 2003 (2. Cilt), Ankara.

Şirin, M, R, Sayıt, A . (1999) *İstanbul Çocuk Kurultayı Projeler Kitabı*, İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, İstanbul.

Şişman, Y. (2006) “Sokakta Çalışan Çocukların Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentileri” Sosyal Bilimler Dergisi. Açık erişimli:

[http://www. anadolu. edu. tr/arastirma/hakemli_dergiler/sosyal_bilimler/pdf/2006-2/sos_bil. 15. pdf](http://www.anadolu.edu.tr/arastirma/hakemli_dergiler/sosyal_bilimler/pdf/2006-2/sos_bil.15.pdf) Erişim tarihi: 20. 12. 2011

Tan, H. (1992) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

TESEV (Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı) (2005) Türkiye’de Ülke İçinde Yerinden Edilme Sorunu: Tespitler ve Çözüm Önerileri. İstanbul.

TİSK. (1994) *Türkiye’de Çocuk İşgücü*, TİSK Yayın No: 138, Ankara.

Turhan, E. (2006) Sangün, Ö. İnandı, T., Birinci Basamakta Çocuk İstismarı ve Önlenmesi (Child Abuse and Prevention In Primary Care) cilt 15 • sayı 9 • 153, Ankara.

Uçan, A. (1994) İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Uluğtekin, S. (1997) Sokak Çocukları-Eğiticilerin Eğitimi Programı, Sokak Çocukları Proje Geliştirme ve Uygulama Merkezi, İstanbul.

UNICEF, A. (1988) Background Paper on “Street Children” submitted at the National Workshop on the Street Children, Yeni Delhi.

UNICEF, Children At Risk In Central And Eastern Europe: Perils And Promises, A Summary, The MONEE Project Regional Monitoring Report Summary, No, 4, 1991

Wright, J. D. Wittig, M, Kaminsky, D. J. (1993) Street Children in North and Latin America: preliminary Data from Proyecto Alternativos in Tegucigalpa and Some Comparisons with the US Case. Studles in Comparative International Development, Summer, Vol : 28, No : 2, 81-92.

Yılmaz, S. (1998) “Sokak Çocukları, Yüksek Lisans Tezi”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Bölümü, Ankara.

Yılmaz, S. (2001) *Küreselleşme ve Çocuk Emegi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), TODAİE, Ankara.

Yörükoğlu, A. (1990) *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*, Özgür Yayın, İstanbul.

Zeytinoglu, S. (1991) Sokakta Çalışan Çocuklar ve Sokak Çocukları. Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi 12-14 Haziran 1989 Ankara.

www.gapep.gov.tr (Güneydoğu Anadolu Projesi Eylem Planı)

www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/74.../683-sokakta-calisan-cocuklar.htm...

<http://www.sokakcocuklari.net/yeldegirmenisokakcocuklariumutevindekicocuklariylailgilikesitselbircalisma.htm...> (21 Mart 2003), s 3. 35 Bahadır Dedeoğlu: a.g.m., s 3. 36Cocuk Vakfi, "Yeni Binyılda Turkiye'nin Cocukları."

http://www.cocukvakfi.org.tr/sayisal_rapor2.htm (10 Mart 2003), s 10.

T. C. Başbakanlık SHCEK Genel Müdürlüğü, "Sokakta Yaşayan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli" 2005

<http://www.toplumsalbilinc.org/forum/index.php?topic=15839.0> (10 Ağustos 2011)

<http://www.dipsizkuyu.net/60-etkinlikler/4880-sokak-cocuklari-rehabilitasyon-destek-dayanisma-kollektif-tiyatro-2.html> (Eylül 2010)

<http://www.ihyahaber.com/haber/hn-5336.html>(Dicle Üniversitesi Psikiyatri Öğretim Üyesi Prof Dr.Remzi Oto)

<http://www.yuksekovahaber.com/> sitesinden 16.01.2013 tarihinde yazdırılmıştır.

zenginol@ug.bilkent.edu.tr (22 Mayıs 2013 tarihinde eklenmiştir)

<http://www.sahinbeysodes.com/Faaliyet.html> (22 Mayıs 2013 tarihinde eklenmiştir)

(<http://adiyamanaile.gov.tr/icerik/8-sosyal-kulturel-faliyetler.html>)

(22 Mayıs 2013 tarihinde eklenmiştir)

(<http://www.urfaprojeofisi.gov.tr/proje.php?id=22>) (22 Mayıs 2013 tarihinde eklenmiştir)

http://www.batman.gov.tr/default_b0.aspx?id=1242 (22 Mayıs 2013 tarihinde eklenmiştir)

<http://www.batmandogusgazetesi.com/haber-22429-COGEM-DEN-HUMMALI-CALISMA.html> (22 Mayıs 2013 tarihinde eklenmiştir)

(<http://www.mardinsodes.gov.tr/default.aspx?gy=10&id=314&vt=8&dil=1>)

(22 Mayıs 2013 tarihinde eklenmiştir)

EKLER

EK-1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Onay Yazısı

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
 Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 84459573-605- 24

13.02.2013

Konu : Songül ÇAKMAK.İnönü Üniv.

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

İnönü Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 04/12/2012 tarih ve 5604 sayılı yazısı ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Songül ÇAKMAK'ın, Prof.Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU danışmanlığında yürütmekte olduğu "Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerinde Örnek Bir Müzik Eğitimi Uygulaması" konulu çalışmasını Bakanlığımıza bağlı Diyarbakır 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezinde uygulayabilme talebi bildirilmiştir.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğümüzce de olumlu değerlendirilen söz konusu araştırmanın; İl Müdürlüğü koordinesinde, Kuruluş Müdürlüğü denetiminde, ses-görüntü kaydı alınmaksızın gönüllülük esaslı çerçevesinde, gizliliğin her koşulda sağlanması, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve bir örneğinin Başkanlığımıza gönderilmesi koşulları ile uygulanabilmesi hususunda Olurlarınızı arz ederim.

Amber TÜRKMEN
 Daire Başkan V.

OLUR
 13.02.2013

Dr. Nail Abdulgazi ALATAŞ
 Müsteşar Yardımcısı

Bu Evrak Elektronik Ortamda İmzalanmıştır.

Adres : Eskişehir Yolu Söğütözü Mahallesi 2177 Sokak No:10/A
 Çankaya/ANKARA
 Telefon :
 e-posta : ahmet.yuce1@aile.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi : A. YÜCE Uzman Öğretmen
 Fax :
 Elektronik Ağ: www.aile.gov.tr

EK-2. Diyarbakır 75. Yıl ve Çocuk Merkezi Onay Yazısı

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
75.Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürlüğü

05.03/2013

Sayı : 98968675-906-1 106
Konu : Araştırma

Sn. Songül ÇAKMAK

Müzik öğretmeni

Bakanlığımız Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı'nın "Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerinde örnek Bir Müzik Eğitimi Uygulaması" konulu araştırma talebinizle ilgili almış olduğu makam Onayı ekte sunulmuş olup söz konusu çalışmanın yürütülmesi ve yayınlanmasında onayda belirtilen koşullara riayet edilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Bahar OGUZ
Kuruluş Müdürü

Ek.Makam Onayı

EK-3. Diyarbakır 75.Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Araştırma Yapma İzni Yazısı

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürlüğü

Sayı : B.02.1.SÇE.0.21.00.00/252- 228
Konu : Araştırma

17./05/2013

İLGİLİ MAKAMA

Kuruluşumuz bünyesinde Müzik Eğitimi Öğretmeni olarak Halk Eğitimi aracılığıyla görev yapan Songül ÇAKMAK İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yürütmekte olduğu "Sokakta Çalışan Çocuklara Örnek Bir Müzik Eğitimi Uygulaması –Diyarbakır İli Örneği-"adlı tezi için 2012 Ekim-2013 Mayıs tarihleri arasında kuruluşumuza kayıtlı 150 sokakta çalışan çocuğa Müzik Tutum Ölçeği ile aktif ders eşliğinde 20 Sokakta çalışan çocuğa Davranış Tutum Ölçeğini gzetimimizde yaparak çalışma sonunda çocuklarla konser vermiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Yusuf ERDENER
Kuruluş Müdürü V.

EK-4. Aile ve Sosyal Politikalar Diyarbakır İl Müdürlüğü Konser İzin Yazısı

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
Aile Ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Sayı:B.17.4.ASM.0.21.00.00.900/
Konu:Songül ÇAKMAK

5634

21.../5/2013

BELGEDİR

ADI SOYADI	: Songül ÇAKMAK
T.C. NO	:35548295472
BABA ADI	:Sadık
DOĞUM YERİ-TARİHİ	:Diyarbakır-09/05/1977
UNVANI	:Müzik Öğretmeni

Yukarıda açık kimliği yazılan Songül ÇAKMAK, Milli Eğitim Müdürlüğü kadrosunda olup, Kasım 2012 tarihinden itibaren İl Müdürlüğümüze bağlı 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürlüğünde Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü aracılığıyla Müzik Öğretmeni olarak görev yapmakta olup, 22/04/2013 tarihinde sokakta çalışan çocuklarla Cahit Sıtkı Tarancı Kültür Merkezinde Türk Sanat Müziği Konseri vermiştir.

İş bu belge ilgilinin isteği üzerine düzenlenmiştir.

Hidayet BOZKURT
İl Müdürü

Ayrıntılı bilgi için irtibat:N.ÖZDEMİR:Memur:Personel Servisi Dahili no:144
Adres:İnanoğlu cad.TRT bitişiği Yenişehir/DİYARBAKIR Tel:0412 224 48 24 Fax:0412 224 35 00

EK-5. Diyarbakır Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Onay Yazısı

T.C.
YENİŞEHİR KAYMAKAMLIĞI
Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Müdürlüğü

Sayı : 20029674.300/1063
Konu : Songül ÇAKMAK

17.05.2013

İLGİLİ MAKAMA

T.C :35548295472
ADI SOYADI :SONGÜL ÇAKMAK
BABA ADI :SADIK
DOĞUM YERİ YILI :DİYARBAKIR-09/05/1977
KURUMU :YENİŞEHİR ŞEHİT ÖĞRETMEN NURİYE AK İ.Ö. OKULU
BRANŞI :ÖĞRETMEN(MÜZİK)
İŞ YERİ SİCİL NO :13516

Yenişehir İlçemiz Şehit Öğretmen Nuriye Ak İlköğretim Okulunda görev yapan Müzik Öğretmeni Songül ÇAKMAK Yenişehir Halk Eğitim Merkezimiz aracılığı ile İlimiz Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezinde Müzik alanı kurslarımızda 2012-2013 Eğitim-Öğretim dönemlerinde ek ders ücreti karşılığı aktif olarak kurs öğretmenliği görevi almıştır.

Bu belge ilgilinin isteği üzerine düzenlenerek verilmiştir.

Hakan TURAL
Müdür Yardımcısı

Yenişehir Halk Eğitim Merkezi A.S.O. Müdürlüğü Adres : Elazığ caddesi DİYARBAKIR WEB: www.dybhem.com
Telefon: 0 (412) 228 19 05 FAX:0 (412) 223 05 15 E-MAİL: 970095@meb.k12.tr

EK-6. Uygulanan Ölçek Soruları-1-2 ve Uzman Görüşü Ölçeği

Test ve ölçümün öyküsü antik döneme kadar uzanmaktadır. Çin imparatorluğu döneminde bilinen kullanımı üç bin yıl öncesine dayanmaktadır. Antik Yunan döneminde ise daha çok eğitimsel sürecin tamamlayıcısı olarak yer almış ve testler fiziksel ve entellektüel becerilerin değerlendirilmesi için kullanılmıştır. Testleri ve öğretmeyi birarada yürüten sokratik öğretim yöntemi bugün bile yaygın olarak kullanılmaktadır. (Gülseren, 2012)

Adı, Soyadı:**Yaşı:****Okulu:****Cinsiyeti:**

Sevgili öğrenciler, aşağıda çeşitli durumlar belirtilmektedir. Karakterinize en uygun seçeneği bu durumların karşısındaki kutucuklara (X) işareti ile işaretlemeniz beklenmektedir. Samimi ve içten cevap vermeniz araştırma açısından önemlidir.

MÜZİK EĞİTİMİ DURUM/TUTUM BELİRLEME ÖLÇEĞİ

	KARAKTERİNİZE EN UYGUN SEÇENEĞİ (X) ŞEKLİNDE İŞARETLEYİNİZ	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Bir müzik aleti çalmanın inançlarımıza zarar vermediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
2	Müzik eğitiminin insanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırdığına inanıyorum.	1	2	3	4	5
3	Müzik dersinde başarısız olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
4	Müziğin hayatıma önemli bir şey katacağına inanmıyorum.	1	2	3	4	5
5	Müzikle uğraşmaktan keyif alıyorum.	1	2	3	4	5
6	Kızgın olduğum anlarda, vurmalı enstrümanlara vurduğumda sakinleşiyorum.	1	2	3	4	5
7	Müzikle uğraşmak, zamanı boşa harcamaktır.	1	2	3	4	5
8	Müzikle uğraşmak bireyler arasındaki ilişkiyi olumsuz etkiliyor.	1	2	3	4	5

	KARAKTERİNİZE EN UYGUN SEÇENEĞİ (X) ŞEKLİNDE İŞARETLEYİNİZ	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
9	Bir enstrüman çaldığım zaman, okul arkadaşlarımın ve öğretmenlerimin gözünde değerli olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
10	Okul korosundaki arkadaşlarımla vakit geçirmekten(okul içinde ve dışında) hoşlanırım.	1	2	3	4	5
11	Müzikle uğraşmam, okul derslerimi olumsuz etkiliyor.	1	2	3	4	5
12	Bana göre müzik eğitimi almam faydalı bir şey değil.	1	2	3	4	5
13	Şarkı söylemekten keyif alıyorum.	1	2	3	4	5
14	Müzik eğitimi almam kendime güvenmemi sağlıyor.	1	2	3	4	5
15	Şarkı söylediğimde, okul arkadaşlarımın ve öğretmenlerimin beni önemsemediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
16	Müzik aleti çalmanın inançlarımıza aykırı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
17	Güzel şarkı söylediğimde, arkadaşlarımın ve öğretmenlerimin takdirini alıyorum.	1	2	3	4	5
18	Müzikle uğraşmanın hayal dünyamı zenginleştirdiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
19	Koro çalışmaları arkadaşlarımla geçirdiğim vakti olumsuz etkiliyor.	1	2	3	4	5
20	Müzikle fazla ilgilenmek sosyalleşmeyi engeller	1	2	3	4	5
21	Müzik dersinde başarılı olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
22	Sokakta çalışmam, müzikle uğraşmama engel olmuyor	1	2	3	4	5
23	Bir enstrümanla uğraşanlar, bana göre vasıfsız insanlardır.	1	2	3	4	5
24	Vurmalı çalgılar beni rahatsız ediyor.	1	2	3	4	5
25	Müzikle uğraşmam derslerimi anlama/algılamada çok faydalı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
26	Müzikle uğraşmak çevremde önemli olduğumu hissettiriyor.	1	2	3	4	5

	KARAKTERİNİZE EN UYGUN SEÇENEĞİ (X) ŞEKLİNDE İŞARETLEYİNİZ	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
27	Şarkı söylemeyi sevmiyorum.	1	2	3	4	5
28	Sokakta çalışmam,müzikle uğraşmama engel oluyor.	1	2	3	4	5
29	Müzikle kendimi iyi ifade ettiğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
30	Müzikle uğraşmam çevrem tarafından hoş karşılanmadığımı düşünüyorum.	1	2	3	4	5

Sayın yetkili, aşağıda görüşlerinize sunulan ölçek adayı sokakta çalışan, 09-17 yaş grubu çocuklara uygulanacak 30 maddeden oluşmaktadır. Sizden istenilen, her bir maddeyi, "amacına uygunluk" yani sözkonusu çocukların "müzik eğitimi durum/tutum çalışmasını durumlarına göre nicelendirmenizdir. Eğer madde, belirtilen özelliği net olarak ölçmeye aday bir madde ise "Gerekli", madde konuya kapsamında ama düzenlenmesi ya da değiştirilmesi gerekiyorsa "Yararlı ancak yetersiz", madde belirtilen özelliği temsil etmiyor ise "Gereksiz" seçeneğini işaretleyiniz. Uzman görüşü sonucunda Müzik Eğitimi Durum/Tutum Belirleme Ölçeği nihai hedefine ulaşacaktır.

MÜZİK EĞİTİMİ DURUM/TUTUM BELİRLEME ÖLÇEĞİ

		Gerekli	Yararlı/Yetersiz	Gereksiz
1	Bir müzik aleti çalmanın inançlarımıza zarar vermediğini düşünüyorum.	1	2	3
2	Müzik eğitiminin insanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırdığına inanıyorum.	1	2	3
3	Müzik dersinde başarısız olduğumu düşünüyorum.	1	2	3
4	Müziğin hayatıma önemli bir şey katacağına inanmıyorum.	1	2	3
5	Müzikle uğraşmaktan keyif alıyorum.	1	2	3
6	Kızgın olduğum anlarda, vurmalı enstrümanlara vurduğumda sakinleşiyorum.	1	2	3
7	Müzikle uğraşmak, zamanı boşa harcamaktır.	1	2	3
8	Müzikle uğraşmak bireyler arasındaki ilişkiyi olumsuz etkiliyor.	1	2	3
9	Bir enstrüman çaldığım zaman, okul arkadaşlarımın ve öğretmenlerimin gözünde değerli olduğumu düşünüyorum.	1	2	3
10	Okul korosundaki arkadaşlarımla vakit geçirmekten (okul içinde ve dışında) hoşlanırım.	1	2	3
11	Müzikle uğraşmam, okul derslerimi olumsuz etkiliyor.	1	2	3
12	Bana göre müzik eğitimi almam faydalı bir şey değil.	1	2	3
13	Şarkı söylemekten keyif alıyorum.	1	2	3
14	Müzik eğitimi almam kendime güvenmemi sağlıyor.	1	2	3

		Gerekli	Yararlı/Yetersiz	Gereksiz
15	Şarkı söylediğimde, okul arkadaşlarımın ve öğretmenlerimin beni önemsemediğini düşünüyorum.	1	2	3
16	Müzik aleti çalmanın inançlarımıza aykırı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3
17	Güzel şarkı söylediğimde, arkadaşlarımın ve öğretmenlerimin takdirini alıyorum.	1	2	3
18	Müzikle uğraşmanın hayal dünyamı zenginleştirdiğini düşünüyorum.	1	2	3
19	Koro çalışmalarını arkadaşlarımla geçirdiğim vakti olumsuz etkiliyor.	1	2	3
20	Müzikle fazla ilgilenmek sosyalleşmeyi engeller.	1	2	3
21	Müzik dersinde başarılı olduğumu düşünüyorum.	1	2	3
22	Sokakta çalışmam, müzikle uğraşmama engel olmuyor.	1	2	3
23	Bir enstrümanla uğraşanlar, bana göre vasıfsız insanlardır.	1	2	3
24	Vurmalı çalgılar beni rahatsız ediyor.	1	2	3
25	Müzikle uğraşmam derslerimi anlama/algılamada çok faydalı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3
26	Müzikle uğraşmak çevremde önemli olduğumu hissettiriyor.	1	2	3
27	Şarkı söylemeyi sevmiyorum.	1	2	3
28	Sokakta çalışmam, müzikle uğraşmama engel oluyor.	1	2	3
29	Müzikle kendimi iyi ifade ettiğimi düşünüyorum.	1	2	3
30	Müzikle uğraşmam çevrem tarafından hoş karşılanmadığımı düşünüyorum.	1	2	3

Adı, Soyadı:
Okulu:

Yaşı:
Cinsiyeti:

Sevgili Öğrenciler; görüşünüzü bu sayılardan birini (X) işareti koyarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün soruların samimi ve içten cevaplandırılması çok önemlidir. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, gene de cevaplandırmanızı rica ederiz.

SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLARA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

	KARAKTERİNİZE EN UYGUN SEÇENEĞİ (X) ŞEKLİNDE İŞARETLEYİNİZ	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Tanımadığımız insanlara da gerekli durumlarda yardım etmek gerekir.	1	2	3	4	5
2	Müzik,işi olmayanların uğraştığı bir alandır.	1	2	3	4	5
3	Ailem yanımda olsun,başka kimseye ihtiyacım olmaz.	1	2	3	4	5
4	Emek harcamadan da,kolay yoldan kazanç sağlayabiliriz.	1	2	3	4	5
5	İyi arkadaş,hayattaki bir çok şeyden daha önemlidir.	1	2	3	4	5
6	Ne yaparsak yapalım,hayatımızı değiştiremeyiz.	1	2	3	4	5
7	Okulda bulunmak,eğitimim için gereklidir.	1	2	3	4	5
8	Herkese iyi davranmak zayıftır.	1	2	3	4	5
9	Öğretmen,bizi hayata hazırlayan değerli bir insandır.	1	2	3	4	5
10	Benim gibi düşünmeyen biri benim için önemli değildir.	1	2	3	4	5
11	Doğa ile uyum içerisinde,sağlıklı ve verimli bir hayat hakkımızdır.	1	2	3	4	5
12	Ders çalışarak hayatımızın değişeceğine inanmıyorum.	1	2	3	4	5
13	Sokakta gördüğümüz zarar görmüş hayvanları iyileştirmeliyiz.	1	2	3	4	5

	KARAKTERİNİZE EN UYGUN SEÇENEĞİ (X) ŞEKLİNDE İŞARETLEYİNİZ	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
14	Mutluluğun çok maddiyata sahip olmadan gerçekleşmediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
15	Huzurlu ve mutlu bir çevre için kardeşlerimizi sevmeliyiz.	1	2	3	4	5
16	Gerektiği zaman yalan söylenebilir.	1	2	3	4	5
17	Bağış,bir toplumda olmazsa kavga,huzursuzluk rahatsızlık verir.	1	2	3	4	5
18	Sağlık,insan hayatında bu kadar da önemli değildir.	1	2	3	4	5
19	Bağış,birlik,beraberlik ruhunu geliştirerek insanları mutlu eder.	1	2	3	4	5
20	Sevgiyle yaklaşım,büyük bir zayıflıktır.	1	2	3	4	5
21	Sevgi,bütün kötülükleri engelleyen bir güçtür.	1	2	3	4	5
22	Bağış olmadan da mutlu olabiliriz.	1	2	3	4	5
23	Sağlıklı bir yaşam için iyi beslenmemiz gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
24	Bağış,kavga olmadan olmaz.	1	2	3	4	5
25	Yalan söylemek,çok kötü bir davranıştır.	1	2	3	4	5
26	Kardeşlik,karşılıklı çıkar ilişkisidir.	1	2	3	4	5
27	Mutluluk,bulduğum ortamdan memnun olmaktır.	1	2	3	4	5
28	Sokakta gördüğümüz hayvanlara bize yaklaşmasın diye zarar vermeliyiz.	1	2	3	4	5
29	Ders çalışarak başarılı olur,hayatımızı olumlu yönde değiştirebiliriz.	1	2	3	4	5
30	Doğayı kendi çıkarlarımız için her türlü kullanmalıyız.	1	2	3	4	5
31	İnsanların düşünceleri farklı olsa da her insan değerlidir.	1	2	3	4	5
32	Öğretmen,çok ders veren ve yapamayınca bize kızan biridir.	1	2	3	4	5
33	İyilik beraberliği güçlendiren bir davranıştır.	1	2	3	4	5
34	Eğitim için okul şart değil,her yerde öğrenebilirsin.	1	2	3	4	5

	KARAKTERİNİZE EN UYGUN SEÇENEĞİ (X) ŞEKLİNDE İŞARETLEYİNİZ	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
35	Hayatı yaptıklarımız ve yapacaklarımız şekillendirir.	1	2	3	4	5
36	Arkadaşlık,işiniz bitinceye kadardır, güvenmemek lazım.	1	2	3	4	5
37	Emekle,alınının teriyle kazanmak değerlidir.	1	2	3	4	5
38	Ailemden uzak,tek başıma yaşamak isterdim.	1	2	3	4	5
39	Müzikle uğraşmak kendime güvenmemi sağlıyor.	1	2	3	4	5
40	Sadece çok iyi tanıdığımız insanlara destek vermeliyiz.	1	2	3	4	5

EK-7. Sokakta Çalışan Çocuklara Ölçek Soruları Doğrultusunda Öğretilen Şarkı Notaları

Kardeşlik Bay

Neş'eye şarkı

Orta Söz ve Müzik: L.W. Beethoven

1. Kardeş o - lun ey in - san - lar
2. Bu - dün - ya - da her şey ge - çer

1. bu - nu is - ter Tan - ri - miz Tan - ri - miz
2. en son sa - na dost ka - lır dost ka - lır

1.2. İn - san oğ - lu doğ - ru - lu - ğa gön - lü - nü aç
1.2. Kork - ma sa - kin hür - doğ - mus - tur İn - san oğ - lu

1.2. hür ya - şa - mak hak - ki - dir

Öğretmen Sevgisi

Öğretmenim

Moderata Söz ve Müzik: Mahir, Dincer

Öğ - ret - me - nim Öğ - ret - me - nim
gü - ler yüz - lü Öğ - ret - me - nim son

Biz - le - re sen öğ - ret - tin tüm ya - rar - ılı
bil - gi - le - ri Hiç - bir za - man ö - de - ye - mem

ver - di - ğin bu e - mek - le - ri Hiç bir za - man
ö - de - ye - mem ver - di - ğin bu e - mek - le - ri

Sağlık öğütleri

Allegretto (♩=104) Söz ve Müzik: Saip, Egüz

1.2.3. Yer yüzün - de sağ - lık en bü - yük var - lık
en bü - yük var - lık - tır en bü - yük var - lık

Çok ça - lış çok yo - rul - ma Çok da ça - buk da - rıl - ma
Çok sı - cak - ta o - tur - ma Çok so - ğuk ta do - laş - ma
Neş' e sağ - lık bi - zim - dir. Neş' e sağ - lık i - çin - dir.

1.2.3 Her şe - yi dert et - me et - me ken - di - ne - ne

MUTLULUK ŞARKISI
(iki Sesli Kanon)

Söz ve Müzik: Muammer Sun

Çabuk 1 2

1. Bir il dan di ker ken hay il il il la
2. Bir i se bağ lar ken hay il il il la
3. Bir müz ik din ler ken hay il il il la

Bir çi çek a çar ken hay il il il la
Bir i ni bi ri r ken hay il il il la
Bir o yun oy nar ken hay il il il la

Mut lu luk ta sar göz le ri miz den
Hay il il il la hay il il il la

Neg e le ni riz hay gar ku soy te riz
Hay il il il la hay il il il la

Çalışkan olmalıyız

Orta

Söz ve Müzik: Sefai Acay

1. Çok-ça-lış-kan ol-ma-li-yız çok-ça-lış-kan ol-ma-li-yız
2. Tem-bel-tembel dur-ma-ma-lı gün-ler-hiç boş kal-ma-ma-lı
3. Her iş zor-dur bil-me-li-yız güç-lük-le-ri yen-me-li-yız

1. 2. 3. Bu u-lus i-çin bu va-tan i-çin çok-ça-lış-kan ol-ma-li-yız

ORDA BİR KÖY VAR UZAKTA

Moderato

Söz: Kutsi TECER
Müzik: Halil Bedii YÖNETKEN

Or da bir köy var u-zak ta O köy bi zim kö yü müz dâr

5
Git me sek te Gör me sek te O köy bi zim kö yü müz dâr

Orda bir ev var uzakta
O ev bizim evimizdir,
Yatmasakta kalkmasakta
O ev bizim evimizdir.

Orda bir ses var uzakta
O ses bizim sesimizdir,
Duymasakta tinmasakta
O ses bizim sesimizdir.

Orda bir dağ var uzakta
O dağ bizim dağımızdır,
Çıkmasakta inmesekte
O dağ bizim dağımızdır.

Orda bir yol var uzakta
O yol bizim yolumuzdur,
Varmasakta dönmesekte
O yol bizim yolumuzdur.

Mutlu Elmanın Eromsi

Mut lu ya sa mak i çin, sağ lık lu ol mak ge rek.
 Yol la ri ni bu i şin i yi ce bil mek ge rek Son
 Su ve sa bun dur dos tu, te miz o lan in sa nin
 Te miz lik baş ko şu lu sağ lık lı ya şa ma nın.

2- Belirli öğünlerle
 Ne az ne çok yenmeli
 HEP taze besinlerle
 Dengeli beslenmeli

Okul, oyun, ders, uyku,
 Bir düzene girmeli,
 İnsan sağlıklı olup
 Güzel günler görmeli!

HAYVANLAR NE İSTER

Moderato

Söz ve Müzik: Yalçın TURA

Kö pe ğim hav hav hav hav der Kö pe ğim ben den ne is ter
 Ke di şim mir nav mir nav der Ke di şim ben den ne is ter
 E şe ğim a i a i der E şe ğim ben den ne is ter
 Ta vu ğum git git git git der Ta vu ğum ben den ne is ter

Hadigel ha di gel ci ci kö pe ğim Hadigel sana ben et ve re yim
 Hadigel ha di gel ci ci ke di şim Hadigel sana ben süt ve re yim
 Hadigel ha di gel ci ci e şe ğim Hadigel sana ben ot ve re yim
 Hadigel Hadigel ci ci ta vu ğum Hadigel sana ben yem ve re yim

SEVGİ ÇİÇEKLERİ

Söz ve Müzik: İsa Coşkuner

Cabuk

1. Dal lar da sı çok sı, çok da Jar tu da ba sak ba sak
 2. Su lu ru ma Vi sin de Yap tu ğun ye gi lin sak

O çuk in - si lav a lev de Biz sev mi şiz çok le ri
 Ha ru su - su ne ğin de Biz sev mi şiz çok le ri

Ha lay ba sı - çek çek Bi zim ha la - yı -
 Tu tu ğun bu el ler Sar sın dün ya - yı

ORMAN

Moderato

Söz: I. Bekir TEZ
Müzik: Erdoğan OKYAY

Kes ta ne gir gen pa la mut al ti yap rak üs tü bu lut
Gel sen bur da der di u nut Or man ne gü zel ne gü zel
Dal lar kol ko la gö rü nür Yap rak yap ra ga sü rü nür
Ki im kar la ra bü rü nür Or man ne gü zel ne gü zel

ORMAN

Orta

Söz: İlhami Bekir Tez
Müzik: Erdoğan Okyay

Kes ta ne gü r gen pa la mut Al ti yap rak üs tü bu lut
Gel sen bur da der di u nut Or man ne gü zel ne gü zel
Dal lar kol ko la gö rü nür Yap rak yap ra ga sü rü nür
Ki rin kar la ra bü rü nür Or man ne gü zel ne gü zel

Dostlukun Zamanı

Dostluk

J = 72

Söz: E. Zuckmayer S. Tamer
Alman ezgiği

Dost - lu - ğu - ÷ an zel biz - sev - ni - gi an -
- sıy - le Top - lan - dik her - an bur -
dik - ca Car - pa - cak kal - bım be -
- da Bu sev - gi ba - ğı e - kop -
maz - nım Bu sev - gi le e - be -
dı - hic U - ğa - sak bir - ğın Yar - da -
dı - yen U - za - nır sa - na e - lim.

İYİLİK YAP İYİLİK BUL

(2+2+2+3) Söz ve Müzik: Muammer SUN

İ yi lik yap İ yi lik bul kim ka zan mış kö tü lük ten
 Kö tü nün ba şına gel me di ki ol maz kim sen in et ti ği kim se ye kal maz
 a dı yı la ba rak.....
 İ yi lik yap İ yi lik bul kim ka zan mış kö tü lük ten SON

OKUL SEVGİSİ

Söz ve Müzik: Sefat Acay

Orta

1. O ku lu mu pek çok pek çok se ve rim
 2. O ku lu mu pek çok pek çok se ve rim

Sığa Adım (Maras Zî) Şikâri (Maras Zî) Sığa Adım (Maras Zî) Şikâri (Maras Zî)

Ay rı ka lın ca be men öz le rim
 Ay ka da şın lı oy nar ge ze rim

"B" BÖLÜMÜ

O lu mu mu yar ma zi de re tir ba na
 O lu mu mu yar ma zi de re tir ba na

Sığa Adım (Tel Davul) Akış (Tel Davul) Sığa Adım (Tel Davul) Akış (Tel Davul)

Sev di şî say şî öş re tir ba na
 Sev di şî say şî öş re tir ba na

HAYAT HOŞ

Moderato $\text{♩} = 110$ Söz: Rahmiye Altınok Müzik: J.S. Bach

Tam u - yan - ma vak - ti. Tam ça - lış -
 ma vak - ti. Neş ey - le koş, dur - ma
 boş Ha - yat ne hoş. boş Ha - yat hoş.

Yalancın kötü öyküsü

Yalancı

$\text{♩} = 120$ Söz: A. M. Afaman

Ev-vel zaman i - çin-de Kalbursaman i - çin-de
 Bir kü-çüke - ban varmış Ya - lan - cı - lık ya - par - mış
 Ya - lan - cı ya - lan - cı Sa - na kim - se i - nan - maz
 Ya - lan - cı ya - lan - cı Sö - zü - ne kim - se kan - maz

Sürüsüne alarak
 Kavahini çalarak
 Çıkmiş bir gün kırlara
 Çiçekli bahçelere
 Yalancı

Sapayı kaparı koşmuş
 Fakat kurt falan yökmuş
 Herkes kızmış söylemiş
 Çobanı gülmüş eğlenmiş
 Yalancı

Günler geçmiş aradan
 Esirgesin yaradan
 Bir gün kurt çıkmış gelmiş
 Çobanı korku sarmış
 Yalancı

Yalancıktan bağırmiş
 Köy halkını çağırmiş
 Ama çabuk yetmişin
 Kurt geldi imdat edin
 Yalancı

Kurt var diye bağırmiş
 Köy halkını çağırmiş
 Bu kez kimse gitmemiş
 Yalancıyı kurt yemiş
 Yalancı

MÜZİK

Söz: Ziya Aydınan-Salp Egöz
Müzik: Wolfgang Amadeus Mozart

Orta

Mes' - ut tur mü zik le ya - şar ken in san la la la la la
la la la la la la la la la Do - lun ca der ses ler le gam kal
bir her za man la la la la la la la la la la la la la la la

Allegretto

YAŞAMAK

Söz: Orhan Veli Kanık
Müzik: Cemil Emren

(mf) 1 Ge - li - niz ge - li - niz si - lin - sin e - le mi - miz
2 Yem - ye - şil bah - çe - ler de - re - te - pe bü - tün yer
Dal - dal şu ö - tü - şen kül - kül - ler ne - şen
Dağ - lar ve ba - yır - lar e - sen - sen rüz - gar
1. 2. Ne - şe - miz en bü - yük e - mel - dir di - yor ah
Ya - şa - mak ne hoş - tur gü - zel - dir di - yor

Emek karşılığında kazanç.

Moderato $\frac{2}{4}$ EKMEK

Söz: Ziya Aydınan-Salp Egöz
Müzik: Rahmiye Arıno

Çift - çi sü - rer tar - la - yı, Son - ra e - ker buğ - da - yı.
Sap - lar git - tik - çe u - zar, Boy ve - rir a - zar a - zar,
Ba - şak - lar ol - gun - la - şır, İç - le - ri dol - gun - la - şır,
Ya - zın ar - tın - ca sı - cak, Sa - ra - rır her bir ba - şak.
En son söylenecek
Sen sin ye - mek - le - re baş. Her ye - me - ğe ar - ka - daş!
2-Biçerler ekinleri,
Şenlenir harman yeri,
Olup bitince harman,
Ayrılır buğday saptan,
Oradan değirmene,
Bitmedi işler gene,
Buğdayı götürürler,
Değirmen taşı döner.
3-Ezer unu, yapar bunu.
Fırıntar alır unu,
Su, maya kor yoğurur,
Yapar bir güzel hamur,
Sonra fırına atar,
Pisirir bize satır.
Güzel kokulu ekmeğe,
Olmaz seni sevmemek;
Sensin yemeklere baş,
Her yemeğe arkadaş.

EK-8. Sokakta Çalışan Çocuklarla İlgili Konser Haberleri (22.04.2013)

Diyarbakır'da sokak satıcısı çocuklar korusu

DİYARBAKIR'DA sokakta çalışan çocukların oluşturduğu koro, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla konser verdi. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi ile Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün işbirliğiyle sokakta çalışan öğrencilerden oluşturulan koro, Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdi. Koroda yer alan Şair Cahit Sıtkı Tarancı İlköğretim Okulu öğrencisi Rona Yener, okul dışındaki boş zamanlarında su veya mendil satarak, ailesine katkı sunduğunu belirterek, "Böyle bir koroda yer aldığım için çok sevdiğim" dedi.

14 24 Nisan 2013 Çarşamba

SOZ

Sokaktan konser kursuna

Diyarbakır'da sokakta çalışan 35 öğrenciden oluşan koro, akranlarına konser verdi.

ÖĞRETMEN DESTEĞİ
Öğretmen Çakırak, birkaç ay önce oluşturulan koronun, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle verilen konserte Türk Sanat Müziği eserlerini seslendireceğini ifade ederek, şöyle konuştu:
"Bu çocuklarımız sokakta çalışıyor, için dışarılarından uzaklar. Çoğunluğu zaman zaman okula gitmiyorlar. Rehberliğe amaçlı geldiklerimizde onlara bir şeyler vermeye çalışıyoruz. Atalarımız başta olmak üzere bu meslek olarak seçiyor. Koroda 7 okuldan 35 öğrenci yer alıyor. İktisat çalışmaları sırasında kendisi anlatıyor. Türk Sanat Müziği parçalarını seslendirebiliyorlar. Anıttan Türk Sanat Müziği parçalarını seslendirmek istediklerini söylediler. Bu nedenle konserte Türk Sanat Müziği eserlerini seslendireceğiz."

BÜYÜK MUTLULUK
Koroda yer alan Şair Cahit Sıtkı Tarancı İlköğretim Okulu öğrencisi Rona Yener, okul dışındaki boş zamanlarında su veya mendil satarak, ailesine katkı sunduğunu belirterek, "Böyle bir koroda yer aldığım için çok sevdiğim" dedi.
Felsefesi Okulunda 6. sınıf öğrencisi Sultan Yener, okul dışındaki zamanlarında sokakta çalışarak para kazanmaya çalıştığını ifade ederek, "Koroda yer aldığım için çok mutluyum. Sınıf öğretmenim ile geldik herele dedik. Konsere beni izlemeye gelen öğretmenime görünce daha da çok mutlu oldum. O da çok sevindi diye konuştu."

DİYARBAKIR - Diyarbakır'da sokakta çalışan çocukların oluşturduğu koro, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla konser verdi.
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi ile Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün işbirliğiyle sokakta çalışan öğrencilerden oluşturulan koro, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda okulları için Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdi.
Konser büyük ilgiyle izleyen çocuklar, zaman zaman alkışlar tepki tutarak, alabildiğine destek sundular.
BÜYÜK İLGİ ÇEKİ
Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müdürü Abdülcazım Tekin, koroda yer alan öğrencilerin büyük kısmının Şehir Öğretmen Nuriye Ak Başoğretim Okulu öğrencisi olduğunu belirterek, her yıl heriste yer alan bu okuldaki öğrencilerin büyük kısmının okul dışındaki zamanlarında ailelerine destek olmak için çalıştığını söyledi.
Aynı zamanda öğretmen Çakırak ve bu müzik kursuna katılan öğrencilerden Rona Yener, 10 yıl önceki 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde sokakta çalışan çocuklara rehberliğe amaçlı

Sokakta çalışan çocuklar konser verdi

Diyarbakır'da sokakta çalışan çocukların oluşturduğu koro, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla konser verdi.

23 Nisan 2013 12:53

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi ile Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün işbirliğiyle sokakta çalışan öğrencilerden oluşturulan koro, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda akranları için Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdi.

Konseri büyük keyifle izleyen çocuklar, zaman zaman alkışla tempo tutarak, arkadaşlarına destek sundular.

Yenişehir ilçe Milli Eğitim Müdürü Abdulrezak Tekin AA muhabirine, koroda yer alan öğrencilerin büyük kısmının Şehit Öğretmen Nuriye Ak İlköğretim Okulu öğrencisi olduğunu belirterek, kenar semtte yer alan bu okuldaki öğrencilerin büyük kısmının okul dışındaki zamanlarında ailelerine destek olmak için çalıştığını söyledi.

Aynı zamanda koronun şefliği yapan müzik öğretmeni Songül Çakmak ise, 10 yılı aşkın süredir 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde sokakta çalışan çocuklara rehabilite amaçlı müzik eğitimi verdiğini belirtti. Müzik eğitimi verdiği çocuklar arasında çok başarılı olan öğrencilerin de yer aldığını bildiren Çakmak, geçen yıl eğitim verdiği bir gencin Malatya İnönü Üniversitesi Konservatuvarı bölümünü kazandığını anlattı.

Öğretmen Çakmak, birkaç ay önce oluşturdukları koronun, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle verilen konserde Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdiğini ifade ederek, şöyle konuştu:

"Bu çocuklarımız sokakta çalıştığı için disiplinden uzaklar. Çoğunluğu zaman zaman okula gitmiyorlar. Rehabilite amaçlı çalışmalarımızda onlara bir şeyler vermeye çalışıyorum. Aralarında başarılı olanlar bunu meslek olarak seçiyor. Koroda 7 okuldan 35 öğrenci yer alıyor.

Koro çalışmaları sırasında kendi kendime Türk Sanat Müziği parçalarını seslendirdiğimi duydular. Ardından Türk Sanat Müziği parçalarını seslendirmek istediklerini söylediler. Bu nedenle konserde Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdiler."

"Öğretmenimi görünce çok mutlu oldum"

Koroda yer alan Şair Cahit Sıtkı Tarancı İlköğretim Okulu öğrencisi Ronai Yener, okul dışındaki boş zamanlarında su veya mendil satarak, ailesine katkı sunduğunu belirterek, "Böyle bir koroda yer aldığım için çok sevinçliyim" dedi.

Hasanpaşa Ortaokulu 6. sınıf öğrencisi Sultan Yener, okul dışındaki zamanlarında sokakta çalışarak para kazanmaya çalıştığını ifade ederek, "Koroda yer aldığım için çok mutluyum. Sınıf öğretmenim de gelip beni izledi. Konserde beni izlemeye gelen öğretmenimi görünce daha da çok mutlu oldum. O da çok sevindi" diye konuştu.

Kaynak:AA

Çocuk Bayramı dolayısıyla konser verdi.

23

Nisan

2013

11:51

Diyarbakır'da sokakta çalışan çocukların oluşturduğu koro, **23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı** dolayısıyla konser verdi.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi ile Yenişehir İlçe **Milli Eğitim Müdürlüğü**'nün işbirliğiyle sokakta çalışan öğrencilerden oluşturulan koro, **23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı**'nda akranları için Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdi.

Konseri büyük keyifle izleyen çocuklar, zaman zaman alkışla tempo tutarak, arkadaşlarına destek sundular.

Yenişehir ilçe Milli Eğitim Müdürü Abdulrezak Tekin AA muhabirine, koroda yer alan öğrencilerin büyük kısmının Şehit Öğretmen Nuriye Ak İlköğretim Okulu öğrencisi olduğunu belirterek, kenar semtte yer alan bu okuldaki öğrencilerin büyük kısmının okul dışındaki zamanlarında ailelerine destek olmak için çalıştığını söyledi.

Aynı zamanda koronun şefliği yapan müzik öğretmeni Songül Çakmak ise, 10 yılı aşkın süredir 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde sokakta çalışan çocuklara rehabilite amaçlı müzik eğitimi verdiğini belirtti. Müzik eğitimi verdiği çocuklar arasında çok başarılı olan öğrencilerin de yer aldığını bildiren Çakmak, geçen yıl eğitim verdiği bir gencin Malatya İnönü Üniversitesi Konservatuvarı bölümünü kazandığını anlattı.

Öğretmen Çakmak, birkaç ay önce oluşturdukları koronun, **23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı** nedeniyle verilen konserde Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdiğini ifade ederek, şöyle konuştu:

"Bu çocuklarımız sokakta çalıştığı için disiplinden uzaklar. Çoğunluğu zaman zaman okula gitmiyorlar. Rehabilite amaçlı çalışmalarımızda onlara bir şeyler vermeye çalışıyorum. Aralarında başarılı olanlar bunu meslek olarak seçiyor. Koroda 7 okuldan 35 öğrenci yer alıyor. Koro çalışmaları sırasında kendi kendime Türk Sanat Müziği parçalarını seslendirdiğimi duydular. Ardından Türk Sanat Müziği parçalarını seslendirmek istediklerini söylediler. Bu nedenle konserde Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdiler."

- "Öğretmenimi görünce çok mutlu oldum" -

Koroda yer alan Şair **Cahit Sıtkı Tarancı** İlköğretim Okulu öğrencisi Rona Yener, okul dışındaki boş zamanlarında su veya mendil satarak, ailesine katkı sunduğunu belirterek, "Böyle bir koroda yer aldığım için çok sevinçliyim" dedi.

Hasanpaşa Ortaokulu 6. sınıf öğrencisi Sultan Yener, okul dışındaki zamanlarında sokakta çalışarak para kazanmaya çalıştığını ifade ederek, "Koroda yer aldığım için çok mutluyum. Sınıf öğretmenim de gelip beni izledi. Konserde beni izlemeye gelen öğretmenimi görünce daha da çok mutlu oldum. O da çok sevindi" diye konuştu. – DİYARBAKIR

Sokakta Çalışan Çocuklardan Konser

Güncelleme : 23 Nisan 2013 11:43

Diyarbakır'da sokakta çalışan çocukların oluşturduğu koro, [23 Nisan](#) Ulusal Egemenlik ve [Çocuk](#) Bayramı dolayısıyla konser verdi.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi ile Yenişehir İlçe Milli [Eğitim](#) Müdürlüğü'nün işbirliğiyle sokakta çalışan öğrencilerden oluşturulan koro, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda akranları için [Türk](#) Sanat Müziği eserlerini seslendirdi.

Konseri büyük keyifle izleyen çocuklar, zaman zaman alkışla tempo tutarak, arkadaşlarına destek sundular.

Yenişehir ilçe Milli Eğitim Müdürü Abdulrezak Tekin AA muhabirine, koroda yer alan öğrencilerin büyük kısmının [Sehit Öğretmen](#) Nuriye Ak İlköğretim Okulu öğrencisi olduğunu belirterek, kenar semtte yer alan bu okuldaki öğrencilerin büyük kısmının [okul](#) dışındaki zamanlarında ailelerine destek olmak için çalıştığını söyledi.

Aynı zamanda koronun şefliği yapan müzik öğretmeni Songül Çakmak ise, 10 yılı aşkın süredir 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde sokakta çalışan çocuklara rehabilite amaçlı müzik eğitimi verdiğini belirtti. Müzik eğitimi verdiği çocuklar arasında çok başarılı olan öğrencilerin de yer aldığını bildiren Çakmak, geçen yıl eğitim verdiği bir gencin [Malatya İnönü Üniversitesi](#) Konservatuvarı bölümünü kazandığını anlattı.

Öğretmen Çakmak, birkaç ay önce oluşturdukları koronun, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle verilen konserde Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdiğini ifade ederek, şöyle konuştu:

"Bu çocuklarımız sokakta çalıştığı için disiplinden uzaklar. Çoğunluğu zaman zaman okula gitmiyorlar. Rehabilite amaçlı çalışmalarımızda onlara bir şeyler vermeye çalışıyorum. Aralarında başarılı olanlar bunu meslek olarak seçiyor. Koroda 7 okuldan 35 öğrenci yer alıyor. Koro çalışmalarını sırasında kendi kendime Türk Sanat Müziği parçalarını seslendirdiğimi duydular. Ardından Türk Sanat Müziği parçalarını seslendirmek istediklerini söylediler. Bu nedenle konserde Türk Sanat Müziği eserlerini seslendirdiler."

"Öğretmenimi görünce çok mutlu oldum"-

Koroda yer alan Şair Cahit Sıtkı Tarancı İlköğretim Okulu öğrencisi Ronai Yener, okul dışındaki boş zamanlarında su veya mendil satarak, ailesine katkı sunduğunu belirterek, "Böyle bir koroda yer aldığım için çok sevinçliyim" dedi.

Hasanpaşa Ortaokulu 6. sınıf öğrencisi Sultan Yener, okul dışındaki zamanlarında sokakta çalışarak para kazanmaya çalıştığını ifade ederek, "Koroda yer aldığım için çok mutluyum. Sınıf öğretmenim de gelip beni izledi. Konserde beni izlemeye gelen öğretmenimi görünce daha da çok mutlu oldum. O da çok sevindi" diye konuştu.

Muhabir: Özgür Ayaydın /Anadolu Ajansı